

T.C
KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**OSMANELİ (LEFKE) KÜLTÜR VARLIKLARININ TURİZME
KAZANDIRILMASI İÇİN BİR ÖRNEK ÇALIŞMA**

Yüksek Lisans Tezi

NURAY ÇAĞLAR

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. FARUK TUNCER

İstanbul 2009

T.C
KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**OSMANELİ (LEFKE) KÜLTÜR VARLIKLARININ TURİZME
KAZANDIRILMASI İÇİN BİR ÖRNEK ÇALIŞMA**

Yüksek Lisans Tezi

NURAY ÇAĞLAR

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Faruk Tuncer (YTÜ)

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Füsün Alioğlu (KHÜ)

Jüri Üyesi : Doç.Dr. Berrin Alper (YTÜ)

İstanbul 2009

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

RESİM LİSTESİ	VI
HARİTA LİSTESİ	IX
ŞEKİL LİSTESİ	IX
GRAFİK LİSTESİ	IX
ÖNSÖZ	X
ÖZET	XI
ABSTRACT	XII
1. GİRİŞ	1
1.1 Amaç	1
1.2 Kapsam	1
1.3 Yöntem	1
2. COĞRAFİ ÖZELLİKLER	2
2.1 Konum	2
2.2 Topografya	4
2.3 İklim	5
2.4 Bitki Örtüsü	5
2.5 Demografik Yapı	6
3. TARİHSEL GELİŞİM	8
3.1 Roma- Bizans Dönemi	8
3.2 Osmanlı Dönemi	10
3.3 Cumhuriyet Dönemi	12
4. SOSYAL VE EKONOMİK YAPI	12

5. SİT ALANINI VE ÇEVRESİNİN MEVCUT DURUMUNUN İNCELENMESİ

5.1 Fiziksel Çevre	15
5.2 Tarihi Dokuyu Oluşturan Öğeler	19
5.2.1 Dini Yapılar	19
5.2.1.1 Rüstem Paşa Camii	19
5.2.1.2 Hagios Georgios Kilisesi	21
5.2.1.3 Bayraklı Dede Türbesi	25
5.2.1.4 Trak Mezarları	26
5.2.2 Ticari ve Endüstriyel Yapılar	27
5.2.2.1 Eski Han	27
5.2.2.2 İpek Böceği Fabrikası	29
5.2.3. Kamu Yapıları	34
5.2.2.4 Eski Hükümet Konağı	34
5.2.3.2 Balaban İlköğretim Okulku	36
5.2.4 Sivil Mimari Örnekleri	37
5.2.4.1 Konutlar	37
5.2.5 Doğal Değerler	46
5.2.5.1 İçmeler	46
5.2.5.2 Sakarya Nehri Rekreasyon Alanı	46
5.2.5.3 Sebze ve Meyve Bahçeleri	49
5.2.5.4 Lale Bahçeleri	49
5.2.6 Kültürel Değerler	50
5.2.6.1 Alaca Karpuz Festivali	50
5.2.6.2 Ayva Lokumu	51
5.2.6.3 Lefke Taşı	51
5.2.6.4 İlk Uçak Postası	54

6. SİT ALANI VE ÇEVRESİNİN TURİZM POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	55
6.1 Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma	55
6.2 Sürdürülebilir Turizm	56
6.2.1.1 Sürdürülebilir Turizm İlkeleri	57
6.2.1.2 Sürdürülebilir Turizmin Osmaneli’nde Uygulanabilirliği	59
7. İLÇE HALKININ TURİZM OLGUSUNA BAKIŞI; ANKET ÇALIŞMASI	
7.1 Amaç	62
7.2 Metodoloji	62
7.3 Bulguların Değerlendirilmesi	62
7.4 Anket Formu	67
7.5 Osmaneli SWOT Analizi	69
8. ÖNERİLER	71
9. SONUÇ	91

KAYNAKÇA

EKLER

RESİM LİSTESİ

	Sayfa No.
Resim 1 Eski Osmaneli'nin panoramik görüntüsü (Stüdyo Saray Arşivi)	3
Resim 2 Osmaneli genel görünüm(osmaneli.web.tr)	3
Resim 3 Selçuklu Döneminden kalma gözetleme kulesi (osmaneli.bel.tr)	10
Resim 4 Osmaneli Tren istasyonu	13
Resim 5 Osmaneli Gar Binası	13
Resim 6 Balaban Meydanı	20
Resim 7 Balaban Meydanı	20
Resim 8 Balaban Meydanının değişik açılardan görünümü	20
Resim 9 Kuzey Cephe	22
Resim 10 Güney Cephe	22
Resim 11 Mihrap ve Mimber (Ünal Ç. 2007)	22
Resim 12 Galeri Katı (Ünal Ç.2007)	22
Resim 13 Mihrap Duvarındaki Kâbe Tasvirli Çini Pano (Ünal Ç. 2007)	22
Resim 14 Minare	22
Resim 15 Alaca Karpuz Festivalinde Kilisede gerçekleşen bir etkinlik(Osmaneli.web.tr)	25
Resim 16 Batı Cephesi ve Kubbeli Çan Kuleleri	25
Resim 17 Hagios Georgios Kilisesi 1977 deki durumu (Ünal 2007)	28
Resim 18 Kilisenin 2008 deki durumu	28
Resim 19 Kilisenin doğu cephesi dışarıdan görünümü	29
Resim 20 Kilisenin Apsis Duvarının içerden görünümü	29
Resim 21 Kayıp çatı örtüsünün içeriden görünümü	30
Resim 22 Kuzey cephesi girişi	30
Resim 23 Üst Örtüsü kaybolmuş Kubbe Kasnağı	30
Resim 24 Bayraklı Dede Türbesi dış görünüşü	31
Resim 25 Türbenin iç mekân görünümü	31
Resim 26 Türbenin sosyal kültüre dayalı bilgi yazısı	31
Resim 27 Eski Han ve Avlu girişi	33
Resim 28 Han cephe görünümü	34
Resim 29 Avlu giriş kapısı	34
Resim 30 Eski Han yan cephe görüntüsü ve sokak dokusu	34
Resim 31 1960 larda İpek Böceği Fabrikası ve Böceklik binası (Yargıcı 2007) ..	36
Resim 32 İpek fabrikası giriş cephesi (Battalgazi 2004)	37
Resim 33 Fabrika binasının yıkılmadan önceki durumu (Battalgazi 2004)	38
Resim 34 Fabrika binasının bugünkü durumu	38

Sayfa No.

Resim 35	Böceklik binası cephe görüntüsü	39
Resim 36	Böceklik doğu cephe	39
Resim 37	Böceklik batı cephenin görüntüsü	39
Resim 38	Zemin ve Orta kat arasındaki taban dokusu	39
Resim 39	Hükümet Konağı eski görüntüsü (osmaneli.web.tr)	40
Resim 40	Hükümet Konağı Ana Giriş Kapısı (osmaneli.web.tr)	41
Resim 41	Hükümet Konağı ön cephe	41
Resim 42	Hükümet Konağı arka cephe	41
Resim 43	Çatı Onarımı yapılan Hükümet Konağı	41
Resim 44	Ağustos 200 Hükümet Konağı durumu	41
Resim 45	Balaban İlköğretim Okulu	42
Resim 46	Balaban İlköğretim Okulu Ana Girişi (osmaneli.gov.tr)	42
Resim 47	İkinci katı taşıyan çapraz ahşap kirişler	44
Resim 48	Tavansız çatı dokusu	44
Resim 49	Balkonlu bir Rum evi	45
Resim 50	Sedat Baydar Evi	46
Resim 51	Alınlıkta Boğaziçi Resmi (Yargıcı 2007)	46
Resim 52	(1)	47
Resim 53	(2)	47
Resim 54	(3)	47
Resim 55	(4)	47
Resim 56	(5)	47
Resim 57	(6)	47
Resim 58	(7)	48
Resim 59	(8) (osmaneli.gov.tr)	48
Resim 60	(9)	48
Resim 61	(10)	48
Resim 62	(11)	48
Resim 63	(12)	49
Resim 64	(14)	49
Resim 65	(15)	49
Resim 66	(16)	49
Resim 67	Keskinzade Konağı Sağ ve Sol cephe görünümleri (13)	50
Resim 68	Keskinzade Konağı Revzen ve Saçak Detayı (13)	50

	Sayfa No.
Resim 69 (17)	51
Resim 70 (17)	51
Resim 71 Mehmet Özden Evi Kuzey Cephesi (18)	51
Resim 72 İçmelerin bu gün ki görüntüsü	53
Resim 73 İçmeler	53
Resim 74 Nehir kenarında yapılan festival etkinlikleri	54
Resim 75 Nehir Kenarında yaya yolu düzenlemesi	55
Resim 76 Yaya yolu düzenlemesi	55
Resim 77 Yeni köprü üzerinden eski köprünün görünümü	55
Resim 78 Nehire kurulan su çarkı	55
Resim 79 Osmaneli domates hasadından bir görünüm (osmaneli.gov.tr)	56
Resim 80 Osmaneli Lale bahçeleri	57
Resim 81 Yöreye özgü Alaca Karpuz (osmaneli.bel.tr)	58
Resim 82 Tescillenen Ayva Lokumunun Logosu	58
Resim 83 Haydarpaşa Tren Garı	59
Resim 84 Bebek Camii (wowturkey.com)	60
Resim 85 Kilisede kullanılan Lefke Taşları	60
Resim 86 Kilisenin beden duvarlarında kullanılan Lefke Taşı örnekleri	60
Resim 87 İlçe merkezindeki meydana yerleştirilen, hatıra uçak	61
Resim 88 Vezirhan'ın yönüne Osmaneli yönüne doğru görünüşü	84
Resim 89 Bilecik yönüne doğru görünüş	84
Resim 90 Vezirhan Köprülü Kervansarayının restorasyon dönüşüm çalışmaları	85
Resim 91 Restorasyonu tamamlanan yapılar ve önceki durumları	89
Resim 92 Batı Cephesi restorasyon öncesi (Ünal 2007)	90
Resim 93 Restorasyon sonrası	90
Resim 94 Restorasyon sonrası doğu cephesi	90
Resim 95 Keskinler Sokak Dokusu	90
Resim 96 M. Özden Evi Batı Cephesi	91
Resim 97 Doğu ve Güney Cepheleri (Ünal 2007)	91
Resim 98 İpekböceği tavalarını taşıyan ayaklar(Ünal 2007)	91
Resim 99 Çentikli ahşap dikmeler (Ünal 2007)	91
Resim 100 Restaurant olarak önerilen yapı	92
Resim 101 <i>Dar sokak dokusu ve park etmiş araçlar</i>	95

HARİTA LİSTESİ

Sayfa No.

Harita 1	Bilecik İlinin Türkiye Haritası üzerindeki konumu (Google Uydu Görüntüsü)	2
Harita 2	Bilecik İlini çevreleyen ilçeler (osmaneli.web.tr)	2
Harita 3	Osmaneli İlçesine ulaşan otoban ve yollar (osmaneli.web.tr)	2
Harita 4	İlçenin çevre İlçelerle kara ve demiryolu bağlantısı (osmaneli.web.tr)	3
Harita 5	Osmaneli İlçesini çevreleyen ilçeler (osmaneli.web.tr)	3
Harita 6	Osmaneli ve çevresi yeryüzü şekilleri (Google Uydu Görüntüsü)	4
Harita 7	İlçe sınırları içerisindeki köylerin konumu (osmaneli.gov.tr)	12
Harita 8	İlçe merkezinde eski ve yeni mahallelerin konumu(Google Uydu Görüntüsü)	17
Harita 9	Roma Döneminde Hac Yolunun bir kısmı (Yargıcı, 2007)	35
Harita 10	Konutların Sit Alanı İçindeki konumlarını gösterir harita	52

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1	Gridal ve Organik Dokunun görüldüğü yerleşim planı (Ünal D,2007)	19
Şekil 2	Rüstem Paşa Camii Zemin Kat Planı (Diri,1995)	23
Şekil 3	Rüstem Paşa Camii Üst Kat Planı (Diri,1995)	23
Şekil 4	Kilisenin yerleşim içerisindeki konumu (Ünal Ç, 2007)	26
Şekil 5	H.Georgios Kilisesi Planı (Diri,1995)	27
Şekil 6	Trak Mezar Taşlarını Gösteren Kroki (Diri, 1995)	32
Şekil 7	Sakarya Nehri Kenarı Peysaj Çalışması (Osmaneli.bel.tr)	54
Şekil 8	SWOT Analiz Tablosu	76
Şekil 9	İstanbul/Osmaneli Tren Saatlerini Gösterir Tablo	80
Şekil 10	Öneriler Tablosu	87

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1	Ankete katılanların yaş grubu yüzdelerini gösterir grafik	70
Grafik 2	Ankete Katılanların cinsiyet dağılımı ve eğitim durumunu gösterir grafik	70
Grafik 3	Ankete katılanların mesleki dağılım yüzdelerini gösterir grafik	71
Grafik 4	Ankete katılanların internet farkındalığını gösterir grafik	72

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans çalışmamın araştırma konusu olarak Osmaneli'ni seçmemin nedeni; İlçe ile aramda, hikâyesi geçmiş 20 yıla dayanan organik bağın yanı sıra ilçe merkezinde özgün dokusunu koruyan, 114 tanesi tescillenmiş, birkaçı yıkılmak üzere, son kalan geleneksel mimari örneklerin korunması konusunda duyduğum heyecandır. Bununla birlikte, 12 yıldır profesyonel turist rehberi olarak gezip gördüğüm bölgelerde, kaybolmayı beklemek yerine ayağa kalkıp, bir değer ve marka olmayı seçmiş kasabalar ve elbette ki " Osmaneli de bunu yapabilir" tezimi ispat çabasıdır.

Çalışmamın, Osmaneli'nin sahip olduğu korunması gerekli kültür varlıklarının, turizme kazandırılarak geleceğe aktarılması konusunda Osmaneli'ne bir yol olmasını dilerim.

Her şeyden önce, artık yanımda olmayan ancak manevi varlıklarıyla bana sürekli güç veren iki kişiye sonsuz teşekkürlerimi belirtmek isterim; Canım Babam ve sevgili hocam Prof.Dr. Neslihan Sönmez...

Yüksek Lisans eğitimim boyunca ve tez çalışmam sırasında, dostlukları ve ilgilerini esirgemeyen, değerli bilgileriyle, destekleyen, yön veren, başta danışman hocam Yrd. Doç.Dr. Faruk Tuncer, Prof.Dr Füsun Alioğlu, Doç.Dr. Berrin Alper, Yrd.Doç.Dr. Mehmet Alper; bana kattıklarınız için minnettarım. Yrd.Doç.Dr Yonca Kösebay Erkan; mütevazılıkla tez çalışmalarımıza verdiğiniz destek bizleri daha iyiye götürecektir. Emekleriniz için teşekkürler.

Saha çalışmam esnasında, gösterdikleri destek ve yardım için Belediye Başkanımız Sn. Selahattin Çetintaş'ın şahsında Osmaneli Belediyesine...

Araştırmalar ve anketlerin uygulaması sırasında yardımlarını esirgemeyen Öğün Tekstil Personeli ve Füsun Çağlar'a, metin yazılması konusunda verdiği destek için Emre Kalcı'ya...

Zarafet ve incelikle, yaptığı çalışmayı benimle paylaşan, Osmaneli Sokak Sağlıklaştırma Projesinin müellifi Dr. Mim. Esin Kuleli' ye...

Uzunca bir aranın ardından devam etme kararı aldığım akademik çalışmamda bana gösterdikleri destek ve anlayış için sevgili Aileme teşekkürlerimi sunarım.

Ocak 2009

Nuray ÇAĞLAR

ÖZET

İstanbul'a 2,5 saat uzaklıkta bulunan Bilecik iline bağlı Osmaneli ilçesi, sınırları içinde, yaşadığımız topraklarda var olmuş medeniyetlerin izlerini taşımaktadır.

Sahip olduğu çok renkli kültürün son izlerini taşıyan Osmaneli, bu tarihi mirası korumak ve geleceğe aktarmak için uzun vadeli bir planlama yapmak zorundadır.

Mevcut tarımsal üretiminin yanı sıra, geleneksel yaşam biçimi, kültürel özellikler ve mimari mirasın sosyolojik, ekonomik ve kültürel sürdürülebilirliğini sağlayacak ve gelecek nesillere aktarılmasını mümkün kılacak en uygun sektörlerden biri turizmdir.

Çalışmada, turizm sektörünün hayata geçirilebilmesi için yapılacak planlamaya yol göstermek amacıyla literatür taraması yapılmış, ilçe merkezinin coğrafi özellikleri, tarihsel gelişimi, sosyal ve ekonomik yapısı incelenmiştir. Sit Alanı ve çevresinde turistik cazibe noktası olabilecek değerler belirlenmiş, anket ve analiz sonuçları ile halkın turizm olgusuna bakışı değerlendirilmiş, geliştirilen örnek tur programı yardımıyla eksiklik ve avantaj olarak görülen unsurlar belirtilmiştir.

İlçede sürdürülebilir turizm için gereklilikler, yapılması gerekenler, bazı örnekler ve öneriler getirilerek ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Osmaneli, Lefke, Kültürel Miras, Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir Turizm, Kırsal Turizm, İpekböceği Evleri

ABSTRACT

Osmaneli, a town of Bilecik province is 2.5 hours far from İstanbul , has the traces of old civilizations existed in the past on this country.

Osmaneli, still having the last remaining ruins and shadows of her multi colored cultures such as silkworm houses, 19th century Greek Orthodox church, 16th century mosque and early 20th century public building, needs to make a long term planning in order to conserve and transfer them to the future.

The most appropriate sector is tourism to ensure the socio-economic and cultural sustainability for the the existing agricultural production, as well as the traditional lifestyles, cultural characteristics and architectural heritage owned by Osmaneli.

In this study, in order to guide the planning purpose to realize the tourism in town, literary survey was done. The geographic feature, historical process, social and economic structure of town was examined. In the Sit Area (The Urban Protection Area) and around, the cultural and natural values which would be the touristic attraction points are stated, the questionnaire and the data analysis phases are applied and the advantages and disadvantages in the area were identified with the help of a tailor made tour program that is special to the town .

The necessities and “things to do” with the help of examples and suggestions for the sustainable tourism have been designated.

Key Words: Osmaneli, Lefke, Cultural Heritage, Sustainability, Sustainable Tourism, Rural Tourism, Silkworm Houses.

1. GİRİŞ

1.1 Amaç

Bilecik ilinin ilçelerinden biri olan Osmaneli, Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluş dönemlerinden günümüze kadar varlığını sürdürebilmiş bir kasabadır. Tarihsel geçmişi, belge niteliği taşıyan pek çok korunması gerekli kültürel varlık ve değerleri sebebiyle gelecek kuşaklara aktarılacak bir miras niteliği taşımaktadır. Aynı zamanda doğal güzellikleri, tarımsal ve endüstriyel faaliyetleri sebebiyle ilgi çekici değerlere sahiptir.

Bu çalışmada, mevcut değerlerin yitirilmeden geleceğe aktarılması ve yeni ekonomik kaynaklar elde etmek için en uygun kalkınma modellerinden birinin turizm sektörü olduğu ortaya konmuştur. Turizm ilçede ekonomik, sosyal ve kültürel sürdürülebilirliği sağlayacak en uygun sektördür. Bu bağlamda, gelecekte yapılandırılacak çalışmalara katkıda bulunmak amacıyla Sit Alanı ve ilişkide olduğu noktalar incelenerek durum değerlendirilmiş, öneriler getirilmiştir.

1.2 Kapsam

Çalışmanın kapsamı dahilinde, ilçenin coğrafi özellikleri, tarihsel gelişimi, sosyal ve ekonomik yapısı, sahip olduğu kültür varlıkları, doğal ve kültürel değerleri incelenmiştir. Kalıcı ve sürdürülebilir turizm için izlenmesi gereken ilkeler belirtilmiş, bu ilkeler doğrultusunda yerel halkın turizm hakkında bilgisi, beklentileri araştırılmıştır. Elde edilen veriler ışığında mevcut eksikliklere dikkat çekilmiş ve öneriler getirilmiştir.

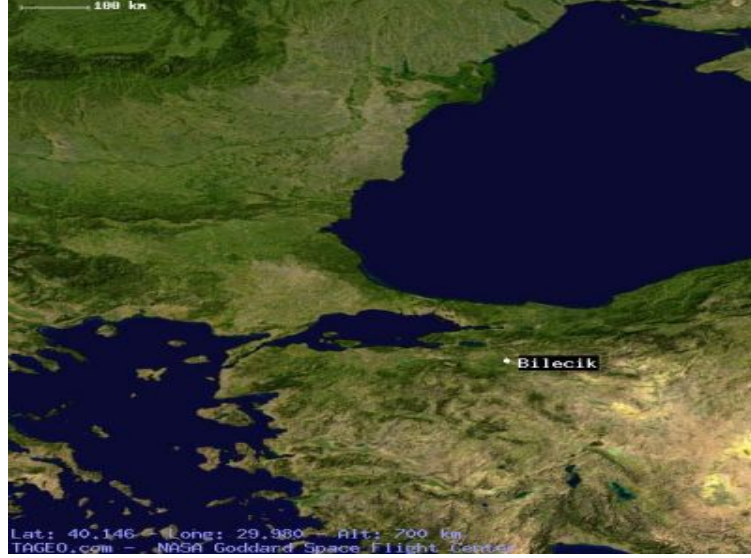
1.3 Yöntem

Yöntem olarak, ilk aşamada kütüphane çalışması ile yazılı kaynaklar taranmış, Osmaneli hakkında yapılan akademik çalışmalar incelenmiştir. Araştırma bölgesinde, koruma amaçlı imar planında görülen tescilli yapılar yerinde incelenerek fotoğraflanmıştır. Koruma kuram ve kavramları doğrultusunda uygulamada yapılan olumsuz durumlar yine fotoğraflarla belirlenmiş, çalışmanın metin kısımları bu fotoğraflarla desteklenmiştir. Aksi belirtilmedikçe fotoğraflar çalışma sahibine aittir. Ayrıca sit alanında yer alan iki mahallede, yerel halkın turizme bakışını tespit etmek amacıyla anket çalışması yapılmıştır. Anket sonuçları değerlendirilerek, yapılması gerekenler konusunda öneriler getirilmiştir.

2. COĞRAFİ ÖZELLİKLER

2.1 KONUMU

Osmaneli, Marmara Bölgesi'nin güney doğusunda, Bilecik iline bağlı ilçe merkezidir. 30 ° doğu boylam, 40 ° 3 ' kuzey enleminde yer alır¹.

Harita 1 : Bilecik ilinin Türkiye haritası üzerindeki konumu (Google Uydu Görüntüsü)

Harita 2 : Bilecik İlini çevreleyen iller (osmaneli.web.tr)

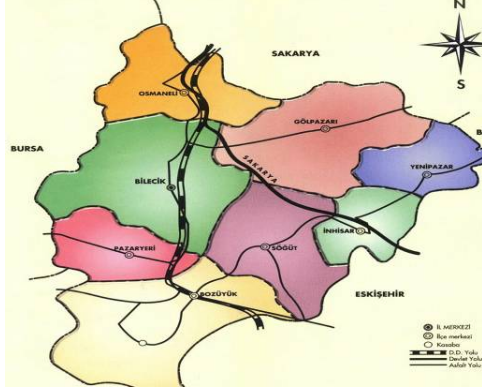
Harita 3 : Osmaneli ilçesine ulaşan otoban ve yollar (osmaneli.web.tr)

Osmaneli, doğuda Bilecik ilinin Gölpaazarı ilçesi, batıda Bursa'nın İznik ve Yenişehir ilçeleri, kuzeyde ise Sakarya ilinin Geyve ilçesi ile çevrilidir².

1 www.osmaneli.gov.tr

2 www.osmaneli.bel.tr

Bağlı olduğu Bilecik iline 30 km, İstanbul'a 200 km, Bursa'ya 120 km, Adapazarı'na 70 km, Eskişehir'e 120 km uzaklıktadır. Denizden 100 m yüksekliktedir³.

Harita 4 : İlçenin çevre ilçelerle kara ve demiryolu bağlantısı

Harita 5 : Osmaneli ilçesini çevreleyen ilçeler (osmaneli.web.tr)

Resim 1 : Eski Osmaneli'nin panoramik görüntüsü.1960-1965 yılları^(*)(Stüdyo Saray Arşivi).

Resim 2 : Osmaneli'nin güney batı yönünden genel görünüm(Osmaneli.web.tr).

3 http://tr.wikipedia.org/wiki/Osmaneli_Bilecik

(*) Fabrika binasının mevcudiyeti, 1960- 1965 yılları arasına tarihlendiğini düşündürmektedir.

2.2 TOPOGRAFYA

Osmaneli ilçe merkezi Sakarya Nehri'nin güney kıyısında kurulmuştur. Nehrin kuzey kıyısında kalan toprakları tarım arazisi olarak kullanılmaktadır. Kasaba kıyısından geçen Sakarya nehrinden başka, Yenişehir üzerinden gelen Göksu çayı da bu bölgedeki ikinci büyük akarsudur. Göksu çayı, kasabanın kuzey batısında Sakarya ile birleşmektedir⁴.

Harita 6 : Osmaneli ve çevresi yeryüzü şekilleri (Google Uydu Görüntüsü)

Sakarya Nehri boyunca yükselti ortalama 100 m.dir. Nehirden güney yönüne doğru uzaklaştıkça yükselti artmaktadır. İlçe civarında Komberdi, Nacakkaya, Ayıkaya, Çamlıtepe gibi tepeler bulunmaktadır. Yerleşim bu gibi tepelerin yamaçlarına kurulmuştur. Yerleşim alanlarının çoğunluğu, ortalama 140 m. yüksekliğinde yumuşak bir eğime oturmuştur. Bu eğim güneybatıya doğru artmaktadır⁵. Araştırma konusunu oluşturan Sit Alanın sınırları içinde bulunan Camii Cedit Mahallesi, bu eteklere yaslanmış durumdadır.

4 www.bilecikozelidare.gov.tr/cevreplan/37-50.pdf

5 Akkayan , **Osmaneli Değişen Bir Anadolu Kasabası**, s. 59.

Osmaneli İlçesi'nin batısında yüksekliği 926 m olan Avdantepe, doğusunda ise 922 m yükseklikte Yaylaktepe, güneyinde 805 m yükseklikte olan Kurudağ bulunmaktadır. Osmaneli ilçe merkezinin güneybatısında yassı bir biçimde başlayan ve giderek sivrilen Demirkaya ve Aktaş sırtları yer almaktadır⁶ .

2.3 İKLİM

İlçenin genel iklim yapısı, Marmara Bölgesi'nin ılıman iklimi ile İç Anadolu Bölgesi'nin kara iklimi arasında geçiş özelliği gösterir. Yaz ayları sıcak, kış ayları ise ılımandır. Yağışlar ilkbahar, sonbahar ve kış aylarında yağmur şeklindedir. Yağışların en az olduğu dönem, sıcaklığın en yüksek olduğu Temmuz-Ağustos aylarına denk gelir. Kar genelde civardaki yüksek dağlarda kalıcı olmakla birlikte, tepelerde bulunduğu müddetçe ilçede serinliğini hissettirir⁷.

2.4 BİTKİ ÖRTÜSÜ

Bilecik ilindeki ovaları oluşturan ve alüviyal topraklar grubunda yer alan hidromorfolojik alüviyal topraklar, Sakarya Nehri kıyılarında oluşmuş topraklardır. Bu alan tarla tarımına ve meyveliğe çok elverişli, derin azonal topraklardır. Osmaneli, alüviyal toprakların en çok alan kapladığı ilçelerden biridir⁸.

Bilecik ili ormanları, il yüzölçümünün %48,9'unu kaplamaktadır. İlde orman alanlarının ilçelere göre dağılımına bakıldığında, Osmaneli, % 13,58 lik bir dilime sahiptir. Orman alanlarının toplam ilçe alanı içerisinde en büyük paya sahip olduğu ilçe ise % 58,77 oranı ile Osmaneli ilçesi'dir⁹.

Yüksek kesimlerde karaçam, sarıçam, kayın, orta kesimlerde gürgen, kızılçam, alçak kesimlerde meşe ve ardıç, en alçak kesimlerde ise otsu bitki türlerine ve çalılıklara rastlanır. Ziraat arazisi içinde özellikle tarlaların sınırları boyunca uzanan meyve ağaçları, kavak ağaçları, dutluklar ve bağlar göze çarpar¹⁰.

---

6 www.bilecikozelidare.gov.tr/cevreplan/37-50.pdf

7 Akkayan, a.g.e.s.60-62.

8 www.bilecikozelidare.gov.tr/cevreplan/64-77.pdf

9 www.osmaneli.gov.tr

10 www.bilecikozelidare.gov.tr/cevreplan/64-77.pdf

2.5 DEMOGRAFİK YAPI

Osmaneli, Osmanlı İmparatorluğu'nun toprağı olduğu tarihten, Kurtuluş Savaşı'na kadar geçen sürede, Türk ve Rum nüfusun birlikte oturduğu bir kasabadır. Osmanlı İmparatorluğu'nda 1831^(*) yılında yapılan, esas amacı askerlik yapabilecek halkın sayısı ve yeni vergi kaynaklarının saptanması olan ilk nüfus sayımında, etnik gruplar tam olarak belirtilmemesine rağmen, İslam ve Reaya (Osmanlı İmparatorluğu'nun Rum vatandaşları) nüfusları ayrı ayrı verilmiştir. Osmanlı İmparatorluğunda yapılan ilk nüfus sayımı sonuçlarına göre, kasabada 2618 Müslüman, 231 Hıristiyan Rum bulunmaktadır. Bunların dışında Kıpti, Yahudi ya da Ermeni bulunmadığı kaydedilmiştir¹¹.

Osmaneli, Kurtuluş Savaşı sırasında fiilen işgal edilmemiş, savaşa sahne olan bir yerleşme durumuna düşmemiştir. Savaştan sonra, "1923 Mübadelesi" olarak bilinen nüfus mübadelesi sebebi ile Rum nüfus kasabayı terk etmiştir. Aynı sebeple Selanik, Karacaova yöresinden gelen Türk asıllı muhacirler, Osmaneli'ni terk eden Rum nüfusun evlerine yerleştirilir. Selanik, Karacaova'dan gelen göçmenlerin, yörenin ilk sakinlerinin yanında ilçenin demografik yapısını oluşturan en eski halkı olduğu söylenebilir. Osmaneli'nde artık Rum nüfus bulunmamaktadır¹².

1952 ve 1978'de Balkan ülkelerinden göçmen olarak gelen Türk asıllı vatandaşların yanı sıra, bölgedeki sanayileşme sonucu, köylerden, çevre il ve ilçelerden çalışmak için ilçe merkezine gelenlerle birlikte Osmaneli nüfus yapısında değişimler meydana gelmiştir¹³.

Nüfusun büyük çoğunluğu mübadele öncesi ve sonrasında beri bu bölgede oturan yerli halktan oluşmaktadır.

- İlçe merkezinde 1953 - 1954 yıllarında Bulgaristan'dan gelen göçmenler,
- Orhaniye Köyü'ne yerleşmiş bulunan ve Selanik'ten gelen 1923 göçmenleri,
- Adliye ve Sarıyazı köylerine yerleşmiş bulunan 200 civarında Gürcü boyuna mensup halk,

---

(*) Ever Ziya Karal'ın **Osmanlı İmparatorluğu İlk Nüfus Sayımı** adlı eserini referans göstermiştir. Bu eserde İslam nüfusu ve Hristiyan tebaanın sayımında tefrik ile sayım usulüne ilişkin bilgiler verilmektedir. Prof. Dr. Enver Ziya Karal tarafından hazırlanan bu yayının ilk baskısı 1950 yılında o dönemde Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü olarak adlandırılan DİE tarafından yapılmıştır. (Kaynak: www.die.gov.tr)

11 Evcim, Osmaneli (Lefke) Hagios Georgios Osmanlı Dönemi Rum Kilisesi, s.6.

12 Akkayan, a.g.e., s.64.

13 Akkayan, a.g.e., s.64.

- İlçe merkezine yerleşmiş bulunan 50 civarında Erzurumlu vatandaş
- 1989 yılında Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutularak ülkemize gönderilen yaklaşık 100 kişi, nüfusun kalan bölümünü meydana getirmektedir¹⁴.

2007 yılında yapılan "Adrese Dayalı Kayıt Sistemi" ne göre ilçe merkezinin nüfusu 13.419, köylerin Nüfusu 7.603 olmak üzere Osmaneli'nin toplam nüfusu 21.022'dir¹⁵.

---

14 www.osmaneli.gov.tr/nufus_bilgileri.htm

15 <http://tuikapp.tuik.gov.tr>

3. TARİHSEL GELİŞİM

3.1 Roma – Bizans Dönemi

Osmaneli'nin tarihteki isimleri Melagina, Leukai, Pefka ,Lefke'dir. İlkçağda Göksu çayının adı Mela yada Gallos olarak anıldığından, kentin ilk adı Anadolu'nun yerli halklarından Luwi dilinde "Melawana; Mela halkının kenti" olarak anılmıştır. Fakat çeşitli kaynaklarda Melagina'nın yerleşim bölgesi, Leukai' nin ise bu bölgede bulunan bir yerleşim merkezinin adı olduğuna dair görüşler belirtilmiştir¹⁶.

İlçe de Traklara, Romalılara ve Bizanslılara ait tarihi eser kalıntıları vardır. Yargıcı çalışmasında, istasyon karşısında, Sakarya Nehrinin kuzey sahilinde, demiryolu yakında görülen Trak mezar taşı kalıntılarında ilk yerleşimin M.Ö 1000' li yıllara vardığının kesinliği yönünde görüş belirtmiştir¹⁷. Diri, çalışmasında, Trak mezar taşlarının bulunduğu yer ile ilgili bir şema ile bilgi vermiştir¹⁸. Araştırmamız sırasında Trak mezar taşları ile ilgili son durum, çalışmanın "Trak Mezar Taşları" başlığında incelenmiştir(Bknz. s. 25–26).

Foss, Malagena'nın Bizans döneminde, doğuya giden imparatorluk ordularının kullandığı, 7.yy sonlarına tarihlenen, stratejik öneme sahip bir askeri üst olduğu görüşünü benimser¹⁹. Bu görüş bölgenin Bizans sefer yolu üzerinde, önemli bir merkez olduğu fikrini de desteklemektedir.

Özergin, çalışmasında, Malagina isminin önce, İslam coğrafyacısı İbn Hurradabeh'in 864 yılında kaleme alınan, Tarsus-İstanbul yolunun menzillerini anlattığı eserinde geçtiğini, yine aynı çalışmada, Romalılar devrinde, Ankara'dan İstanbul'a giden iki ayrı yol güzergahının Malagina'da (Osmaneli civarı) birleşerek, Nicaea (İznik) ve Nicomedia (İzmit) üzerinden İstanbul'a vardığını anlatmaktadır²⁰.

Malegena yerleşim bölgesindeki bir yerleşim merkezinin ismi olarak kullanılan Lefke (Leukai, Pefka) ismi yerleşimin Bizans Dönemindeki adı olan " Leuke" nin

---

16 Diri, Osmaneli Yerleşkesinin Genel Dokusu Üzerine Bir Araştırma , s. 18-23.

17 Yargıcı, a.g.e., s.10.

18 Diri, a.g.e., s.126.

19 Foss, "Byzantine Malagina and the Lower Sangarius", s. 161-183.

20 Özergin, Anadolu Selçukluları Çağında Anadolu Yolları, s. 34 ve 96.

Türkçeleştirilmiş biçimi olup, Leuke, Helen dilinde hem " beyaz" anlamındaki Leukos sıfatının dışı biçimidir, hem de " akkavak" anlamına gelmektedir²¹.

İznik'in doğu yönündeki kent kapısının adı "Lefke Kapı" dır. İlkçağda küçük bir yerleşim olan kent; ortaçağda Hıristiyanlığın önemli merkezlerinden olan İznik(Nicea)'ten doğuya giden yol üzerinde ilk merkez, İstanbul'dan İran ve Arap sınırına giden Bizans ordusunun yolunun üzerinde bir konaklama noktası ve tarihi ipek yolu üzerinde olmasından dolayı önem kazanmıştır. Leukai(Osmaneli)'nin, Roma dönemi Hıristiyan hacıyolu üzerinde bulunduğu bilinmektedir(Bknz.Harita 8)²².

İlçeye bağlı Soğucakpınar, Kaşıkçı, Kazancı ve Büyükyenice köylerinde bulunan tümülüslerin ve Medetli yolu taşlarının Romalılara ait olduğu bilinmektedir. Adalar mevkiinde su kanalı ve su tesisleri ile Düzmeşe köyü yakınlarındaki kuleler mevkiinde, Selçuklulardan kalma iki kule mevcuttur. Bereke ve Çiftlik köylerinde de Bizans Dönemine ait lahitler mevcuttur.²³. Resim 3'de görülen Düzmeşe köyü yakınlarındaki kule kalıntıları ile ilgili değişik görüşler bulunmaktadır. Malzeme ve yapım tekniği incelendiğinde, kulelerin Bizans Dönemi yapısı olabileceği düşünülmektedir. Ancak Selçuk Mimarisinde, değişik bölgelerden gelen ustaların yanı sıra, yerel Rum, Gürcü ve Ermeni ustalarla harmanlanan Bizans unsurlarının cami, medrese, türbe gibi dini yapılar kadar, sur, kale, han, hamam, saray gibi sivil eserlerde de izlendiği bilinmektedir²⁴. Bu nedenle, yapının Selçuklu Dönemine ait olduğu fikri kuvvet kazanmaktadır.

---

21 Diri, a.g.e. , s. 18-23.

22 Yargıcı, Bilecik-Osmaneli (Eski Leukai, Lefke) Keskinzade Muhtar Konağı ve Çevresi İncelemesi, s,19.

23 Akkayan, a.g.e, s. 62.

24 Öney, "Harmanlanan Bizans Unsurları", www.sgsymposium.org/TR/sempozyum.asp

Resim 3 : Selçuklu Döneminden kalma gözetleme kulesi(osmaneli.bel.tr)

3.2 Osmanlı Dönemi

Osmaneli ilçesinin tarihi hakkında bulunabilen en eski yazılı kaynak, 1926'da Osmanlıca olarak basılmış ve Başmuallim Talat tarafından kaleme alınmış olan "Osmaneli Kazasının Tarihi" adlı kitapçıktır. Bu yayında kazanın tarihi ile ilgili hiçbir kayıta rastlanmadığı belirtilmektedir²⁵.

1308 yılında Osman Gazi tarafından fethedilerek, Osmanlı topraklarına katılmıştır. 1913 yılında bu tarihe kadar adı Lefke olarak bilinen ilçeye, Osman Gazi'ye atfen "Osmaneli" adı verilmiştir²⁶.

Osmaneli'nin Osmanlılar devrinde İstanbul- Bağdat- Mekke yolu üzerinde bulunan bir geçit yeri olduğu, ticari, seferi ve Hac yolu üzerinde bir menzil noktası olarak önemini koruduğu bilinmektedir²⁷.

25 Akkayan, a.g.e, s. 62.

26 **Bilecik İl Yıllığı**, 1967, s.166.

27 **Osmaneli Rehberi**, s.15.

Evliya Çelebi, Lefke'yi şöyle anlatır;

" Köy halkı buraya Levke derler. Bursa toprağında ve eski Bursa krallarının yapısıdır. Sonra Osmanlıların ilk beyi olan Osman Gazi burayı Rumlardan almıştır. Kalesi dört köşe, küçük, harab bir viranedir. Kendisi 150 akçalık bir kazadır. Yetmiş parça kadar köyleri vardır. Kadısına senede üç kese has (120.000 akça)olur. Ayrıca hâkimi vardır. Şehri Sakarya Nehri kenarında olup, bağlı bahçeli, altı yüz evli, beş camili, dört hanlı, hamamlı, mektepli, küçük çarşılı, şirin bir kasabadır.

Sipahi kethüda yeri, yeniçeri serdarı var. Ama nakibüleşrafı (hükümetçe tayin olunan din işleri memuru) ve şeyhülislami yoktur. Lakin bilginleri, ayan ve eşrafı vardır. Birer buçuk okka gelir sulu ayvası olur ki, Allah bilir dünya yüzünde benzeri yoktur. Ayva perverdesi, ayva reçeli dünyaca meşhurdur. Sakarya Nehri üzerinde uzun ve ahşap bir büyük köprüsü vardır ki ibretle seyrolunur..."²⁸.

Evliya Çelebi'nin satırlarından anlaşılacağı gibi, 4 hanı olan Osmaneli en önemli ticaret yolunun üzerinde bulunan bir uğrak yeri olması sebebiyle ayrı bir öneme sahiptir. Bu önemi nedeniyle, uzun yıllar padişah tarafından gönderilen bir yeniçeri olan Cebecioğlu ailesi tarafından idare edilmiştir. Cebecioğlu sülalesinden gelen serdarların halka kötü muamele etmesi sebebiyle zulümden bıkan halk, konakları kasten yakmış ve yapıların bir kısmıyla beraber kasabayla ilgili birçok evrak da yanmıştır²⁹. Bu konak su anda Yanık Konak adıyla anılmaktadır.

Osmaneli tarihinde diğer önemli bir yangın ise 1874 tarihinde meydana gelmiş ve birçok ev bu yangında yok olmuştur. Yangından sonra Osmaneli'nde yeniden imar çalışmalarına başlanmış, 1876 da, Vali Ahmet Müfit Pasa tarafından çağırılan ve yazılı kaynaklarda sadece "Macar Mühendis" olarak geçen bir mühendise yeni bir imar planı hazırlanmış tır. 1885 yılında Ertuğrul Livası (Osmanlı yönetim teşkilatında illerle ilçeler arasında yer alan yönetim bölümü) kurulduğunda, Lefke bu livanın merkez kazasının bağlı bir nahiye(bucak) olmuş, 1913 yılında ismi değişen Osmaneli 1924 yılında ilçe haline gelmiştir³⁰.

---

28 Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Evliya Çelebi b. Derviş Mehmet Zilli Evliya Çelebi Seyahatnamesi Topkapı Sarayı Bağdat 305 Yazmasının Transkripsiyonu Dizini, s.10 ; Akpınar , "Osmaneli Evleri", s. 13.

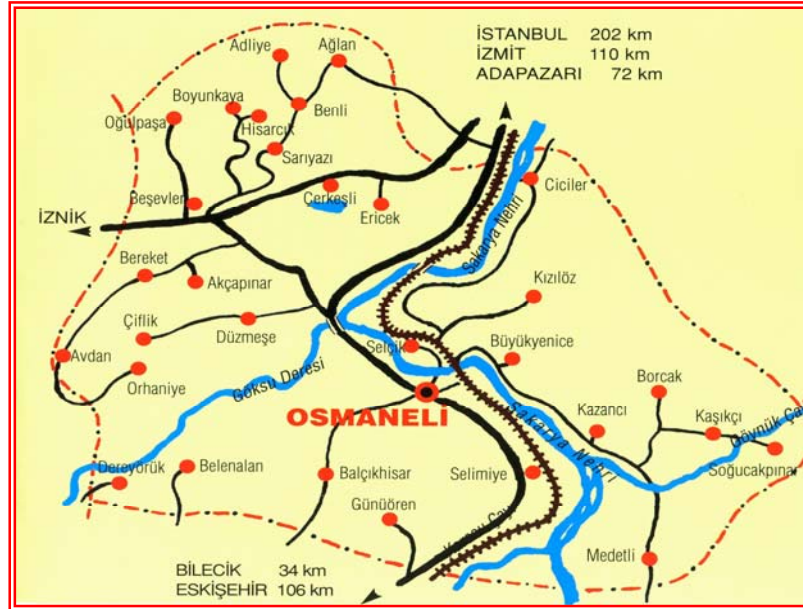
29 **Bilecik İl Yıllığı** , 1967, s.166.

30 Akkayan, a.g.e, s.76.

3.3 Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyetin ilanını takip eden yıllarda Osmaneli ilçesinde kamusal örgütlenmeler hayata geçirilmiştir. 1926 yılında Osmaneli Belediyesi kurulmuştur. İlçenin Cumhuriyet dönemine ilişkin yaşadığı diğer bir gelişme ise o tarihlerde henüz ilçede bulunmayan su şebekesi ile ilgilidir. 1954 yılına kadar su, Kaynakca yöresinden demir borularla getirilip, ilçede ki 6 çeşme ile dağıtılmaktaydı. Daha sonra Boyalca yöresinden getirilen su, konutlara bağlanmıştır. 1963 yılında Ulusal Elektrik Şebekesi'ne bağlanan Osmaneli'ne daha önce elektrik verilememiştir³¹.

Günümüzde Osmaneli ilçesine bağlı 27 köy bulunmaktadır. Bu köyler; Adliye, Ağlan, Akçapınar, Avdan, Balçıkhisar, Belenalan, Bereket, Borcak, Boyunkaya, Büyükyenice, Ciciler, Çerkesli, Çiftlik, Dereyörük, Düzmeşe, Ericcek, Günüören, Hisarcık, Kazancı, Kızılöz, Medetli, Oğulpaşa, Orhaniye, Sarıyazı, Selçik, Selimiye, Soğucakpınar köyleridir. Köyler küçük olduğu için belediye teşkilatları yoktur. İlçe merkezinde bir adet Belediye ve 4 mahalle(*) bulunmaktadır. Bunlar; Cami-i Cedit, Cami-i Kebir, Haceloğlu, İnönü mahalleleridir.³².

Harita 7 : İlçe sınırları içerisindeki köylerin konumu

31 Diri, a.g.e,s.33-34.

(*) Merkeze 3 km uzaklıktaki Selçik Köyü, ilçedeki beşinci mahalle sayılmıştır. Ancak köylüler bu durumun seçim yatırımı sonucu gerçekleştiğini, kendilerinin mahalle değil köy olduğu fikrini benimsemektedir.

32 www.osmaneli.gov.tr/nufusbilgileri.htm

İstanbul – Eskişehir yolu olarak bilinen 650- 03 numaralı Devlet Karayolu, Osmaneli ilçesini ikiye bölerek, ilçenin içinden geçmektedir. Bu güzergâhı kullanan tüm şehirlerarası otobüsler ve çevre ilçelerden minibüslerle ilçeye ulaşmak mümkündür.

Ayrıca ilçede demiryolu mevcut olup, yolcu ve yük taşımacılığında kullanılmaktadır. Haziran 2008 tarihinde, saha araştırmaları sırasında yöre halkı ile yapılan sohbetlerde, ilçede yaşayan nüfusun, kısa mesafedeki yerleşim birimleri dışında kalan, İstanbul, Adapazarı, Eskişehir, Ankara gibi büyük kentlere karayolu yerine demiryolu ile yolculuğu tercih ettiği ifade edilmiş ve bu durum tren garındaki yolcu iniş-binişleri sırasında gözlenmiştir.

Her gün, İstanbul’dan farklı saatlerde hareket ederek, ikisi Ankara olmak üzere, Konya, Denizli, Adana ve Kars’a giden 6 ayrı tren, Osmaneli ilçesinde yolcu indirip bindirmektedir(Bkz. Bölüm 8, Öneriler-Ulaşım-Tren Saatleri). Bu durum ilçeye ulaşımın sadece karayolu ile sınırlı olmaması açısından avantaj sağlamaktadır.

Tüm köylerin yolu mevcut olup kısmen stabilize ve asfalttır. Tüm TV kanalları ilçede seyredilmektedir³³ .

Resim 4: Osmaneli Tren istasyonu

Resim 5 : Osmaneli Gar Binası

33 www.osmaneli.gov.tr/sosyal_yapisi.htm

4. SOSYAL VE EKONOMİK YAPI

Osmaneli'nin Cumhuriyet Dönemi sonrasında tanık olduğu sosyal değişim, Akkayan'ın 1981 yılında ilçede yaptığı çalışmada üç değişik dönem olarak özetlenmiştir.

Birinci dönem, 1923'de, Kurtuluş Savaşı sonrasında, Yunanistan ile yapılan "mübadele" sonrasında Selanik Karacaova bölgesinden gelen göçmenlerin ilçeye yerleşmesiyle yaşanmıştır. İkinci dönem 1950'li yıllarda kara yolu bağlantısı ile Türkiye genelindeki hareketlenme ve siyasi değişim, üçüncü dönem ise 1970'li yıllarda ilçeye gelen sanayileşme olarak ifade edilir.

İlçede Rumlarla birlikte yaşamış, Osman Gazi zamanından bu yana bölgede olduklarını söyleyen halka "manav", Selanik'ten gelenlere "muhacir", son göçlerle gelenlere ise "göçmen" denmektedir. Cumhuriyet öncesinde Rumlarla bir arada yaşayan "manavlar" ile mübadele sonrası gelen "muhacirler" birbirleriyle uzun süre kaynaşamazlar. Bu durumun sebebi, manav grubunun kendini daha üst düzeyde tutması, ilçeye yerleşen yeni nüfusun Türkçe bilmemesi, kendi düzeylerine göre yeni gelenlerin yaşam standartlarının düşük olması, kasaba hayatına uyum sağlayamamaları olarak gösterilir. Bu iki grubun neden birbirlerini benimseyemediği sağlam gerekçelerle açıklanamamaktadır. 1923'den 1950'li yıllara kadar süren benimsememe hali, çok partili hayata geçiş süreciyle ortaya çıkan politik tablo sonucu son bulur. İktidara gelen Demokrat Parti'nin oy toplama çalışması "manavlar" tarafından gerçekleştirilir. Parti için potansiyel oy olarak görülen muhacirler, manavlar tarafından benimsenir. Kısa zaman içerisinde birbirini kabullenen iki grup arasında kız alıp vermek suretiyle akrabalık ilişkileri kurulur³⁴.

Osmaneli, Cumhuriyet Dönemi öncesi özellikle ipekçilik ve el sanatlarında oldukça gelişmiş bir durumda olmasına rağmen, endüstriyel gelişime, modernleşme ve uygulan gümrük politikaları sonucu, ipekçilik ve kozacılık gelir getiren bir uğraş olmaktan çıkmış, daha sonra bu alanda ilerleme kaydedilememiştir³⁵.

1923'den sonra kasabaya yerleşen Muhacir'lerle birlikte başlayan sebze ziraatı, ekonomik hayattaki ilk canlanmanın başlangıcı olmuştur. 1950'den önce Osmaneli, yeterli yolu olmayan ve geleneksel ziraat usullerini uygulayan bir yerleşmedir.

---

34 Akkayan a.g.e, s,65.

35 Akkayan, a.g.e, s.203.

1950'den sonra kara yolunun gelmesi, 1960'lı yılların başlarından itibaren modern ziraat aletlerinin devreye girmesiyle, kasaba özellikle sulu ziraatın yapıldığı bir yer haline gelmiş ve ekonomisi gelişmiştir³⁶.

Osmaneli küçük bir ilçe olmasına rağmen, ekonomik hayatı çeşitlilik gösterir. Son yıllarda karayolu taşımacılığının gelişmesi ile ilçede sanayi tesislerinin kurulması, ilçe merkezine bir canlılık getirmiş ve gelişme hızlanmıştır. Modern teknoloji örnekleri ile çalışan fabrikalar ile ziraat ve geleneksel zanaatlar bu ilçedeki ekonomik faaliyetler içinde yer alır. İlçe merkezinde memur, esnaf ve özel sektörde çalışan işçiler ağırlıkta iken köylerde genelde tarımsal ağırlıklı bir çalışma hayatı hâkimdir. Fabrikada çalışan bir işçi aynı zamanda ailesine ait ziraat alanında da çalışabilmektedir. Günümüzde ilçe halkı çağın gereklerine uygun tarzda bir yaşam biçimine sahiptir. Kadın erkekle birlikte çalışma hayatına girmiş ve aile bütçesine katkıda bulunmaya başlamıştır. Çeşitli işyerlerinde çalışan kadın nüfus, çalışan nüfusun % 20 sine yakın oranda çalışma hayatındaki yerini almış durumdadır³⁷.

Köy nüfusunun tamamı, fabrikalar çevresinde bulunan Selimiye, Güngören köyleri dışında tarım sahasında çalışmaktadır. Son yıllarda sebze ve meyvecilik alanında önemli gelişmeler sağlanmış olması da, tarım sahasında çalışmada önemli bir etkidir³⁸.

İlçede ticaret yeni yeni canlanmaktadır. Bunun nedeni ise ilçeye bağlı köylerin, ihtiyaçlarını ticari açıdan daha gelişmiş durumda olan İznik, Yenişehir, Sakarya ve Bilecik gibi il ve ilçelerinden karşılamalarıdır. Ulaşım imkânlarının iyileşmesi ve bu yerlere gidiş-gelişin artan hizmet ve araç sayılarıyla daha kolay hale gelmesi nedeniyle, halk gerek ürününü satmak ve gerekse temel ihtiyaçlarını karşılamak için Osmaneli'ne nazaran bu merkezleri tercih etmektedir. Son yıllarda ilçe merkezinin hızla gelişmesi bu süreci olumlu yönde etkilemektedir³⁹.

İlçe merkezinde Eğitim ve Öğretim Kurumu olarak Dumlupınar Üniversitesi'ne bağlı bir Meslek Yüksek Okulu, Lise ve dengi okullar ve ilköğretim okulları bulunmaktadır. 2006–2007 eğitim öğretim yılında 4 ü merkezde bulunan 13 İlköğretim Okulunda 1319 kız, 1434 erkek olmak üzere toplam 2753 öğrenci, Lise seviyesindeki 3 okulda 285 kız, 322

---

36 Akkayan , a.g.e, s. 204.

37 Akkayan, a.g.e, s.203.

38 www.osmaneli.gov.tr/sosyal_yapisi.htm

39 Akkayan, a.g.e, s.203.

erkek olmak üzere toplam 607 öğrenci öğrenim görmektedir. İlçe nüfusunun % 99'u okur- yazar durumdadır⁴⁰.

İlçenin ana geçim kaynağı hem açık alanda, hem de seralarda yapılan tarımsal üretilimdir. İlçede 5100 hektarı sulanabilen, 15.300 hektar arazide tarım yapılmaktadır. Üretilimin % 95 'i yaş sebze ve meyvelerden oluşur. Osmaneli, "Alaca Karpuz " adı verilen iri ve çok kaliteli karpuzu, şeftalisi, ayvası, biberi ve domatesiyle ün yapmıştır⁴¹.

İlçede sanayileşme 1970 yılından sonra başlamıştır. Halen özel sektöre ait gıda, tekstil, kimya, maden, makine ve yapı elemanları alanlarında 15 fabrika^(*) üretim yapmaktadır. Büyük kentlere ve limanlara yakınlık, karayolu ve demiryolu bağlantıları ilçeyi sanayi yatırımı için cazip kılmaktadır⁴². Ancak herhangi bir turizm yatırımı bulunmamaktadır.

---

40 www.osmaneli.gov.tr/egitim_durumu.htm

41 **Osmaneli Rehberi**, s.69.

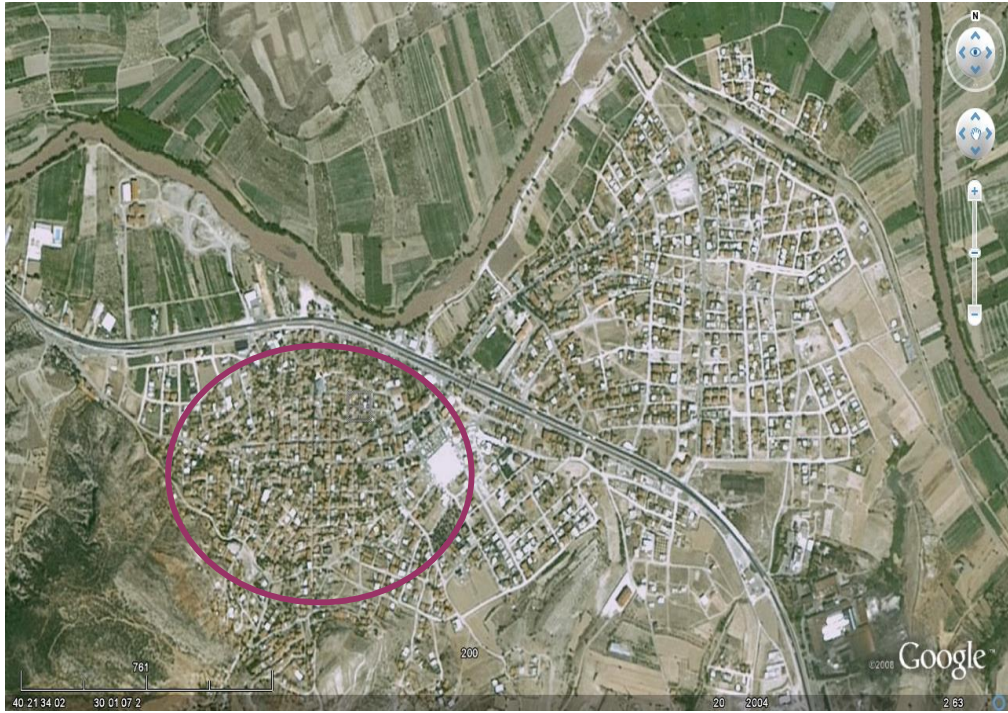
(*) Günümüzde ilçe sınırları içinde, CP Piliç, Odöksan, Ektaş Yem ve Un, Kuleli Hortum, Öğün Tekstil, Rehau Plastik, Delta Plastik, Mansfield Mermer, Bilecik Hazır Beton, Siyaş Subap İmalat, Kar-Çet Madencilik, Ünal Mermer, Sun-Mer Mermer, Bandırma Mermer üretim faaliyetinde bulunan firmalardır. Kaynak- Bilecik Ticaret ve Sanayi Odası, 1.08.2008 tarihli Yayınlanmamış Raporu.

42 **Osmaneli Rehberi**, s. 70.

5. SİT ALANI VE ÇEVRESİNİN MEVCUT DURUMUNUN İNCELENMESİ

5.1 Fiziksel Çevre

İlçenin, araştırmaya konu olan kısmı, ilçe merkezinde, genel olarak SİT Alanı içinde kalan yerleşim birimleri ve bu birimlerin ilişkide olduğu kısımlardır. Bölge Kasım 2006 tarihinde Kentsel Sit Alanı ilan edilmiştir(*). Cami-i Kebir ve Cami-i Cedit olarak adlandırılan iki mahalleden oluşur. İlçe merkezinin yeni olarak tanımlanan kısımları ise İstanbul-Bilecik (Batı-Doğu istikameti) kara yolunun sol tarafı, karayolu ve Sakarya Nehri arasında, nehrin doğuya doğru kavis yaptığı kısım ve karayolu arasında kalan arazide yer alan Haceloğlu Mahallesi'dir⁴³.

Harita 8: İlçe merkezinde eski ve yeni mahallelerin konumu (Google Uydu görüntüsü)

(*) Osmaneli Belediyesi, Fen İşleri Müdürlüğü ile yapılan 10 Şubat 2008 tarihli görüşmede Kasım 2006 tarihinde Koruma Amaçlı Sit Alanı ilan edildiği ifade edilmiştir.

43 Akkayan, a.g.e , s.75.

İlçenin son yirmi yılda gelişen yeni mahallelerinde yapılan çok katlı binalar dışında, ilçe merkezinde, özellikle Sit Alanı sınırı içinde bulunan konutların ahşap, kerpiç, tuğla, kerpiç sıva, doğal taş ve moloz malzeme kullanılarak; ahşap karkas, hımış ve yığma teknikleri ile inşa edildikleri gözlemlenir. Yeni olarak nitelendirilen konutlar, hem sit alanı içinde kalan kısımlarda, hem de yeni gelişen mahallelerde betonarme olarak inşa edilmektedir.

İlçe merkezinde, futbol stadı, halı saha ve yüzme havuzu hizmete açılmıştır. Tamamlanmamış kapalı spor salonu gibi sosyal tesisler ve ileride bitirilmesi planlanan kamu yatırımları hızla artmaktadır.

Cami-i Kebir ve Cami-i Cedit mahallelerinin kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ancak Osmaneli'nin 1308 de Osmanlı topraklarına katıldığı bilgisinden yola çıkarak, 700 yıllık bir geçmişi olduğu şeklinde bir çıkarım mümkün olabilir. Ancak bu görüşü ispatlar nitelikte herhangi bir belge ve kayıt bulunmamaktadır.

1874 yılındaki büyük yangından sonra kasabaya gelen, yazılı kaynaklarda 'Macar Mühendis' diye bahsedilen mühendis tarafından kasabanın yeni imar planı yapılmıştır. Bu plan, yerleşimin yangından önceki organik dokusunun aksine gridal olarak planlanmıştır. Bu nedenle bugün bile, yangından sonraki yerleşim bölgesi ve yangından kurtulan az sayıda yerleşim bölgesi bu plan nedeniyle ayırt edilebilmektedir⁴⁴ (Şekil 1).

Bu kısımları birbirinden ayıran iki ana aks vardır. Kuzey-Güney doğrultusunda, tren istasyonu yönünden çıkıp, şehirlerarası karayolunu dik keserek, kasabanın yaslandığı yamaçlara kadar devam eden İstasyon Caddesi, diğeri ise ilçeyi doğu-batı yönünde ikiye bölen Sakarya Caddesidir.

---

44 Ünal D, Bilecik, Osmaneli Anıtsal Yapılarının Analitik Açından Değerlendirilmesi, s.5.

Şekil 1 : Gridal ve Organik Dokunun görüldüğü yerleşim planı (Ünal, D. 2007)

İstasyon Caddesi üzerinde bulunan "Balaban Meydanı" adlı meydan adını, 1308'de Lefke'nin fethi sırasında büyük fedakârlıklar gösteren Balaban Çavuş'tan almıştır. Sit alanını oluşturan tarihi evlerin çevrelediği ilçenin ana meydanı olması sebebiyle önemli bir konumdadır. Günümüzde ticaret merkezi olarak belirlenmiş bölgenin orta noktasındadır. İlçenin batı yönünden gelen İstasyon Caddesi, Balaban Meydanı'ndan geçerek, idari merkez olan Osmaneli Belediyesi ve Osmaneli Kaymakamlık binalarının önünden geçerek Adapazarı-Bilecik otoyolu ile buluşur (Bkz. Ek 1-Çevresel İlişkiler Haritası) .

Resim 6 : Balaban Meydanı

Resim 7 : Balaban Meydanı

Resim 8: Balaban Meydanının değişik açılardan görünümü

5.2 Tarihi Dokuyu Oluşturan Öğeler

Osmaneli, sahip olduğu geleneksel mimari dokuyu günümüze kadar nispeten koruyabilmiş bir yerleşim merkezidir. Bu bölümde, araştırma bölgesi olarak belirlediğimiz Sit Alanı sınırları içinde ve ilişkide bulunduğu alanlardaki tarihi dokuyu oluşturan mimari öğeler, kültürel ve doğal değerler incelenmiştir. Bu öğeler ve değerler aynı zamanda öngörülen turizm faaliyetleri açısından ilgi çekici noktalardır. Belli bir yatırım ve yenileme sonucu cazibe noktası niteliği kazanacak yapı ve mekânlar olarak da nitelenmektedir.

5.2.1 Dini Yapılar

5.2.1.1 Rüstem Paşa Camii

Osmaneli ilçesinin Cami-i Kebir Mahallesi, Sakarya Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Rüstem Paşa Camii 30-L-1-a pafta, 100 Ada ve 2 numaralı parselde bulunmaktadır.

1516 yılında inşa edilmiştir. Cami yapımına, Kanuni Sultan Süleyman'ın veziri, aynı zamanda damadı olan Rüstem Paşa tarafından başlanmıştır. Ancak cami tamamlanmadan vefat eden Rüstem Paşanın cariyesi tarafından tamamlanmıştır. Yapının mimarı, Mimar Sinan'ın kalfası Yüzgeç Mehmet Paşadır. Hattat Mehmet Vehbi tarafından yazılan, yapılış tarihini gösterir bir kitabesi vardır. Elhac Ali Ağa tarafından tamir ettirilmiştir⁴⁵.

Kareye yakın dikdörtgen planlı, kesme taş duvarlı, ahşap tavanlı, kırma çatılı bir yapıdır. Ana girişin bulunduğu cephede (kuzey cephe) beş revaklı son cemaat yeri vardır. Ancak bu kısım, PVC malzeme kullanılarak kapatılmıştır. Bu durum yapının özgünlüğüne zarar vermektedir.(Bkz. Resim 9)

İç mekânda girişin hemen üstünde kadınlar mahfili bulunur. Mihrap duvarında Kâbe tasviri bulunan bir çini pano vardır. Minaresi kare kaide üzerinde yükselir, çatı seviyesinde poligonal şekilde kesme taştan devam ederek, mukarnaslı bir şerefe ve çinko kaplı minare külâhı ile tamamlanır.

---

45 Diri , a.g.e, s. 62.

Resim 9 : Kuzey cephe

Resim 10 : Güney Cephe

Resim 11 : Mihrap ve Mimber(Ünal Ç.2007)

Resim 12 : Galeri katı(Ünal Ç.2007)

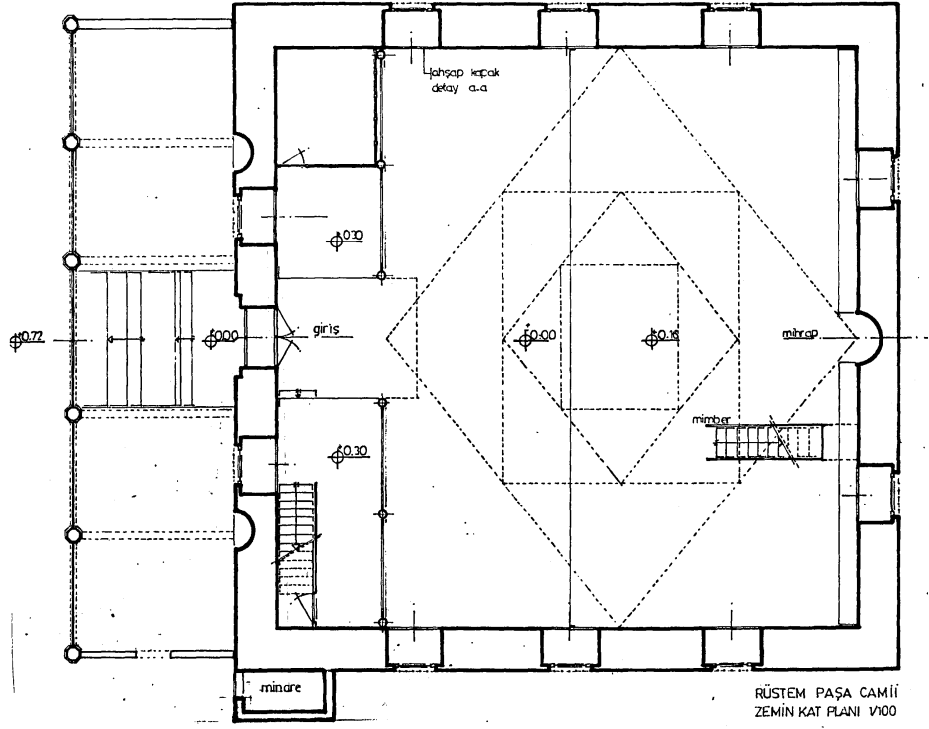

Resim 13 :Mihrap duvarındaki Kâbe tasvirli çini pano(Ünal Ç.2007)

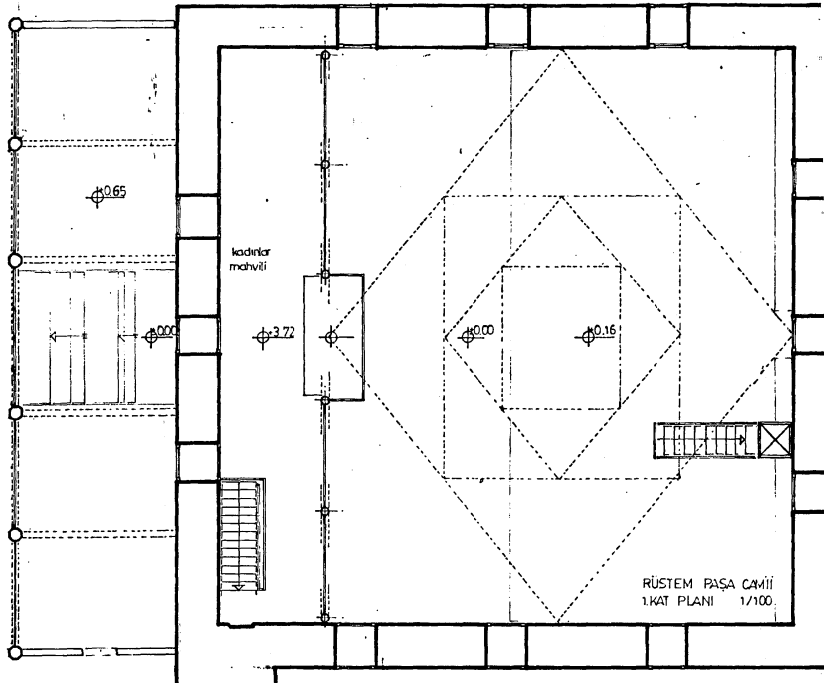

Resim 14 : Minare

Şekil 2 : Rüstem Paşa Camii Zemin Kat Planı (Diri, 1995)

Şekil 3 : Rüstem Paşa Camii Üst Kat Planı (Diri, 1995)

5.2.1.2 Hagios Georgios Kilisesi

İlçenin güney ucunda bulunan Cami-i Kebir Mahallesinde, Adapazarı- Bilecik Karayolunu dik kesen, kasabanın içinden geçen ana aksın bittiği noktada bulunur. Yapının mimarının 1874 yangınından sonra, Lefke'yi imara gelen" Macar Mühendis" olduğu sanılmaktadır⁴⁶.

Kilisenin ismi, yapım tarihi ve yaptıran kişi hakkında bilgi veren herhangi bir kitabesi bulunmamaktadır. Ortodoks Rum Kilisesi olarak bilinen yapı, T.C. Kültür Bakanlığı Taşınmaz Eski Eserler Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 24/06/1983 tarihli A-4429 no lu kararıyla tescillenmiştir⁴⁷.

Evcim'in çalışmasında belirttiği üzere, 19.yy sonuna tarihlenen yapı, mübadeleye kadar kullanılmış, daha sonra kaderine terk edilmiş, 1950'li yıllarda şahıs tarafından satın alınarak depo ve ahır olarak kullanılmıştır. 1990'ların sonunda Belediye tarafından alınan kararla boşaltılıp, etrafı tellerle çevrilmiştir. 2001 yılında sahipleri tarafından camiye çevrilmesi teklif edildiyse de bu teklif Kültür Bakanlığı tarafından, İç ve Dış İşleri Bakanlıklarının uluslar arası bir probleme sebep olabileceği uyarısıyla ret edilmiştir. 1950'lerde, mülkiyeti satın alanlarca gerçekleştirilen basit onarımlar esnasında, bazı pencere ve kapıların kapatılmış, doğramaların yenilenmiş, baca, ıslak zemin ve merdiven eklenmiştir⁴⁸.

Aynı çalışmada, 1870 'de bugün yerinde olmayan kadınlar mahfilini genişletmek için izin talebi, 1874 yangınında yapının harap olduğu, 1897 'de harap haldeki kilise binasının yenilenerek inşasına ruhsat verilmesi için Rum Patrikliğinin ricasını ileten yazışmalar, Devlet Arşivlerinden alınan belgelerle tespit edilmiştir. Bu belgeye dayanarak, yapının inşaatının 1897'den 1903'e kadar sürdüğü görüşü belirtilmiştir⁴⁹.

Yapı bugün oldukça harap durumda bulunmaktadır. Kubbesi ve çatı örtüsü tamamıyla yıkık durumdadır. Günümüzde yapıya ait rölöve ve restorasyon projeleri tamamlanmış, Belediye tarafından koruma altına alınmış, projelerin tamamlanmasından sonra kültür merkezi olarak işlev kazandırılması planlanmıştır.

---

46 **Osmaneli Rehberi**, s. 28.

47 Evcim, Osmaneli (Lefke) Hagios Georgios Osmanlı Dönemi Rum Kilisesi, s.8.

48 Yargıcı, a.g.e, s. 18-19.

49 Ünal Ç, Bilecik- Osmaneli (Lefke)' de Hagios Georgios Rum Kilisesi, s.45-60.

Kilise neo-klasik üslûpda, ilçenin doğu-batı aksına paralel olarak inşa edilmiş. üç nefli, bazilika planlı bir Rum Kilisesidir. Kiliseye giriş batı cephesinden, üç eşit açıklıklı kemerli kapısından sağlanır. Kuzey ve güney cephelerinde de tek kemerli iki giriş kapısı daha bulunmaktadır. Batı cephesinin iki yanında kubbeli birer çan kulesi bulunur. Duvarlar düzgün kesme taştan yığma tekniği ile inşa edilmiş ve sıvalıdır. Kubbe ve kemerlerde tuğla, çatı örtüsünde alaturka kiremit kullanılmıştır. Kilisenin çatı örtüsü çökmüş ve yok olmuş vaziyettedir⁵⁰.

Osmaneli’nde geleneksel hale gelen “Alaca Karpuz Festivali” kapsamındaki bazı etkinlikler, kilisenin iç ve dış mekânların da gerçekleştirilmektedir.

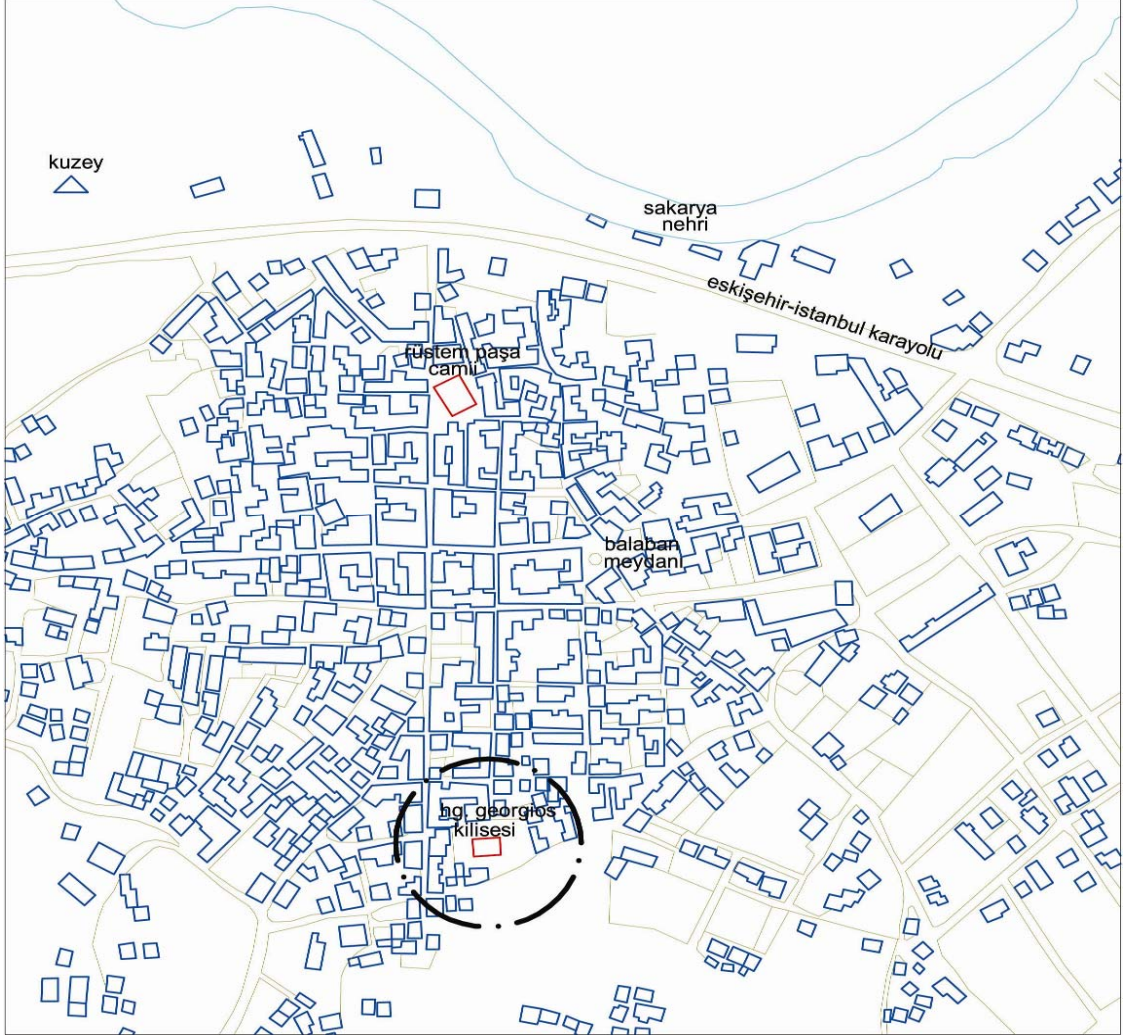

Resim 15 : 1. Alaca Karpuz Festivalinde Kilisede gerçekleşen bir etkinlik(osmaneli.web.tr)

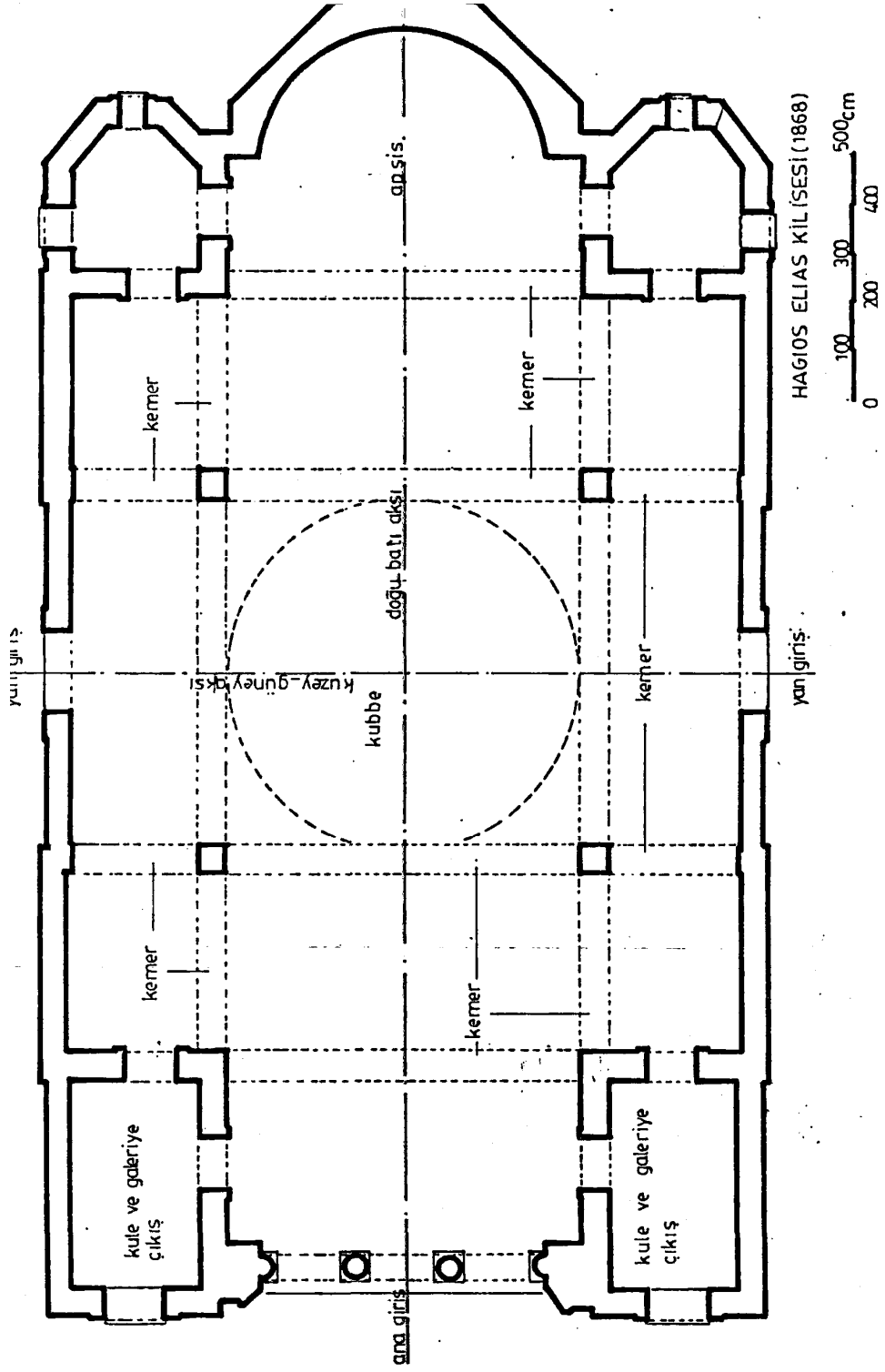

Resim 16 : Batı Cephesi ve Kubbeli Çan Kuleleri

50 Evcim, a.g.e., s. 9-12

Şekil 4 : Hagios Georgios Kilisesi'nin yerleşim içerisindeki konumu(Ünal 2007)

Şekil 5 : Hagios Georgios Kilisesinin planı(Diri, 1995)

Resim 17 : Hagios Georgios Kilisesi 1977 deki durumu. Alman Arkeoloji Enstitüsü(Ünal 2007)

Resim 18 : Kilisenin 2008 deki durumu

Resim 19 : Kilisenin doğu cephesi dışarıdan görünümü

Resim 20 : Kilisenin Apsis Duvarının içerden görünümü

Resim 21 : Kayıp çatı örtüsünün içeriden görünümü

Resim 22 : Kuzey cephesi girişi

Resim 23: Kubbe Kasnağı ve Kemerleri

5.2.1.3 Bayraklı Dede Türbesi

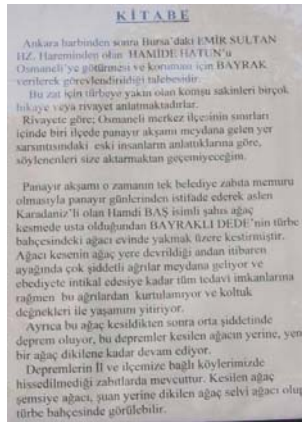
İlçe merkezinde, Dere Sokakta bulunan türbe binasının basit bir mimarisi vardır. Osmaneli'nin fethi sırasında, askerin bayraktarlığını yapmış kişinin mezarı, halk tarafından ziyaret yeri durumuna getirilmiştir. Türbenin tarihine ilişkin bir bilgi yazılı kaynaklarda bulunmamaktadır. Yöre halkı ile yapılan görüşmelerde, 45-55 yaş gurubu yetişkinlerin, çocukluklarından beri türbenin varlığını bildikleri ancak kesin bir tarih belirtmenin mümkün olmayacağı ifade edilmiştir. Türbenin bakım ve onarım ve temizlik işleri Belediye tarafından yapılmaktadır.

Resim 24 : Bayraklı Dede Türbesi dış görünümü

Resim 25 : Türbenin iç mekân görünümü

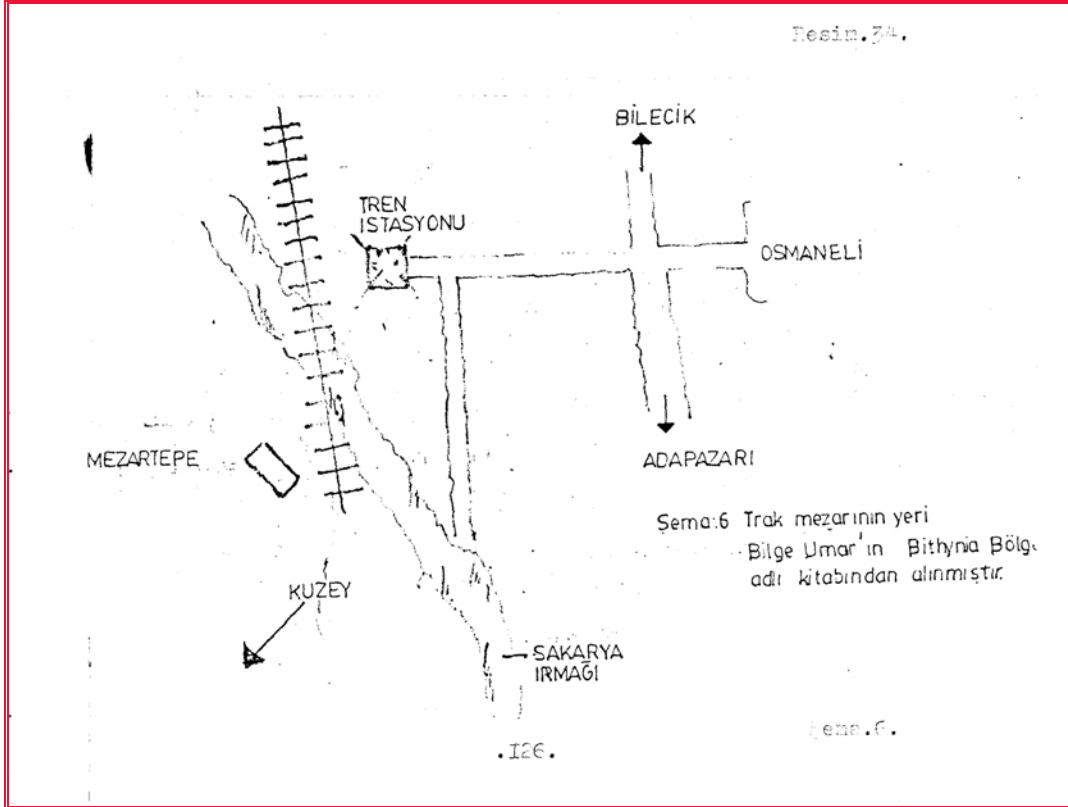

Resim 26 : Türbenin sosyal kültüre dayalı bilgi yazısı

5.2.1.4 Trak Mezar Taşları

Osmaneli ilçesinde yapılan akademik çalışmalarda belirtilen noktalar(Diri, 1995) ve Belediye'nin yayınladığı rehber kitapta belirtilen noktalar⁵¹ referans alınarak saha araştırması yapılmıştır. Saha araştırmamız sonucunda, Trak Mezar taşlarına ulaşmak ve mezar taşlarının son halini belgelemek mümkün olmamıştır. 2 Ağustos 2008 tarihinde, Osmaneli merkezde ikamet eden, Büyükyenice Köyü doğumlu Mehmet Aka ile yapılan görüşmede, tarif edilen bölgede, "tarihi eser taşlarının" bulunduğunu, bunun doğum yeri olan Büyükyenice Köyü yaşlıları tarafından da onaylanacağını, günümüzde defineciler sebebiyle, son kalan birkaç taşında yok olduğu ifade edilmiştir.

Bu durum, Taş'ın makalesinde, belirttiği gözlemlerle(*) de uyusmaktadır⁵².

Şekil 5 : Trak Mezar Taşlarını gösteren kroki (Dirı 1995)

51 **Osmaneli Rehberi**, s.21.

(*) " İlk yerleşiminin İÖ 1200'den sonra Friglerden sonra Perslerin ve Romalıların egemenliğine girdiği söylenen **bu yöredeki eserler sahipsiz**. Bu sahipsizlik bölgede orayı burayı kazan, mezarların altını üstüne getiren, kıyıtlık definecileri cesaretlendiriyor. Bu yüzden kasabadaki tren istasyonunun karşısında **Traklara ait olduğu sanılan mezar...** orası, burası kazma yaralarıyla delik deşik ve **sessiz bir yok oluşun içinde**."

52 Taş, " Osmaneli, Geçmişin Aynası", Atlas Dergisi, Aralık 2004, s.95.

5.2.2 Ticari ve Endüstriyel Yapılar

5.2.2.1 Eski Han

Sakarya Caddesi üzerinde, Rüstem Paşa Caminin sol (batı) tarafında, Ulu Cami ve Eski Hükümet Konağı ile karşı karşıyadır. 19'uncu yüzyıla tarihlenen, tek katlı, iç avlulu, dikdörtgen planlı bir ticari yapıdır. Kıрма çatılı, alaturka kiremit kaplıdır⁵³.

Hanın avlu girişinin sağ(kuzey yönü) köşesinde bulunan ancak harap durumdaki dükkân dışında kalan kısımlar, orijinal dokusunu yitirmiş ve ticarethane olarak kullanılmaktadır. Dükkân cephesinde, cepheyi ortalayan ve zeminden bir basamakla inilen mekana açılan giriş kapısı ve kapının iki yanında iki pencere bulunur. Giriş kapısının hemen üzerinde, mekânın fazla ışık alması amacıyla kullanılan bir aydınlatma penceresi vardır. Pencereler yarım daire, pencere boşlukları metal malzeme kullanılarak karelere bölünmüştür. Dükkanın, aynı zamanda hanın yan cephesini oluşturan Hacı Reşit Sokak a bakan yan cephe duvarlarında kapatılmış, kör pencere boşlukları görülmektedir. Temel duvarı taş, temel duvarı ve çatı arasında kalan kısım ahşap karkas ve dolgu tekniği ile inşa edilmiştir.

Resim 27: Eski Han ve Avlu girişi

53 Yargıcı, a.g.e, s.22.

Resim 28 : Han cephe görünümü

Resim 29 : Avlu giriş kapısı

Resim 30 : Eski Han yan cephe görüntüsü ve sokak dokusu

5.2.2.2 İpek Böceği Fabrikası

Osmaneli, Roma döneminden beri İstanbul - İzmit - İznik - Bilecik - Bağdat - Mekke yolu üzerinde bulunması sebebiyle aynı zamanda ticaret kervanlarının geçiş yolu olmuştur. Evliya Çelebi Lefke yi anlattığı satırlarında İpek Yolu kervanlarının önemli konaklama birimlerini barındırdığını belirtmiştir.

Harita 9 : Roma döneminde hac yolunun bir kısmı. **6. nokta Leuika- Lefke**(French , D.Roman Roads and Milestonas of Asie Minor). (Yargıcı 2007.)

19.yy sonlarında, Bilecik ve yöreleri, Bursa'dan sonra ipek böceği üretiminde ikinci kent durumundadır. Bölgeyi koza üretiminde etkin duruma getiren gelişmeler şu şekilde özetlenebilir⁵⁴;

- 16. yüzyılda ipek hammadde fiyatlarının dokuma fiyatlarından daha hızlı artması sonucunda dokumacılık gerilemiş, kozacılık(ipek böceği) ve ipek iplik üretimi ağırlık kazanmıştır.

54 Battalgazi, Tipolojisi ve İç Mekan Kullanımında Ekonomik ve Sosyal Yaşam Değişimlerinin Rolü ve İpekçiliğin Etkileri, Osmaneli(Eski Lefke) Kasabası Örneği, s. 45-48.

- 1800'lerde Sanayileşmenin başlamasıyla Avrupa'da hammadde ihtiyacı artmış, Anadolu'nun Avrupa'ya yakın olması ve taşımacılığın daha ucuz olması, Uzakdoğu yerine Anadolu'nun tercih edilmesine sebep olmuştur.

Osmaneli için ipekböceği yetiştiriciliği ve ipek üretimi ilçenin tarıma dayalı sanayi kültüründe büyük yer tutmaktadır. Osmaneli'nde Rumların kasabayı terk etmeleri ile birlikte önceleri yaklaşık olarak her evde yapılan ipekçilik, kozacılık, zamanla fazla gelir getiren bir uğraş olmaktan çıktığından ve yeni gelenlerin ipekçiliği bilmemelerinden dolayı zaman içinde unutulmuş ve yok olmuştur⁵⁵.

Akkayan'ın Osmaneli ile ilgili çalışmasında, 1923 den önce kasabada 3 adet ipek fabrikası olduğu belirtilir⁵⁶.

Battalgazi ise çalışmasında, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin 1955 yılında yaptığı tespiti kaynak göstererek, Osmaneli'nde 1936 yılında kurulan 1 adet filatür^(*) tesisi olduğunu belirtmiştir.

Cumhuriyet döneminden yakın tarihe kadar ayakta kalabilmiş tek fabrika olan bu tesis, eski Osmaneli resimlerinde görülmektedir. Günümüzde mevcut değildir.

Resim 31 : 1960 larda İpek Böceği Fabrikası ve Böceklik binası (Yargıcı 2007)

55 Battalgazi, a.g.e., s.74-80.

56 Akkayan, a.g.e, s. 218.

(*) İpeğin iplik haline getirildiği fabrikalar – Kaynak : U.Ü Fen Edebiyat Fak.Sosyal Bilimler Dergisi Yıl : 7 Sayı 11, 2006/2

Konum olarak Camii Cedit Mahallesinde, kilisenin batı yönündedir. Battalgazi, 1991- 93 yıllarına ait olduğunu belirttiği fotoğraflarda görülen yapıyı neo-barok bir ahşap sanayi yapısı olarak betimler.

Aynı kaynakta, 1936 kuruluş yılı olarak belirtilir. 1965 yılına kadar işlevini sürdüren fabrika, kasabanın en eski ailelerinden Göllü ailesine aittir. Bu tarihte ailenin Bursa'ya göç etmesiyle birlikte üretim durmuş, ardından bina bakımsızlığa terk edilmiştir. Binanın ahşap taşıyıcıları, çatı örtüsüne varıncaya kadar yakacak olarak toplanmış, 1994 yılında ise tamamen yıkılmıştır⁵⁷.

Resim 32 : İpek fabrikası giriş cephesi (Battalgazi,2004)

57 Battalgazi, a.g.ei, s.80.

Resim 33 : Fabrika binasının yıkılmadan önceki durumu (Battalgazi 2004)

Resim 34 : Fabrika binasının bugünkü durumu

Rölöve çalışması yapılmadan yıkılan fabrika binasının bu gün sadece bacası ayaktaadır.

Fabrika kalıntılarının hemen yanın da fabrikanın böcekliği (kozaklık) olarak adlandırılan yapı ayakta, ancak yıkılmaya yüz tutmuş vaziyettedir.

Resim 35 : Böceklik binası cephe görüntüsü

Resim 36: Böceklik doğu cephesi

Resim 37 : Böceklik batı cephenin görüntüsü

Resim 38 : Zemin ve Orta kat arasındaki taban dokusu

5.2.3 Kamu Yapıları

5.2.3.1 Eski Hükümet Konağı

İlçe merkezinde, Sakarya Caddesi üzerinde, Rüstem Paşa Caminin tam karşısında, bulunmaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarında hükümet konağı olarak inşa edilmiş, dönemin mimari anlayışının yanı sıra, Osmaneli evlerinin mimari tarzından etkilenmiş bir yapıdır. Köşe pencere olması bu görüşü destekler⁵⁸.

İki kat, yağma tekniği ile yapılmış, alt kat kesme taş, üst kat ahşap konstrüksiyondur.

Hükümet Konağı, Kaymakamlığın yeni binasına taşınmasından sonra kaderine terk edilmiştir. 1980'den sonra ilçeye gelen Bulgaristan göçmenlerinden birkaç aile burada ikamet ettirilmişler, bu durum da, binanın bakımını sağlamıştır. Binanın son sakinleri, Bulgaristan göçmeni bir anne- oğul, binada ikamet ederken aynı zamanda bekçilik görevini yerine getirmektedir.

Hükümet Konağı ve Rüstem Paşa Cami giriş kısımları aynı avluyu kullanmaktadır. Bu avlunun tam ortasında, herhangi bir mimari özelliği olmayan, estetikten uzak şadırvan yer almaktadır. Yapının restitüsyon ve rölöve çalışmaları tamamlanmış, kurul onayı alınmış, Mayıs 2008 tarihi itibarı ile restorasyon ihale duyurusu yapılmıştır. Ağustos 2008 de ise Hükümet Konağı Restorasyon çalışmaları, çatı onarımının tamamlanma aşamasındadır. Proje tamamlandıktan sonra, ilçede eksikliği hissedilen, 20 odalı turistik konaklama tesisi olarak işlev kazanacaktır.

Resim 39 : Hükümet Konağı eski görüntüsü(osmaneli.web.tr)

58 Osmaneli Rehberi, s.26.

Resim 40 : Hükümet Konağı Ana Giriş Kapısı

Resim 41 : Hükümet Konağı ön(doğu) cephe

Resim 42 : Hükümet Konağı arka(batı) cephe

Resim 43 : Çatı Onarımı yapılan Hükümet Konağı

Resim 44 : Ağustos 2008 Hükümet Konağının durumu

5.2.3.2 Balaban İlköğretim Okulu

İlçenin en köklü ve eski ilkokuludur. Bugün ki Hükümet Konağı ve Belediye binasının tam karşısında yer alır. Bir bodrum kat üzerine yapılmış, tek katlı, kırma çatılı bir yapıdır.

1932 yılında eğitim ve öğretime açılmış, Cumhuriyet Dönemi okul mimarisini yansıması sebebiyle, ilçe merkezindeki tescilli yapılar arasına alınmıştır. 1992 yılında bahçe tarafında tek katlı 5 derslikli binası inşa edilmiştir. Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasından sonra da derslik sıkıntısından dolayı yine bahçe tarafındaki 3 katlı 10 derslikli binası inşa edilmiştir. 2004 yılında binanın çatı aktarımı yapılmış, yağmur olukları yenilenmiş iç ve dış cephe boyaları yapılmış caddeye bakan kısmına tas ihata duvarı ördürülerek yeni bir görünüm kazanması sağlanmıştır. ⁵⁹.

Resim 45 : Balaban İlköğretim Okulu

Resim 46 : Balaban İlköğretim Okulu Ana Girişi

---

59 Yargıcı, a.g.e, s.23.

5.2.4 Sivil Mimari

5.2.4.1 Konutlar

İlçenin yerleşim alanının büyük kısmını konutlar oluşturmaktadır. Bu bölümde araştırmaya konu olan SİT Alanı sınırı içinde bulunan Cami-i Kebir ve Cami-i Cedit mahallelerinde, özgün yapısını korumuş tescilli, eski Osmaneli evlerinden örnekler verilmiştir.

Osmaneli'nin eski evleri, bölgenin ilim ve kültürüne bağlı olarak, ipek böceği yetiştirmeye elverişli bir tarzda ve bu ekonomik faaliyetin rahatça gerçekleştirileceği bir alanın ortaya çıkardığı şekilde inşa edilmiştir. Osmaneli kasabasının evleri yöresel malzeme ve iklim koşullarına, yerel geleneklere, yaşama biçim ve alışkanlıklarına uygun olarak Osmanlı Devleti sınırları içinde gelişen yaygın Türk evi tipinin bir çeşitlemesidir⁶⁰.

Konutlar genellikle iki veya üç katlı, kerpiç/taş/hımış-ahşap evlerden oluşmaktadır. Zemin katları ya tam kat olarak ya da sadece subasman kotuna kadar çoğunlukla taştır. Üst kat veya katlarda ahşap çatkı arası kerpiç dolgu kullanılmıştır. Evlerin esas elemanları taşlık, merdivenler, odalar ve sofalar olarak tanımlanabilir. Evlerin giriş katları zirai malzemelerin depolandığı ve bir üst katta bulunan yaşam katına geçişin yapıldığı taşlık denilen kattır. Giriş katına "sayvan altı" (*)adı verilir. Burası zirai aletlerden, ipek kozası için gerekli sepet ve diğer malzemelere kadar çeşitli eşyaların saklandığı bir alandır. Konutların üst katları esas yaşam katı olarak kullanılmaktadır. Odalar geleneksel Osmanlı evinin ve aile yapısının özellikleri çerçevesinde, kendi başlarına yapı içindeki temel eylemlerin tümünü karşılamaktadır. Bu mekanların her biri yemek yeme, oturma, yatma, çalışma gibi günlük yaşamın bütün esas eylemlerinin geçtiği mekanlardır. Sürekli kullanım esnekliği sağlayan sedir, sofra, yüklük, derin dolaplar gibi hareketli ve sabit elemanlar mekan içi kullanımı çeşitlendirmektedir⁶¹.

Konut içindeki mekanlar böcekçiliğin tüm aşamalarına uygun olarak biçimlenmektedir. Konut içinde böcekçilik uğraşısı, tırtılların ipek kozalarını örmeleri için uygun ortam koşullarının sağlanması ile tırtılların ipek kozalarını hazırladıktan sonra delmelerine fırsat bırakılmadan koza içinde öldürölmelerine kadar geçen iki aylık süreyi

60 Battalgazi, a.g.e., s. 88-89.

(*) Sıcak bölge evlerinin kapıları önündeki yanları açık sundurma.Gölgelik anlamına gelen saye-ban'dan Türkçeleşmiştir.Örteme,saçak altı denilen yöreler de vardır. (Kaynak : M.Sözen, Anadolu'da Ev ve İnsan, s.309.)

61 Battalgazi, a.g.e.,s. 93.

kapsamaktadır. Ancak bir sonraki sene süresince yumurtaların sekilerde bekletilmesi işlemi de konut içindeki yaşamı doğrudan etkilemekte; ev içindeki mekanlar böcekçiliğin tüm bu eylemlerine uygun olarak düzenlenmektedir. Evlerin giriş katları dut yaprakları ve dallarının depolandığı katlara dönüşürken, ipek kozalarının bulunduğu katlar ve odalar tümüyle bu işleme ayrılmaktadır⁶².

Kimi büyük evlerde yaşam katının üzerinde bir ikinci kat daha vardır. İkinci kat evin alanı kadar geniş bir boşluktur. Burada oda bulunmaz. Tamamı ipek böceği yetiştirme alanı olarak kullanılır. Böceklik katları, ipekböceği bakılan, geliştikçe daha geniş bir mekâna ihtiyaç duyan böceklerin gereksinimini karşılayan, nem ve ısı miktarının kontrol altında tutulduğu, havadar yerlerdir. Mekândaki ahşap kapaklı pencereler loş bir ortam yaratmak için kullanılmıştır. Çoğunun orta kısmında kare seklinde küçük bir camı vardır. Ahşap kapaklar ipekböceği evlerinin dış görünüşünü belirleyici öğelerdir. Kat pencerelerinde, genellikle, tahta kepenk ve bazen de ilave olarak tel kafes bulunur. Pencereler aşağı yukarı hareket eden sürgülü sistemle yapılmıştır. Çatı kiremitle kaplıdır. Fakat altında tavan kaplaması yoktur⁶³.

Resim 47 : İkinci katı taşıyan çapraz ahşap kirişler

Resim 48 :Tavansız çatı dokusu

Osmaneli evlerinin döşemeleri ahşap kirişlidir. Bazı evlerde döşemeler çift tabanlı olacak şekilde yapılmıştır. Çoğu yapıda bu kirişler tavan kaplamalarıyla gizlenmemiştir. Döşeme kirişlerine ek olarak yapıya etkiyen yatay yükleri karşılamak için çapraz kirişleme uygulamalarına rastlanmaktadır. Yapıların yatak odalarında tavan kaplamaları

62 Battalgazi, a.g.e., s.93.

63 Akkayan, a.g.e., s.182-183.

kullanılmış; sofa, sayvan altı ve böceklik kısımlarında ise tavanlar çıplak bırakılmıştır.⁶⁴(Bkz. Resim 48).

Böceklerin üzerinde bakıldığı ahşap tavalar kimi evde tavana asılır, kimisinde de yere çakılan ahşap dikmeler arasında sabitlenir. İlçede tümüyle böceklik olarak kullanılmış ama şimdi bos olan Mehmet Özden evinde ahşap tavalar halen durmaktadır⁶⁵(Resim 94, 95,96,97).

Konutların ahşap işçiliği oldukça sadedir. Dış cephelerde süs göze çarpmaz. Bazı büyük konaklarda sofa ve odaların tavan kaplamalarındaki ahşap işçiliği dikkat çekicidir. Vitraylı tepe pencereleri (revzen) sadece Keskinizade (Resim 68) ve Tokluoglu gibi büyük konaklarda görülür. Bu konaklardaki eli böğründeler keser isi ile süslenmiştir. Bazı konutlarda saçak süsü, pencerelerde kafes ve ahşap lokma parmaklıklara da rastlamak mümkündür. Balkonlu Rum evlerindeki parapetler dökme demirdendir.

Resim 49 : Balkonlu bir Rum evi

---

64 Ünal D, a.g.e, s.6.

65 Yargıcı, a.g.e, s.26.

Sedat Baydar evinin alınlığında bir İstanbul manzarası resmedilmiştir. Önceden alınlıklı diğer yapılarda da resimlerin var olabileceği düşünülse de tek örnek kalmıştır⁶⁶.

Resim 50 : Sedat Baydar Evi

Resim 51 : Alınlıkta Boğaziçi Resmi

Osmaneli geleneksel konut dokusunu oluşturan evlerin bir kısmı Rumların terk ettikleri evler, bir kısmı miras yoluyla atadan çocuklarına geçen Türk evleridir. Mübadele sonrası Rumlardan kalan evlere göçmen Türkler yerleştirilmiştir. Bu konutlar Rumlardan sonra talana uğradıklarından gelen ailelerin barınması için yetersiz kalmışlardır. İyi durumdaki bazı büyük evler, bölünerek birkaç ailenin yaşaması için tekrar düzenlenmişlerdir. Böylece ipekçilik yapılan bölüntüsüz katlar, bölünerek yaşam katlarına dönüştürülmüştür. Bazı Türk evleri ise Yargıcı'nın çalışmasında incelediği Keskinzade Konağında olduğu gibi miras yoluyla bölünerek, birkaç kardeşe pay edilmiştir. Bu durum yine konutlarda katların kullanım biçimlerini değiştirmiştir⁶⁷(Bknz. Resim 67).

Çalışmanın bu bölümünde, ilçe merkezinde, sit alanı sınırları içinde bulunan, cephe düzeni, hacim, süsleme, form, geleneksel doku özgünlüğü vb. özellikleri ile birbirinden farklılıklar gösteren 18 adet sivil mimari örneği konut örnek olarak seçilmiştir. Konutların buldukları mevkiler, resim altı yazılarında parantez içinde verilen numaralar ile konutlar haritasında gösterilmiştir.

Oluşturulan haritalarda (Konutlar, Mavi Rota, Pembe Rota) Gena Mimarlık tarafından hazırlanan, "**Bilecik Osmaneli Sokak Sağlıklaştırma Projesi, 1/1000 Çevresel İlişkiler Paftası**" kullanılmıştır.

66 Yargıcı, a.g.e, s.30.

67 Yargıcı, a.g.e, s.27.

Resim 52 (1) **Balaban C. No: 61 Sedat Baydar Evi**
Pafta : 30 L I b4 Ada : 102 Parsel : 17
Balaban C. No : 63 Fahri Bey Evi
Pafta : 30 L I b4 Ada : 102 Parsel 20

Resim 53 (2) **Balaban C. No: 51 – Terk Edilmiş**
Pafta : 30 L I b4 Ada : 102 Parsel : 24

Resim 54 (3) **İstasyon C. No: 37**
Pafta : 30 L I b4 Ada : 98 Parsel : 6

Resim 55 (4) **Balaban C. No : 20-22**
Pafta : 30 L I b4 Ada : 108 Parsel : 6-7

Resim 56 (5) **Balaban C. No : 43**
Pafta : 30 L I b4 Ada : 102 Parsel : 28

Resim 57 (6) **Kız Mektep Sok. No : 6**
Pafta : 30 L I b4 Ada : 102 Parsel : 2

Resim 58 (7) **Kız Mektep Sok. No : 13 Yanık Konak**
Pafta: 30 L I b4 Ada : 103 Parsel : 19

Resim 59 (8) **Hacı Ethem Sok. No: 3**
Pafta : 30 L I b4 Ada : 95 Parsel : 8

Resim 60 (9) **Dere Sok . No : 21 Özerler Evi(*)**
Pafta: 30 L I c1 Ada : 140 Parsel : 14

Resim 61 (10) **Beyler Sok. No : 1 Kalemciöğlü Evi**
Pafta : 30 L I b4 Ada : 110 Parsel : 4

Resim 62 (11) **Beyler Sok. No : 2**
Pafta : 30 L I b4 Ada : 109 Parsel : 7-8-9- Kismen 10

(*) Osmaneli Belediyesi tarafından hazırlanan rehber kitap bilgilerine göre.

Resim 63 (12) **Asım Bey Sok. No: 11 Papazın Evi**
Pafta: 30 L I c1 Ada : 137 Parsel :12

Resim 64 (14) **Sakarya C. No: 100 A**
Pafta: 30 L I c1 Ada : 141 Parsel : 4

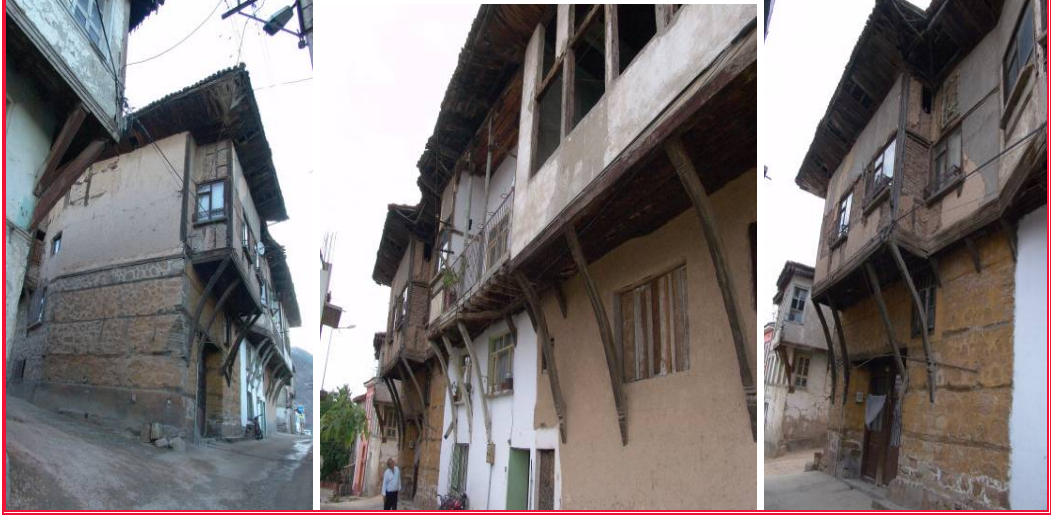

Resim 65 (15) **Sakarya C. No : 75**
Pafta: 30 L I c1 Ada : 90 Parsel :7

Resim 66 (16) **İsmet Paşa C. No: 36**
Mehmet Bengidal Evi
Pafta: 30 L I a3 Ada : 130 Parsel : 12

Resim 67 : Keskinzade Konağı Sağ(Doğu) ve Sol (Batı) cephe görünümüleri (13)

Resim 68 : Keskinzade Konağı Revzen ve Çatı Detayı (13)

Keskinler Sok. No : 17, 19, 21 Keskinzade Konağı
Pafta: 30 L I c1 Ada: 135 Parsel: 1-2

Resim 69 (17)

Resim 70 (17)

Keskinler Sok. 16

Pafta : 30 L I d2 Ada : 136 Parsel : 4

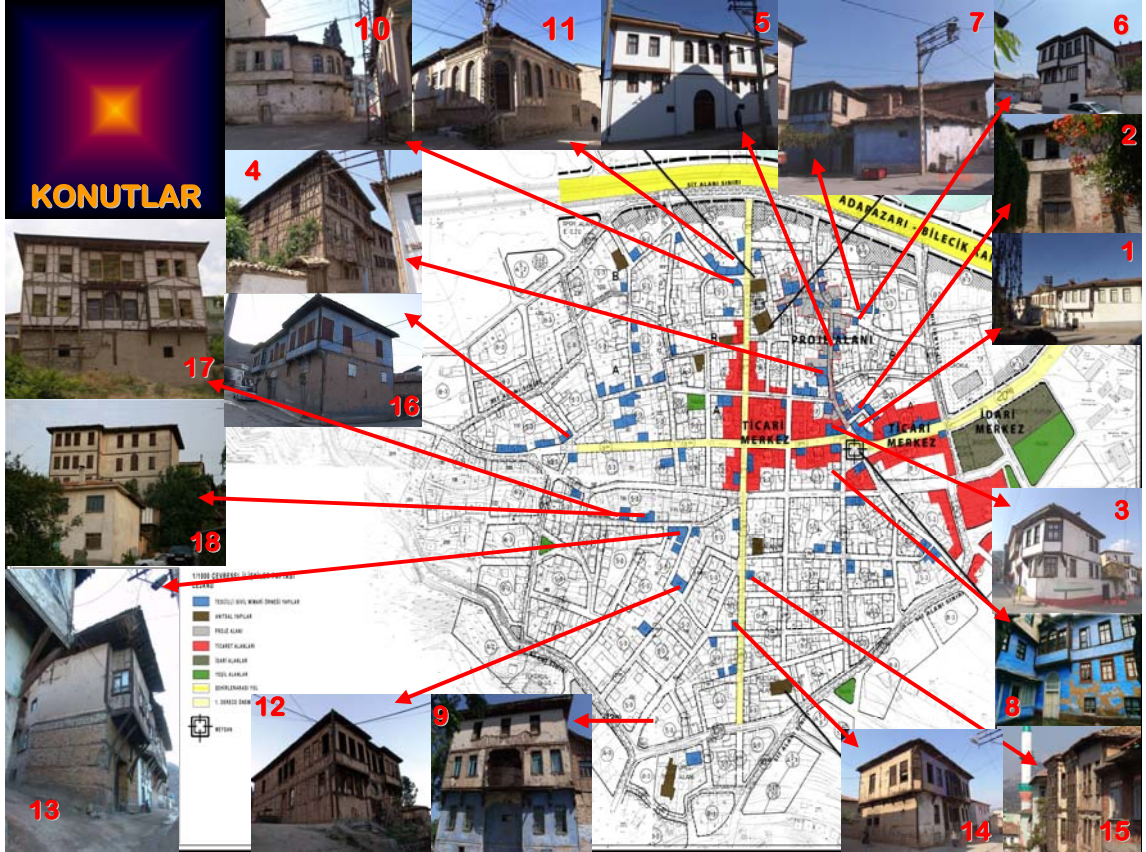

Resim 71 : Mehmet Özden Evi Kuzey Cephesi (18)

Keskinler Sok. No: 14 Mehmet Özden Evi

Pafta : 30 L I d2 Ada : 136 Parsel : 18

Harita 10 : Konutların Sit Alanı İçindeki konumlarını gösterir harita.

5.2.5 Doğal Değerler

5.2.5.1 İçmeler

İlçe merkezine 3 km uzaklıkta, bugün Selçik köyü/ mahallesi sınırları içerisinde. Bugün içmeler olarak adlandırılan alan çam ağaçları ile kaplı bir tepenin yamacında ki düzlükte konumlanan, cephesi mermer kaplı sıradan bir çeşme görünümündedir.

Sodyum klorür, sodyum bikarbonat ve sodyum sülfatça zengin olan kaynak sularını barındırdığı bilinmektedir⁶⁸. Mevcut yerde bulunan bilgilendirme tabelalarında, burada ki kaynak sularının mide, böbrek, safrakesesi ve egzama hastalıklarına iyi geldiği belirtilmiştir Günümüzde atıl vaziyette bırakılmış, kullanım ve işletmesi yapılamadığı için de kaynakları kurumaya yüz tutmuş durumdadır. Yöre halkı, 20 yıl önce, içmelerin, tedavi amaçlı, ziyaretçilerinin olduğunu, bugün metruk vaziyetteki 2 yapının motel olarak hizmet verdiğini belirtmişlerdir.

Resim 72: İçmelerin bugünkü görüntüsü

Resim 73 : İçmeler

5.2.5.2 Sakarya Nehri Rekreasyon Alanı

Osmaneli'ni ikiye bölen İstanbul – Bilecik yolunun solunda kalan ve tren yoluna paralel giden Sakarya Nehri kıyısı, eğlenme ve dinlenme amaçlı olarak yeniden düzenlenmiştir. Peyzaj düzenleme çalışmalara ise etaplar halinde devam etmektedir.(Bknz.Şekil 4). Nehir kıyısında yaya yolu, dinlenme ve piknik alanları, hizmete açılmış ve kullanıma sunulmuştur. Nehir ıslah çalışmaları devam etmektedir. Nehir üzerinde, iki kıyıyı

68 Diri, a.g.e, s.26.

birbirine bağlayan asfalt kaplı bir köprü bulunmaktadır. Köprünün yapımına, 10 köyün ulaşımını birbirine bağlayan eski köprünün üzerinden mıcır yüklü bir kamyon geçerken 2005 yılında yıkılması üzerine, başlanmış ve 2007 sonlarında hizmete açılmıştır.126 m uzunluğunda, 12 m genişliğinde ve 6 ayak üzerine oturan bir köprü olarak inşa edilmiştir. Köprünün hemen sağında, geçici olarak ulaşım sağlamakta kullanılan askeri köprü de bulunur (Resim 75).

Şekil 7 : Sakarya Nehri Kenarı peyzaj çalışması
(Çizim 1 Mimarlık Tasarım Atölyesi)

Resim 74 : Nehir kenarında yapılan festival etkinlikleri

Resim 75 : Nehir Kenarında yaya yolu düzenlemesi

Resim 76 : Yaya yolu düzenlemesi

Resim 77: Yeni köprü üzerinden eski köprünün görünümü

Resim 78 : Nehirde kurulan su çarkı

5.2.5.3 Sebze-Meyve Bahçeleri

Osmaneli, özellikle ilçeye bağlı köylerde yetiştirilen sebze ve meyveleri ile de ün salmış bir konumdadır⁶⁹. İlçede yapılan tarımsal üretimin % 95 i yaş sebze ve meyveden oluşur⁷⁰.

En bilindik ürünleri olan domates, şeftali, biber ve ayvası, yaz aylarından başlayarak kış mevsimine doğru, İstanbul'daki pek çok semt pazarında, yörenin ismiyle satılmaktadır.

Ancak, saha araştırmaları esnasında gözlemlenen bir başka durum ise, bu üretimin ve mevcut potansiyelin, yeterince pazarlanmamasıdır.

Resim 79 : Osmaneli domates hasadından bir görünüm

5.2.5.4 Lale Bahçeleri

Osmaneli ilçesi, yöreye son derece önemli getirileri olan bir girişime destek vererek marka değerini olumlu yönde etkileyecek projelere imza atmıştır. Son yıllarda, özellikle İstanbul ve ilçelerinde bahar aylarında, kamuya ait alanların, dışarıdan ithal edilen lale soğanları ile çiçeklendirilmesi fikrinden yola çıkarak, Ziraat Odası, Kaymakamlık ve Belediyenin destekleri sonucu, yeni bir proje geliştirilmiştir. Yörede çiçekçilikle uğraşan Servet Çelik, 50.000 adet lale soğanını çiçeklendirmeyi başararak, bu ürünün 5.000

69 <http://hurasiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=3514016&tarih=2005-11-13>

70 **Osmaneli Rehberi**, s.60.

adedini Eskişehir Odunpazarı Belediyesine, binlercesi Tugay Komutanlıklarına ve çevre belediyelere satmıştır⁷¹.

Bu projenin başarısı, yeni yatırımlar, istihdam, yeni iş sahalarının ortaya çıkabileceğini göstermesi açısından son derece umut vericidir.

Resim 80 : Osmaneli lale bahçeleri

5.2.6 Kültürel Değerler

5.2.6.1 Alaca Karpuz Festivali

2008 yılı Ağustos ayında, beşincisi düzenlenen ve yöreye özgü Alaca Karpuz dan ismini alan Osmaneli Festivali, üç gün süren gelenekselleşmiş bir sosyal aktivite dir. Festivalin sürdüğü üç gün süresince, ilçenin ortasından geçen İstanbul-Bilecik karayolu boyunca kurulan karpuz sergilerinde, Osmaneli ilçesinden geçen ziyaretçilere üreticiler tarafından karpuz ikramı yapılmaktadır. Festival Osmaneli'nin markalaşmasında ve yöre halkının sosyal hayatında çok önemli bir yer tutmaktadır. Ulusallaşması planlanan festival, gerekli tanıtımların yapılmaması, ilçenin alt yapısının eksik olması gibi vb. sebeplerle sadece yöresel nitelikte kalmaktadır. İstanbul'a 2,5 saat mesafede bulunan ilçenin en önemli faaliyetlerinden biri olan festival, sürdürülebilir turizm kapsamında, profesyonel anlamda pazarlanması gereken en önemli ürünlerden biridir.

71 www.bilecikaktuel.com/haber.php?haber_id=291

Resim 81 : Yöreye özgü Alaca Karpuz

5.2.6.2 Ayva Lokumu

İlçenin en zengin meyve değerlerinden Ayva'nın kullanılabilirliğini sağlamak ve ilçenin markalaşması için yapılan çalışmalar sonucu, Belediye Başkanı Çetintaş'ın katkılarıyla "ayva lokumu" Osmaneli' ye özgü bir ürün olarak^(*), Emitt 2006 Uluslararası Turizm fuarında, ziyaretçilere sunulmuştur.

Ayva Lokumunun patent başvurusu yapılmış, ürün tescillenmiş ayrıca TÜBİTAK tarafından patent teşvik desteği sağlanmıştır⁷².

Resim 82 : Tescillenen Ayva Lokumunun Logosu

(*) Ürün hakkında bilgi Osmaneli Belediyesi (www.osmaneli.bel.tr) web sitesinde de bulunmaktadır.

72 www.yerelnet.org.tr/belediyeler/belediye_haberler.php?belediyeid=129178&kod=16686

5.2.6.3 Lefke Taşı

Lefke taşı, Osmaneli ilçesi sınırları içinde çıkartılan, işlenebilir, sarı ve açık yeşil renklerde olan bir kumtaşıdır. Kumtaşları^(*), kum tanelerinin doğal çimento ile birleşmesinden dolayı çok sert ve dayanıklı olurlar. Yurdumuzda daha çok çimentosunun içi kalkerli olan yeşil renkteki greler kullanılır. Osmaneli grelerinin taneleri beyaz renkli kuvarstır. İçinde ayrıca pirit, biyotit ve gloconi mevcut olup çimentosu kalkerlidir. Yeşil renk, birleşimindeki glokonin mevcudiyetinden ileri gelir⁷³. Yurdumuzda Osmaneli'nden başka Şile, Zafran (Elazığ), Tekirdağ ve Keşan'da kumtaşı ocakları bulunur⁷⁴.

Lefke taşının Osmaneli'ndeki yapılar dışında, Haydarpaşa Tren Garının (1906-1908) cepheleri, Bostancı ve Bebek Camileri duvarlarının yapımında kullanıldığı bilinmektedir⁷⁵. Oğulpaşa köyündeki taş ocaklarından çıkartılır⁷⁶.

Resim 83 : Haydarpaşa Tren Garı

(*) Çapları 0,1-2 mm. arasında olan kum tanelerinin doğal bir çimento ile birleşmesinden meydana gelen taşlara kum taşı veya gre adı verilir. Taneleri birleştiren çimento silisli, kalkerli, dolamitli, killi veya marnlı, demiroksitli jipsli olabilir. Az miktarda organik madde ve gloconi de bulunabilir. Asıl kumtaşları çimentosu ve taneleri silisli olan taşlardır.

73 Tayla, **Geleneksel Türk Mimarisinde Yapı Sistem ve Elemanları**, s.64.

74 Ünal D, Bilecik, Osmaneli Anıtsal Yapılarının Analitik Açından Değerlendirilmesi, s. 17.

75 Tayla, **a.g.e**, s.64.

76 **Osmaneli Rehberi**, s.21.

Resim 85 : Kilise de kullanılan Lefke Taşları

Resim 86 : Kilisenin beden duvarlarında kullanılan Lefke Taşı örnekleri

5.2.6.4 İlk Uçak Postası

Osmaneli Türk Havacılık tarihinin ilklerinden birine sahne olmuş bir ilçedir. İlk uçak postası, 12 Şubat 1914 tarihinde, Pilot Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey ve Rasat Nuri Bey idaresindeki Prens Celalettin adlı uçakla Lefke(Osmaneli)den Bilecik- Eskişehir ve Şama götürmek üzere hareket etmiştir⁷⁷.

Bu tarihi olayın Türkiye’de ilk defa Osmaneli’nde gerçekleşmesi anısına, Belediyenin talebi üzerine Osmaneli doğumlu bir pilot olan Albay Turgut DÜZKAN’ın girişimleriyle, Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hava Okulu tarafından tahsis edilen U-17A Cessna tipi Hek’e ayrılan hatıra uçağı Osmaneli’ne getirilerek, ilçe merkezinde, pazaryeri yakınlarındaki meydana, çevre düzenlemesi yapılarak yerleştirilmiştir^(*).

Resim 87 : İlçe merkezindeki meydana yerleştirilen, hatıra uçak

77 **Osmaneli Rehberi**, s.22.

(*) Burada verilen bilgiler, uçağın yerleştirildiği meydan da yer alan bilgi panosundan aktarılmıştır.

6. SİT ALANI VE ÇEVRESİNİN TURİZM POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmanın bu aşamasına değin incelenen Osmaneli İlçesindeki mevcut turizm potansiyelinin optimum şartlarda hayata geçirilebilmesi için, önerilen uygulamaya ilişkin kavramlar ve derleme çalışmaları ve bunların sonuçları, aşağıda incelenecek paragraf başlıklarında görülmektedir.

6.1 Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma

Sürdürülebilirlik, sürekliliği olan herhangi bir sistemin, kesintisiz olarak, bozulmadan, aşırı kullanımla tüketilmeden ve ana kaynaklara aşırı yüklenilmeden devamlılığının sağlanması anlamını taşır⁷⁸.

1960'lı yıllardan bu yana uzmanlar, yeryüzünde yaşanan çevre tahribatı konularına dikkat çekerek gerekli uyarı ve eleştirilerde bulunmaktadırlar. 1972'de Roma Kulübü^(*) tarafından yayımlanan çalışma, büyüme ile kaynaklar arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedir. Bu rapora göre, sorunları gidermek ya da en aza indirmek için gereken, "denetimsiz" büyümenin durdurulmasıdır⁷⁹.

1987 de, başkanlığını Norveç eski Başbakanı Gro Harlem Brundtland ın yaptığı(Brundtland Raporu), Dünya Çevre Kalkınma Komisyonun raporunda, ekonomik ağırlıklı bir terim olan büyüme kavramı yerine merkezinde insanın olduğu, çevreyi, doğal kaynakları ve yeryüzündeki diğer canlı türlerini kapsayan **sürdürülebilir kalkınma** kavramı kullanılmaya başlanmıştır⁸⁰. 'Bugünün ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetlerini zaafa uğratmadan karşılayan kalkınma" olarak tanımlanmıştır⁸¹. Gazeteci Korkmaz İlkokur, makalesinde bu tanımlamayı en basit anlamıyla şöyle özetler; Yarını düşünmeden, bugünü yaşamak yok⁸².

78 Çakılcıoğlu, "Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin, Sürdürülebilir Turizm" www.kentli.org/makale/kalkinma.htm

(*) Bu yıllarda çevre sorunlarının giderek önem kazanması ve güncel hale gelmesi sürecinde, sanayici ve bilim adamlarından oluşan gönüllü bir kuruluş, Roma Kulübü, doğal kaynakların kullanımı açısından yaratılan tehlikelere dikkat çekmiş ve sorunun irdelenmesi için oluşturduğu özel bir kurul tarafından sunulan raporda, karamsar gelecek senaryosunu yazmıştır.

79 İncedayı "Çevresel Duyarlık Bağlamında Davranış Biçimi Olarak 'SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK' ", Mimarlık Dergisi, Ağustos 2004, Sayı 318.

80 Sarkım, Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Turistik Ürün Çeşitlendirme Politikaları ve Antalya Örneği, s.52.

81 <http://sustainability.bsh.com.tr>

82 <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=48876>

6.2 Sürdürülebilir Turizm

Özellikle gelişmekte olan ülkeler, turizmin döviz kazandırıcı etkisi, ek gelir yaratıcı etkisi, istihdam etkisi gibi ekonomik etkilerinden yararlanmak için plansız, programsız, gelişigüzel politikalar izlemişler ve turizmin kaynağı olan doğal ve çevresel değerleri göz ardı etmişlerdir. Kısa vadeli ekonomik kazançlar için ikinci plana itilen, turizmin kaynağı olan doğal ve çevresel değerlerin tahrip olması, bu ülkelerde turizmin kendi kendini yok etmesi sürecinin başlamasına neden olmuştur⁸³.

1970'li yıllarda ortaya çıkan ve hızla gelişen sürdürülebilirlik kavramı, birçok alanda olduğu gibi, turizm alanında da kabul görmüştür.

1992 yılında, Rio de Janeiro 'da toplanan Dünya Çevre Kalkınma zirvesinde kabul edilen beş rapordan biri olan "Ajanda 21/Gündem 21", tüm insanlığın 21.yy daki ortak hedefini içeren eylem planı olarak nitelendirilir. İnsanlığın temel gereksinimlerinin karşılanmasını, yaşam standartlarının iyileştirilmesini, ekosistemlerin daha iyi korunmasını ve yönetilmesini amaçlamaktadır⁸⁴. Türkiye' nin de içinde olduğu, 182 ülke tarafından imzalanmıştır. Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının ilke ve stratejilerinin turizm sektörüne uyarlanması ile sürdürülebilir turizm kavramı bu plan çerçevesinde ortaya çıkmıştır⁸⁵.

Bu bağlamda **sürdürülebilir turizm**, Dünya Turizm Örgütü'nün tanımına göre "insanın etkileşim içinde bulunduğu çevrenin bozulmadan korunarak kültürel bütünlüğün, çevreyle ilgili süreçlerin(ekolojik dengeler), biyolojik çeşitliliğin ve yaşamı sürdüren sistemlerin idame ettirildiği ve aynı zamanda tüm kaynakların ev sahibi bölgedeki insanların ve turistlerin ekonomik, sosyal ve estetik ihtiyaçlarını doyuracak şekilde ve gelecek nesillerin de aynı ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri biçiminde yönetildiği bir kalkınma şeklidir⁸⁶.

Sürdürülebilir turizm de geleneksel kitle turizmi anlayışından farklı olarak, ev sahibi bölgedeki yerel toplumun, turizmden daha fazla ekonomik fayda sağlaması amaçlanmaktadır. Böylece turizmden daha fazla ekonomik fayda sağlayan yerel toplumun turizme olan bakış açısı daha olumlu olacak ve yerel toplum, turizmi

---

83 Sarkım, a.g.e, s.81.

84 Gürer, Kırsal, Geleneksel Konut Dokusunun Turizm Bağlamında Değerlendirilmesi, Cumalıkızık Örneği, s.30.

85 <http://www.la21turkey.net>

86 <http://www.world-tourism.org/sustainable/doc/a21-def.pdf>

geliştirmek ve çevreyi korumak için çaba harcayacaktır. Ayrıca, yerel toplumun sosyo-kültürel değerleri ve geleneklerini de korunacaktır⁸⁷.

2004 yılında Tayland'ta toplanan Dünya Turizm Örgütü Sürdürülebilir Turizm Gelişme Komitesi, Gündem 21'de yayınlanan sürdürülebilir turizm tanımını yeniden yapmıştır. Bu tanım, daha önce yapılan tanımlardan daha kapsamlı bir tanımdır. Sürdürülebilir turizm, turizm faaliyetlerine katılanların sadece yeme-içme, eğlenme, dinlenme faaliyetlerini gerçekleştirdikleri bir turizm çeşidinden daha çok, katılanların gittikleri bölge ya da yöre ve yerel toplum hakkında gelenekleri, görenekleri, yaşam tarzları, davranışları hakkında bilgi edindikleri, toplumun bazı faaliyetlerini bizzat deneyerek tecrübe kazandıkları, doğada yaşamayı, doğayı korumayı, çevreyi sevmeyi öğrendikleri bir turizm şeklidir⁸⁸.

6.2.1 Sürdürülebilir Turizm İlkeleri

Sürdürülebilir turizmin yerel, bölgesel, ulusal ya da uluslararası düzeyde başarılabilmesi için turizmin planlanıp yönetilmesi, doğayla uyum içinde bir turizm gelişimi için bölgesel ya da yerel düzeyde bazı temel ilkelere uyulması zorunluluğu vardır⁸⁹.

Turizm gelişiminin sürdürülebilir olarak yürütülebilmesi için izlenmesi gereken ilkeler şöyle özetlenmektedir:⁹⁰

- **Talebe göre değil, arza göre turistik düzenlemelerin yapılması:** Yeterli arz potansiyeli ve altyapısı olmayan etkinliklerin talep dalgalanmalarından etkilenmeleri çok kolaydır. Uluslararası turizm piyasasında moda olan etkinlikler yeterli arz araştırması yapılmadan uygulanmak istendiğinden, yarardan çok zarar getirir. Bölgenin arz ettiği turizm potansiyeli doğrultusunda talep oluşmalı veya oluşturulmalı ve bölge niteliklerine uyan kitlenin bölgeye çekilmesi gereklidir.
- **Önceliklerin yerel halka verilmesi:** Turizm, yoğun bir emek sektörü olduğuna göre ve son ürün ancak insan tarafından sağlanabildiğine göre, turizm kararlarında ve uygulama aşamasında yerel halka öncelik verilmelidir.

---

87 Sarkım, a.g.e,s.85.

88 Sarkım, a.g.e, s.88-89.

89 Sarkım, a.g.e, s.89.

90 Çakılcıoğlu, "Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin,Sürdürülebilir Turizm" www.kentli.org/makale/kalkinma.htm

- **Oniki ay turizm:** Tek tip turizm türünün yer aldığı bölgelerde, turizm sezonu birkaç ayda toplanırken, çok çeşitli etkinliklerin olduğu bölgelerde turizm bütün bir yıla yayılabilmektedir. Turizm çeşitliliğine gidilerek, turizmin oniki ay gündemde kalması sağlanmalıdır.
- **Toplumsal katılım:** Yerel halk ancak kendilerinin sağladıkları potansiyelin kendilerine verilmesi ile ayakta durabilir ve turizmin gelişmesine katkı sağlayabilir. Yerel toplulukların kendi kendilerine yenileyen bir kaynak ve ağırlama ögesi olabilmesi için turizm planlama ve geliştirme sürecine katılmaları gerekmektedir. Katılmama durumunda, yerel halkın direnci artacak ve hoşgörüsü azalacaktır. Yerel halk, yaşadığı bölgenin doğal ve kültürel değerleri sayesinde ekonomik bir gelir elde ettiği zaman, kısa sürede bu değerlerin koruyucusu olacaktır. Kendi kendini geliştiren ve başarısını yaratan bir endüstri haline getirmek için turizm, yerel halkın karar vermesine ve yerel kapasitelere dayalı yenilenebilir ve sürdürülebilir bir kaynak endüstrisi olarak planlanmalı ve yönetilmelidir.
- **Temiz enerji kullanımı:** Sürdürülebilir turizmin temel ilkelerinden biri de, temiz enerji kullanımınıdır (Güneş, rüzgar, biyomas* ve jeotermal enerji). Türkiye’de mevcut yeni ve temiz enerji kaynakları arasında, yalnız güneş enerjisi ve biyomas ülkenin hemen her yerinde bulunan kaynaklar durumundadır. Jeotermal, küçük akarsu, rüzgâr vb. kaynaklar ise nispeten yerel niteliktedir. Türkiye’de, bir yandan alışlagelmiş enerji kaynaklarından tasarruf olanağı yaratacak, diğer yandan odun ve tezek gibi ticari olmayan enerji kaynaklarının endüstriyel ve tarımsal kullanım alanına kaydırılmasını sağlayacak alternatif enerji kaynaklarının en yararlı şekilde değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.
- **Eylem durumunda dinlenme:** Sürdürülebilir turizm özünde devingenlik ve etkinlik vardır. Eylem durumunda dinlenme (aktif tatiller) önerilmektedir. Örneğin ana amacı dinlenme olan bir turizm faaliyeti esnasında, yürüyüş yapmak veya tarlalarda sebze meyve toplamak gibi.
- **Gerçek yaşamın sahnelenmesi:** Kitlesele turizm, turistler için ev sahibi ülkede, gerçek ülke yaşamından çok yapay turistik çekicilikler sunmaktadır.

---

* Bitkisel ve hayvansal ürünlerden elde edilen enerji. Kaynak: www.cografya.gen.tr .

Oysaki sürdürülebilir turizmde "Arka Bölge"de yer alan etkinliklerin, yani "Gerçek Yaşamın" sahnelenmesi önemlidir.

- **Mevcut yapı stokunun kullanımı:** Sürdürülebilir turizm olayında, yerel malzemenin kullanıldığı, yöresel mimariyi yansıtan mimari ve mevcut yapı stokunun kullanılmasına öncelik verilmelidir.
- **Toplumsal ve kültürel kimliğin korunması:** Turistler gittikleri yerin kültürünü dışlamamalı, aynı zamanda yerel halk da kendi kültürünü tanıtmada zorlayıcı olmamalıdır. Yerel halk, turistlerin yaşadıkları ortamın benzerini yaratmaya da kendilerini zorunlu hissetmemelidir.
- **Turizm yatırımlarının esnek, gelişmeye açık ve uzun vadeli olması:** Turizm sektöründeki dalgalanmalarda atıl durumda kalmamak ve doğadaki dengenin bozulmaması amacıyla turistik potansiyel %100 kullanılmamalı, zaman içerisinde birbirini izleyen ve birbirini tamamlayan işlevler yaşama geçirilmelidir. Her işlevin eklenmesini izleyen süreç içerisinde özellikle kaynaklar açısından doyum noktasının, göreceli de olsa ölçülmesi gerekmektedir. Bunun sonucunda yeni işlevlerin nitelikleri daha net bir biçimde ortaya konabilecek ve uygulanıp uygulanmama konusunda karar verilebilecektir.

6.2.2 Sürdürülebilir Turizmin Osmaneli'nde Uygulanabilirliği

Günümüz Türkiye'sinde, turizmin, küçük bir tatil beldesi olmaktan çıkıp, kent ölçeğine doğru ilerlediği pek çok turistik belde de kendini vahşice ortaya koyan yıkıcı etkileri yadsınamaz bir gerçektir.

Plansız ve kontrolsüz gelişme*, turizm sektörü ile ilintili birçok alan üzerinde istenmeyen durumlar ortaya çıkarmıştır. Bu durumun en bilindik örneği Aydın iline bağlı Kuşadası ilçesidir⁹¹.

---

* Gazeteci Mehmet Y.Yılmaz'ın 66 numaralı referansla belirtilen 12 Nisan 2008 tarihli makalesinden alınma satırlar durumu özetlemektedir. "Bu güzel Ege kasabasını ilk görüşümün üzerinden 42 yıl geçmiş. Kenti çevreleyen şahane şeftali bahçelerini, uzanıp giden bembeyaz kumsallarını, **çok özel karakteri olan eski evlerindeki** sakin yaşamı çok iyi hatırlıyorum. O tarihten beri, hemen her yaz Kuşadası'na gittim ve kentin ağgözlülük, vurgunculuk batağında nasıl eriyip gittiğini yaşadım. ... **Ege'nin en güzel köşelerinden birini mahvettik.** Kuşadası, artık kirli politikanın ve küçük çıkarlar için **hiçbir değeri dikkate almamanın gelecek kuşaklara aktarılacağı bir "açık hava müzesi"!**"

91 <http://hursiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=8682312&yazarid=148>

Bahsedilen olumsuz etkileri tamamen ortadan kaldırmak çok iyimser bir düşünce olabilir. Ancak bu etkilerin en aza indirilmesi için hedeflenmesi gereken ilk adım, yerel halkın turizm ve koruma konusunda bilinçlendirilmesidir. Bu konuda Türkiye’de örnek teşkil eden, son derece başarılı, modelleme Beypazarı uygulamasıdır. Beypazarı bu çalışmayla 1999 yılında 2501 olan ziyaretçi sayısını 2005 yılında 200.000 e çıkartmayı başarmış örnek bir ilçedir⁹².

Osmaneli İlçesinde uygulanması öngörülen turizm planlaması çerçevesinde, sürdürülebilir turizm ilkeleri aşağıdaki şekilde detaylandırılabilir.

1. Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Turizm kavramları çerçevesinde tarihsel, doğal ve kültürel varlıklar ile çevreyi ve toplumu korumak, turizme kazandırmak.
2. Turizmi çeşitlendirmek ve mevsimlere yaymak; Tek tip turizm türünün benimsendiği bölgelerde, turizm hareketleri, sadece belli zaman dilimlerinde gerçekleşir. Bu durumun önüne geçmek için, mevcut imkânlar değerlendirilerek alternatifler çoğaltılmalı, artan hizmet kalitesi ile değişik ilgi gruplarına hitap edecek turizm yapılmalıdır. Osmaneli ilçesi, sahip olduğu değerler itibarı ile aşağıda sıralanan turizm türlerinin yapılabileceği bir konumdadır.

- **Kültür / Sanat turizmi**; Kilisenin kültür sanat merkezine dönüştürülmesi ile 12 ay süren etkinlikler.(Bknz. Öneriler)
- **Dinsel turizm**; Rüstem Paşa Camii, H.Georgios Kilisesi, Bayraklı Dede Türbesi
- **Köy / Çiftlik turizmi**; Tarım alanları ve köyleri turizme katmak(Bknz. Öneriler)
- **Yürüyüş turizmi**; Trekking turları
- **Festival turizmi**; Alaca Karpuz Festivalinin ulusal ve uluslar arası festivale dönüştürülmesi
- **Fotoğraf turizmi**; Bozulmamış doğa ve tarihi peysaj
- **Yayla turizmi**; Oğulpaşa Yaylası
- **Nehir turizmi**; Sakarya Nehri
- **El sanatları turizmi / Alış-veriş turizmi**; Hediyeleşme eşya ve ekonomik girdi sağlayan yan ürünlerle markalaşma (Bknz. Öneriler)
- **Kamp turizmi**; Atıl alanların ve alt yapı düzenlemeleriyle kampçılara hizmet verilmesi

---

92 www.beypazarı-bld.gov.tr/gerceklesen_turizm.htm

- **Sportif amaçlı turizm**; Spor tesislerinin nitelik ve niceliklerini arttırmak, spor gruplarını ilçeye çekmek, Yüzme havuzu, Futbol Sahası
- **Kongre, seminer, toplantı turizmi** ; (Bknz.Öneriler) Vezirhan
- **Gençlik turizmi**; Gençlik kampları/Gençlik organizasyonları
- **Sağlık ve terapi turizmi**; Atıl vaziyette bırakılan İçmelerin işletmeye açılacak şekilde düzenlenmesi
- **Eğlence turizmi**; Gösteri merkezi, konser salonu, tiyatro, sinema
- **Dinlenme turizmi**; Gezi alanları, piknik alanları, parklar, kır kahveleri

3. Turizm gelirlerini arttırmak

- Yerli / yabancı turist sayısını arttırmak.
- Nitelikli konaklama tesisi sayısı ve yatak kapasitesini arttırmak
- Atıl kapasiteden yararlanmak
- Geceleme sayısını / Doluluk oranlarını arttırmak
- Yeme-içme tesislerinin sayısını ve niteliğini arttırmak

4. Ulaşım olanaklarını kolaylaştırmak; Demiryolu, Karayolu, Otobüs, Minibüs, Taksi, Oto Kiralama, Motosiklet, Bisiklet vb.

5. Altyapı ve hizmet sorunlarını çözmek

- Turizm Danışma ve tanıtım ofisi
- Turizm işaretleri / Bilgilendirme panoları
- Otopark
- Yabancı dilde bilgilendirme ve broşür
- Banka/Döviz bürosu
- Turizm zabıtası
- Temiz su
- Tuvalet
- Haberleşme

6. Turizm sektöründeki işgücünün niteliğini ve niceliğini arttırmak

7. Turizm sektöründeki yatırım olanaklarını geliştirmek

8. Turizm amaçlı tanıtım ve pazarlama etkinliklerini arttırmak

- Fuarlara katılım
- Basın ve Halkla İlişkiler
- Ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak

7. İLÇE HALKININ TURİZM OLGUSUNA BAKIŞI; ANKET ÇALIŞMASI

7.1 Amaç

Osmaneli ilçesinde, mevcut kültürel ve doğal değerlerin gelecek kuşaklara aktarılması için, turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi fikri yerel yönetimlerce benimsenmiştir. Bu anlamda mevcut kaynakların, kültürel ve doğal değerlerin korunarak geleceğe aktarılmasında sürdürülebilirlik kavramı önemlidir. Sürdürülebilirlik kavramı gereği yöre halkının birinci derecede turizm faaliyetleri içinde yer alması kaçınılmazdır. Yöre halkının turizm konusundaki bilgi birikimlerinin tespiti, turizmle ilgili düşünceleri, ileride turizmin olumlu ve olumsuz yönlerinin kendi yaşam koşullarını ne derece etkileyeceğini bilmek, öngörülen planlamaları etkin kılmak açısından önemlidir. Bu amaçla bir anket çalışması yapılmıştır. Anketin amacı yöre halkının turizme bakışını ve beklentilerini inceleyerek değerlendirmek, elde edilen bulgular doğrultusunda planlamaya yön vermektir. Bu değerlendirme esnasında gözlem, yüz yüze görüşme, soru - cevap şeklinde veri toplama yöntemleri kullanılmıştır.

7.2 Metodoloji

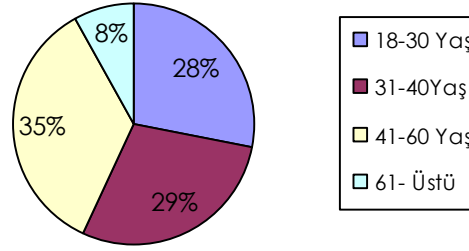
Anket, 28 sorudan oluşmaktadır. Osmaneli merkezinde ve özellikle çalışma konusunun sınırlarını oluşturan koruma amaçlı sit alanında bulunan, kültür varlıklarının yoğun şekilde bulunduğu Cami-i Kebir ve Cami-i Cedit mahallelerinde ikamet eden, 18 yaşından büyük, 100 kişiye uygulanmıştır. Örneklem sayısı ve yüzdelerin, % 50 kadın, % 50 erkek olarak eşit tutulması planlanmıştır.

7.3 Bulguların Değerlendirilmesi

Anket ile elde edilen bulgular iki bölüm halinde değerlendirilmiştir. İlk bölüm, anketteki ilk 14 sorunun cevaplarından elde edilen bulguları göstermektedir. Buna göre katılımcıların;

Yaş Grupları fiziki olarak en verimli çağlarını ifade etmesi sebebiyle, 18-30, 31-40, 41-60 ve 61 yaş üstü olarak sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmaya göre anketi cevaplayanların % 28 i 18-30 yaş grubunda, % 29 u 31-40 yaş grubunda, % 35 i 41-60 yaş grubunda ve % 8 i 61 yaş ve üstü grup da yer almaktadır.

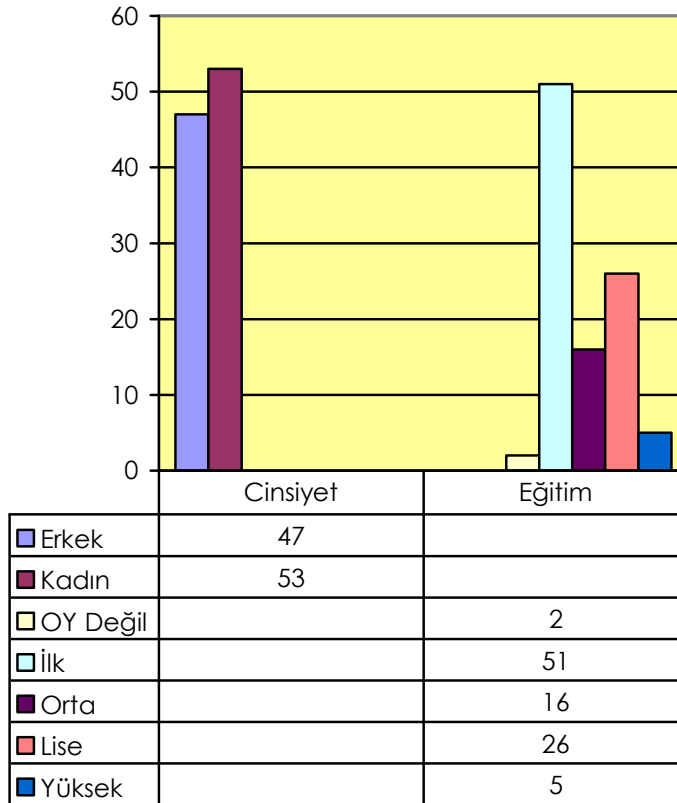

Grafik 1: Ankete katılanların yaş grubu yüzdelerini gösterir tablo

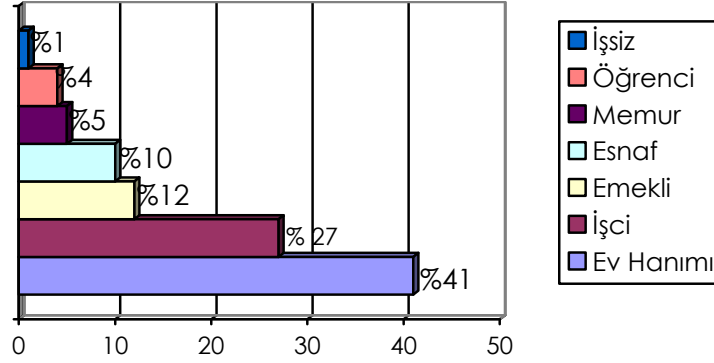
Cinsiyet dağılımları nın eşit tutulması planlanmasına rağmen, küçük bir sapmayla, % 53 kadın, %47 erkek olarak belirlenmiştir.

Eğitim durumu, % 2 si okur-yazar değil, % 51 i ilkokul mezunu, %16 sı ortaokul mezunu, %26 sı lise, % 5 i Yüksek okul mezunu veya öğrencisi olarak belirlenmiştir. Bu verilere göre ilçede okuryazarlık oranı yüksek olmasına rağmen eğitim seviyesi düşüktür.

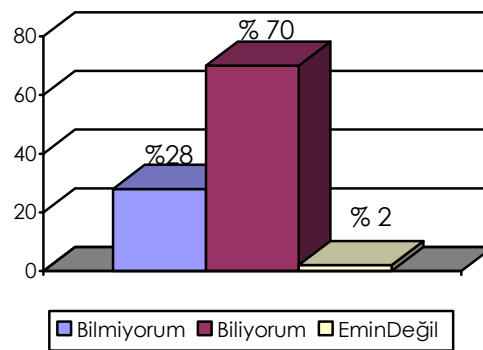
Grafik 2: Ankete Katılanların cinsiyet dağılımı ve eğitim durumunu gösterir tablo

Mesleki dağılım ise %41 ev hanımı, %27 işçi, % 12 emekli, %10 esnaf, % 5 memur, %4 öğrenci, %1 işsiz olarak belirlenmiştir.

Grafik 3 : Ankete katılanların mesleki dağılım yüzdeleri gösterir grafik

İnternet farkındalığı ise, yöre halkına internetin ne olduğunu, bilip bilmedikleri sorusunu yöneltmek suretiyle belirlenmiştir. Katılımcıların % 70 i Biliyorum, % 28 i Bilmiyorum, % 2 si ise Emin Değilim şeklinde cevaplamıştır. Ancak uygulama sırasında edinilen gözlemlere göre, % 70 lik kısmı oluşturan grup, soruya olumlu cevap vermesine rağmen, internet kullanmamakta, yaşadıkları hanede internet kullanan genç nüfusun ebe beyne olmak sıfatıyla internetin ne olduğunu bilmektedir.

Grafik 4: Ankete katılanların internet farkındalığını gösterir grafik

Anketin birinci kısmında yer alan diğer sorulara verilen cevaplar ve yüzdeleri aşağıda görülmektedir.

	<u>Evet</u>	<u>Hayır</u>	<u>Emin Değil</u>
▪ Turizmle ilgili herhangi bir kursa katılmak ister misiniz?	% 60	% 20	% 20
• Ev Pansiyonculuğunun ne olduğunu biliyor musunuz?	% 72	% 21	% 7
• Evinizi Pansiyona açarak turist ağırlamak ister misiniz?	% 74	% 26	-
• Yörenize Turist gelmesini tercih edermisiniz ?	% 98	% 2	-
• Turistlerle aynı ortamda olmaktan rahatsızlık duyarmısınız?	-	% 100	-

Anketin ev pansiyonculuğu ile ilgili iki sorusu bulunmaktadır. Bunlardan ilki "Ev Pansiyonculuğunun ne olduğunu biliyor musunuz?" sorusudur. Bu soruya, ankete katılanların % 72 si " Evet" (Biliyorum), % 21 i "Hayır" (Bilmiyorum), % 7 si ise " Emin Değilim" şeklinde cevap vermiştir. Katılımcılara bu sorunun hemen ardından " Evinizi Pansiyona açarak turist ağırlamak ister misiniz ? " sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya, % 74 lük kısım olumlu, % 26 lık kısım ise olumsuz cevap vermiştir. Olumlu cevap veren katılımcılardan tesadüfi seçilen % 10 luk bir kesime, sözlü olarak, turist ağırlama karşılığında para alınacağı hatırlatıldığında, hemen hepsinin " Misafirden para alınmaz!" ifadesini sarf ettiği gözlemlenmiştir. Bu durum iki şekilde yorumlanmalıdır.

1. Büyük kentlerde, kapitalizmin ve modern hayat şartlarının olumsuz etkisi sonucu kaybolan geleneksel değerler kırsal özelliği gösteren kesimde halen yaşamaktadır. Bu durum, aynı zamanda ilçe halkının turizm faaliyetleri konusunda olumlu bakış açısının ve kolay adapte olabilirliliğin bir göstergesi sayılmalıdır.
2. Yöre halkı, turizm konusunda bilgi sahibi olduklarını iddia ettikleri halde fikir sahibi değildir. Bu durum, sürdürülebilir turizm planlaması için öncelikli ve elzem bir adım olarak görülen halkın turizm ve koruma konusunda eğitim yoluyla bilinçlendirilmesi savını destekler niteliktedir.

Anketin ikinci kısmında yer alan sorular, yöre halkının turizmin olumlu ve olumsuz yönleri hakkında bilgi seviyelerini ölçme amaçlıdır. Sorularda, katılımcılara, turizmin sosyal, kültürel, doğal ve ekonomik çevreler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini içeren ifadeler verilmiş, bu ifadelere katılıp katılmadıklarını beşli bir ölçekle cevaplamaları istenmiştir. Ölçek değerleri aşağıdaki gibidir:

- 1) Kesinlikle katılıyorum
- 2) Katılıyorum
- 3) Fikrim yok
- 4) Katılmıyorum
- 5) Kesinlikle Katılmıyorum

Katılımcıların verdiği cevapların ağırlıklı ortalaması alınarak, turizm konusunda ki bilgileri ölçülmesi planlanmıştır. Ancak katılımcıların soruları cevaplarken, kendinden önce ankete katılanların cevaplarından etkilendikleri, soruların içerikleri hakkında fazla düşünmeden geçiştirme maksatlı cevap verdikleri, buldukları ortamda verdikleri cevapların eleştirilebileceği kaygısını taşıdıkları gözlenmiştir. Bu nedenle cevapların ağırlıklı ortalaması gerçek verileri yansıtmayacaktır. Somut durumu yansıtmayan bulgular, bu çalışmaya dahil edilmemiştir.

Sürdürülebilir Turizm Planlaması aşamasında, uygulanacak anketlerde, bu durumun göz önünde bulundurulması, sağlıklı sonuçların elde edilebilmesi için katılımcılara uygulanan anketlerin mümkün olan ölçüde, bire bir ve diğer katılımcıdan soyutlanmış ortamda yapılmasına özen gösterilmesi önem taşımaktadır.

7.4 Anket Formu

Kadir Has Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Lisans Programı

Bu anket Kadir Has Üniversitesi, Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Lisans Programı bitirme tezi kapsamında düzenlenmiş olup, bu dersten sorumlu öğrenci tarafından uygulanmaktadır. Araştırmanın amacı: Osmaneli İlçesinde bulunan tescilli yapıların turizme kazandırılması konusunda ilçe halkının turizm olgusuna bakışının ve beklentilerinin belirlenmesidir.

Bu anket soruları ile elde edilecek bilgiler yalnızca yukarıda belirtilen amaç doğrultusunda kullanılacak olup, ankete katılanları herhangi bir yükümlülük altında bırakmaz.

1. Adı Soyadı ----- Cinsiyeti E K Yaş ----
2. Öğrenim Durumunuz? Okur-Yazar Değil İlk Orta Lise Yüksek
3. Bu ilçede kaç yıldır ikamet ediyorsunuz 1-4 5-10 11-14 15 den fazla
Yerlisi
4. Mesleğiniz -----
5. Maaşlı veya gelir getiren bir işte çalışıyor musunuz? Evet Hayır
6. Sosyal güvenceniz varmı? Yok Emekli Sandığı SSK Bağ-Kur
7. Hane halkı kaç kişi? ----- Kaçı sürekli bir işte çalışıyor. -----
8. Oturduğunuz ev; Tescilli Tescilsiz Bilmiyorum
9. İnternetin ne olduğunu ; Biliyorum Bilmiyorum Emin değilim
10. Turizmle ilgili herhangi bir kursa katılmak isterimsiniz? Evet Hayır
11. Ev Pansiyonculuğunun ne olduğunu ; Biliyorum Bilmiyorum Emin değilim
12. Evinizi pansiyon olarak açarak turist ağırlamak istermisiniz? Evet Hayır
13. Yörenize turistlerin gelmesini tercih eder misiniz ? Evet Hayır
14. Turistlerle aynı ortamda bulunmaktan rahatsızlık hisseder misiniz? Evet Hayır

15. Turizm; **yeni iş sahaları ve istihdam** sağlar.

Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Fikrim Yok Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

16. Turizm; **refah seviyesini** artırır.

Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Fikrim Yok Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

17. Turizm; **tarihi mirasın korunmasına** vesile olur.

Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Fikrim Yok Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

18. Turizm; **kültürel mirasın korunmasına** vesile olur.

Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Fikrim Yok Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

19. Turizm; **yöresel tanınmayı** artırır.

Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Fikrim Yok Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

20. Turizm; **farklı kültürlerden insanlarla kaynaşma** sağlar.

Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Fikrim Yok Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

21. Turizm; **manevi değerlere verilen önemi azaltır.**

Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Fikrim Yok Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

22. Turizm; **pahalılık** yaratır.

Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Fikrim Yok Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

23. Turizm; **iyi gelir** getirir.

Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Fikrim Yok Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

24. Turizm; **alkol** kullanımını artırır.

Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Fikrim Yok Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

25. Turizm; **doğal çevrenin bozulmasına** sebep olur.

Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Fikrim Yok Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

26. Turizm; **kentsel dokunun bozulmasına sebep** olur.

Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Fikrim Yok Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

27. Yörenizde turizme yatırım yapar mıydınız?

Evet

Hayır

28. Hangi alanda yatırım yapmayı istersiniz?

Hediyelik Eşya

Ulaşım

Otel

Yiyecek İçecek

7.5 Osmaneli SWOT Analizi

SWOT, İngilizcedeki dört kelimenin baş harflerinden oluşan bir kısaltmadır.

Strengths; Güçler, kuvvetli yönler, **W**eaknesses; Zayıflıklar, zayıf yönler, **O**pportunities: Fırsatlar, **T**hreats; Tehditler' i ifade eder.

Swot analizi, bir plan geliştirilmesi aşamasında, sorun tanımlama ve çözüm bulma durumunda, nicel verilerin yetersiz, bilgilerin kişilerin belleklerinde olduğu durumların analizinde kullanılır⁹³.

Osmaneli'nde uygulanan anket çalışması sonuçları, veri toplama, gözlemler sonucunda ilçe için yapılan swot analizi aşağıdaki tabloda görülmektedir. Bu çalışmadaki swot analizi, çalışmanın sonuç bölümünü oluşturacak önerilerin belirlenmesine yardımcı olacaktır.

(S) GÜÇLÜ YÖNLER	(W) ZAYIF YÖNLER
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zengin tarih, kültür ve tabiat varlıkları ▪ İklim, doğal kaynaklar, nispeten bozulmamış çevre ▪ Kültüre ait geleneksel değerlerin mevcudiyeti ▪ Ulaşım kolaylığı ve alternatifleri ▪ Büyük kentlere olan yakınlık ▪ Turizme yönlenebilecek genç iş gücü varlığı ▪ Yerel Yönetimin sorun çözücü, istekli, iş bitirici tavrı	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Turizm için gerekli/ yeterli alt yapı olmaması ▪ Turizm bilincinin yeterince gelişmemiş olması ▪ Nitelikli personel eksikliği ▪ Devlet yardım ve desteğinin yetersizliği ▪ Finansman sorunları ▪ Pazarlama sorunları
(O) FIRSATLAR	(T) TEHDİTLER
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Alternatif turizm türleri, ürün çeşitlendirme potansiyeli ▪ Doğa, tarih ve kültür turizmine artan ilgi ▪ Ekolojik tarımın giderek artan önemi ▪ Osmaneli ile ilgili yapılan akademik çalışmalar	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ülke genelinde, mevcut olmayan bir turizm plan ve politikası ▪ Siyasal ve ekonomik istikrarsızlık ▪ Yüksek okuma / yazma oranına rağmen düşük eğitim seviyesi ▪ Koruma bilincinin olmayışı

Şekil 8 : SWOT Analiz Tablosu

93 <http://swotanalizi.blogspot.com>

Osmaneli’nde sürdürülebilir turizmin gelişme ve işlerliğinin sağlanabilmesi için daha önce de belirtildiği gibi etkili bir planlamanın yapılması gerekmektedir.

Sarkım çalışmasında sürdürülebilir turizmin başarısı için gerekli gördüğü kurallar aynı zamanda öngörülen Osmaneli uygulamasında da göz ardı edilmemesi gereken ilkelerdir⁹⁴;

- Genel turizm politikası, ulusal, bölgesel ve yerel seviyelerde izlenecek sürdürülebilir turizm amaçları ile birleştirilmelidir.
- Turizmin faydaları ve olumsuz etkilerinin nasıl giderileceği konusunda genel bir bilinç kazandırılması zorunludur. Yerel halkın kararlara ve elde edilen ekonomik kazançlara katılımı sağlanmalı, yerel halka turizm ve çevrenin önemi anlatılmalıdır. Ayrıca turizmin uzun dönemde sağlayacağı faydaların kısa dönemde sağladığı yüksek kârlardan daha önemli olduğu da anlatılıp toplum bilinçlendirilmelidir.
- Planlama, gelişme ve turizm faaliyetleri için belirlenen sınırlayıcı faktörler, toplumun tümünü kapsayacak şekilde bütünleştirilmelidir.
- Turizm işletmeleri, enerji ve su kullanımında tasarruf önlemleri alarak, atıkları azaltarak işletme maliyetlerini düşürmelerinin yanı sıra sürdürülebilir turizmin gelişmesine katkıda bulunabilirler.
- Turizmle ilgili projelerinin planlanmasında insanların doğal ve inşa edilmiş çevreler üzerindeki etkileri ve uygun sosyo-ekonomik kullanımlarla ilgili olarak doğal ve kültürel değerlerin korunması öncelikli olarak ele alınmalıdır.
- Hükümetlerin ulusal düzeyde uyguladıkları turizm gelişim politikaları ile turizm ve diğer sektör politikalarının uyum ve eşgüdüm içinde olması, turizmin gelişmesi için önemli rol oynayacaktır.
- Turizm sektöründe rol oynayan tüm aktörlerin doğa, kültür, ekonomi, toplumun diğer sistemleri, politik yapılar, sosyal sınıflandırma ve liderlik ile ilgili olarak koruyucu kurallara, ahlaki ve dürüst davranışlara bağlı olarak hareket etmesi turizmin geleceği açısından güvence oluşturacaktır.
- Yerel halk, devlet, işletmeler, finansal kurumlar ve üniversiteler tarafından sağlanacak gerekli yardımlarla planlama ve gelişmede liderlik rolü üstlenmesi konusunda cesaretlendirilmelidir.

---

94 Sarkım, a.g.e, s.94-96.

8. ÖNERİLER

Bu bölümde, Osmaneli ilçe merkezinde, Sit Alanı olarak belirlenmiş sınırlar içinde, mevcut kültür varlıklarını yoğunlukla bulunduğu Cami Cedit ve Cami-i Kebir mahalleleri ve bu mahallelerin etkileşim içinde bulunduğu alanlarda yapılan gözlem, anket çalışması ve saha araştırmaları sonucu, sürdürülebilir turizm ilkeleri temel alınarak aşağıda belirtilen öneriler geliştirilmiştir.

- **Alan Yönetim Planı;** Hem bina hem de kent ölçeğinde, sürdürülebilir turizm kapsamında yapılacak çalışmaların temelini oluşturacak bir "Alan Yönetim Planı"nın yapılması gereklidir. Bu planlamanın amaçları koruma, yönetim, tanıtım, eğitim, ziyaretçi yönetimi v.b konularda yapılacak olanları belirlemek, dolayısıyla sürdürülebilirliği sağlamaktır. Somut bir planın ortaya çıkışıyla, uygulanacak senaryonun aktörleri olan her bir birimin koordinasyonu sağlanacaktır.
- **Kent Konseyi;** Sürdürülebilir turizmin planlanması ve sağlıklı bir şekilde uygulamaya konulması için, ilgi gruplarının bir arada çalışması gereklidir. Örneğin yönetiminden sorumlu olacak ilgi grupları, Valilik, Kaymakamlık, Belediye, Anıtlar Kurulu, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü vb. Kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, yerel işletmeler, dernekler ve sivil halk olarak sıralanabilir. Yapılacak yönetim planında görev ve sorumluluk tanımlamaları yapılmalı, yetki karmaşası yaşanmasına yer verilmemelidir.

Aynı zamanda, sürdürülebilirlik planlaması yapılırken, yerel halkın planlamanın her aşamasında yer alması son derece önemlidir. Öngörülen planlama sürecinde, yerel halkı bilgilendirmek, planlama ve geliştirme sürecine katılmalarını sağlamak, sürecin hayata geçmesi, bilinçlendirme ve sinerji oluşturulması bağlamında son derece olumlu bir adım olacaktır.

Yerel Gündem 21 oluşumlarının bir sonucu olan Kent Konseyi uygulamaları^(*), Osmaneli için ideal bir model olabilir. Modelin adının "Kent Konseyi" olması sadece kent ölçeğinde uygulanabilirliğini akla getirmemelidir. Bu modelde amaçlanan, yöre halkının, yaşadıkları yere sahip çıkma, karar alma sürecine

---

(*) www.yalovayg21.org/21/default.asp?dizayn=26&r=27

aktif katılım, çözüme ortaklık gibi fikirler etrafında bir araya gelerek ortak akıl oluşturmasını sağlamaktır.

Yerel yönetimlerin öncülüğü ve desteği ile sivil toplumun ve diğer ilgililerin, birlikte, kendi sorun ve önceliklerini belirleyerek, yaşadıkları yerin 21. yüzyıl da ki yerel gündemini oluşturma isteği esas olmalıdır. Bu süreçlerin oluşumunda, kadın ve genç nüfusun etkin katılımı sağlanmalıdır.

- **Eğitim;** Turizm, hizmet odaklı bir sektördür. Sektörün ürettiği ürünün, fiziksel olarak varlığı, elle tutulur, gözle görülür bir malzeme değildir. İnsana dayalıdır. Bu sebeple sektörün her alanında yer alacak insanın ögesinin, gerekli alanlarda eğitilmesi, bilinç ve farkındalığı artıracak, bu durum, uygulama sürecini ve hizmet üretimini olumlu yönde etkileyecektir. Eğitim, yörede uygulanması düşünülen, sürdürülebilir turizm planlamasının en önemli ayaklarından biri olarak kabul edilmelidir. İlköğretim kurumlarından başlayan, aile ve kadın nüfusu içine alan, esnaf, yerel yöneticiler, sektör de çalışacak olan nüfus gibi, konuyla ilgili her birimi kapsayacak, sürekli, yenilenen, gerekli durumlarda tekrarlanan ve geri beslemesi alınan bir süreç olmalıdır. Bu süreç hayata geçirildiğinde, Osmaneli’nde uygulanan anket sonuçlarına dayalı olarak yapılan Swot analizinde, zayıf yön olarak ortaya konulan, yöre halkının yeterince gelişmemiş turizm konusundaki bilinç ve farkındalık düzeyi olumlu yönde artacak, koruma kültür ve bilincini yerleştirecektir.

Hemen ardından, özellikle kadın nüfusu ve kadın girişimcileri destekler, eğitim paketleri, eğitim ayağının ikinci basamaklarından biri olmalıdır.

İlçe merkezinde atıl ve / veya kapasitesi müsait mekanlar (Eski Sinema / Belediye Düşün Salonu vb.) önerilen eğitimlerin uygulama mekanı olarak seçilmeli ve sürekli eğitim merkezi olarak ilan edilmelidir. Sürekli eğitime uygun, dizüstü bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, kablosuz internet bağlantısı gibi basit teknolojik imkanlar temin edilip, sürekliliğinin sağlanması, hem eğitim konforunu artıracak hem de talep halinde hizmet kalitesini artıran ve tercih sebebi olabilecek unsurlar olacaktır.

- **Ulaşım;** Turizmin gerçekleştirilebilmesi için en önemli konulardan biri ulaşım imkanlarıdır. Bölgenin sahip olduğu ulaştırma altyapısı, o bölgeye olan talebi artırıp cazip hale getirmede önemli rol oynar. Osmaneli bu konuda oldukça avantajlı bir konuma sahiptir. Hem karayolu, hem de tren yolu ile ilçeye ulaşım mümkündür.

İstanbul'dan kalkan ve Osmaneli'nde duraklayan tren seferlerinin Osmaneli'ne geliş ve Osmaneli'nden dönüş saatleri aşağıda ki tabloda gösterilmiştir. Karayolu ile ilçeye ulaşım 2 saat 30 dk sürmekteyken, tablo verilerine göre, aynı mesafe tren yolu tercih edildiğinde 3 saat sürmektedir. Burada ki yarım saatlik fark, turistik bir yolculuk için olumsuz bir durum içermez. Birbirini destekler nitelik de aktiviteleri içeren tur paketleri hazırlanarak, tren yolculuğunun yapıldığı, sıradan hale gelmiş turlardan farklı içeriğe sahip özgün bir ürün ortaya çıkartılabilir. Konuya örnek teşkil etmesi açısından örnek bir tur programı sunulmuştur.

Sefer	Tren	İstanbul	Osmaneli	Son	Osmaneli	İstanbul
Günü	Adı	Kalkış	Varış	Durak	Kalkış	Varış
Hergün	Doğu	08:35	11:20	Kars	18:24	21:45
Hergün	Boğaziçi	13:30	16:20	Ankara	13:34	16:45
Hergün	Meram	19:20	22:20	Konya	03:17	06:30
Hergün	Anadolu	22:00	01:17	Ankara	03:51	07:15
Pazar Hariç	Güney	20:05	23:31	D.Bakır	17:08	23:00
Salı,Prş,Pzr	Toros	08:55	12:05	G.Antep	14:06	17:55

Şekil 9: İstanbul / Osmaneli Tren Saatlerini Gösterir Tablo

- **Toros Ekspresinin İstanbul'a dönüş günleri Pazartesi,Çarşamba,Cuma dır.**
- **Hergün sefer yapan Pamukkale Ekspresi, yol tamiratı sebebiyle geçici süreyle iptal edilmiştir.**
- **23.12.2008 tarihindeki TCDD resmi web sitesinde belirtilen sefer gün ve saatlerine göre hazırlanmıştır.**

Örnek Tur Programı

- Bu tur, 10–14 kişilik bir grup için hazırlanmıştır.
- Korunması gerekli kültürel mirasın bulunduğu SİT Alanı içerisinde araç trafiğinin kısıtlanması, öneri olarak getirilmiştir. Bu nedenle, belli noktalara kadar ulaşım araç ile gerçekleştirilecek, bu noktalar haricindeki kısımlar yürüyerek ziyaret edilecektir.
- Katılımcıları, tren istasyonundan alarak, turun 2. etabının başladığı Tayyare Meydanına getiren araç gezi süresince, turist arabaları için ayrılmış otopark da park halinde bekleyecektir. Dönüş treni için, tren istasyonuna hareket saatinden önce, araç, katılımcıları bıraktığı noktadan alarak istasyona götürecektir.
- Tur, ilçede ki “Cuma Pazarı”nın ziyaret edilmesi ve yöresel ürünlerin alışverişinin yapılabilmesi için Cuma günü uygulanacaktır. Cuma namazı sebebiyle, cami ziyaret saatinin namaz saatine göre ayarlanması önem taşımaktadır. Tur güzergâhındaki ziyaret noktalarının sırası, turu yöneten rehberin inisiyatifindedir.
- Turun yürüyüş güzergâhı boyunca, Sit Alanı içerisinde bulunan, geleneksel Osmaneli evlerinin birer örneği olan 17 adet konut, Ulu Cami, Eski Hükümet Konağı, Eski Han, Bayraklı Dede Türbesi, Eski İpek Böceği Fabrikasının kalıntıları ve Kilise dışarıdan görülmek suretiyle incelenecektir.
- Tur programının, Cumadan farklı bir günde gerçekleştirilmesi durumunda, Pazar alış verişine yerine, farklı bir aktivite konulması doğru olacaktır. Örneğin, kasaba kadınları ile organize edilmiş yöresel yemeklerden birinin uygulamalı olarak gösterileceği bir workshop. Bu aktivite için konutlar haritasında (7) numara ile konumu belirlenen, yanık konak adıyla da bilinen yapı uygun görülmüştür. Aynı zamanda bu konut “örnek ev” olarak da ziyaret edilebilir. Bu durum, sürdürülebilir turizm ilkeleri arasında belirttiğimiz, önceliklerin yerel halka verilmesi, toplumsal katılım, gerçek yaşamın sahnelenmesi, toplumsal ve kültürel kimliğin korunması şartlarını destekler niteliktedir.

8: 00 – 8: 15	Haydarpaşa Tren Gar'ında buluşma. Gar binası hakkında, gezinin içeriğinde ki önemi sebebiyle kısa bilgilendirme.
8:35	Doğu Ekspresi ile Osmaneli'ne hareket.
11:25	Osmaneli 'ne varış. Gar binası bitişiğinde ki İstasyon çay bahçesinde, dinlenme, ihtiyaç molası, çay ikramı. Tur güzergâhı, hakkında bilgilendirme Broşürlerin ve tur haritalarının dağıtılması.
11:45	Minibüs ile tur başlangıç noktasına hareket.
11:50	Minibüs ile turun yürüyüş kısmının başlangıcı olan Tayyare Meydanı'na varış. Katılımcılara, meydanın tanıtılması, turun 2. kısmı olan yürüyüş etabının başlangıç ve bitiş noktalarının belirtilerek, harita üzerinde gösterilmesi. Kaymakamlık ve Belediye binaları arasından, Balaban Meydanı yönüne doğru yürüyüş. Belediye binası önünde, tren istasyonu yönünden gelerek, ilçeyi ikiye bölen Adapazarı-Bilecik karayolunu kesen ana cadde (İstasyon Caddesi) Balaban İlkokulu, otopark ve danışma bürosunun harita üzerinde gösterilmesi. Sit Alanı sınırları hakkında bilgilendirme.
12:00	Balaban Meydanına varış. Öğle Yemeği Molası. Meydanın doğu yönünde kalan ve harita üzerinde "lokanta" olarak gösterilen mekân, 15 kişinin bir arada yemek yiyebileceği hacim ve düzenlemeye sahip bir mekândır. Bu sebeple yemek servisi için uygun bulunmuştur. Katılımcılara harita üzerinde bilgi verilmesi. Buluşma noktası ve saatinin belirlenmesi.
13:00 – 13: 10	Balaban Çeşmesi etrafında buluşma. Osmaneli'nin kısa tarihi, nüfus yapısı, yörede ipek böceği yetiştirilmenin ekonomi ve mimariyi etkileyişi hakkında bilgilendirme. Türk Evi kavramı bağlamında Osmaneli konutları hakkında bilgilendirme.
13: 10- 13: 30	Sedat Baydar Evi (1) den başlayarak, harita üzerinde numaralarla belirtilmiş, (2), (3), (4) nolu konutların incelenmesi.

	Türk Evi kavramı ve bu bağlamında Osmaneli konutları hakkında bilgilendirme. Osmaneli konutlarının mekânsal özellikleri hakkında bilgilendirme. Yapım teknikleri hakkında bilgilendirme. Konutlar üzerinde örneklendirme.
	(5), (6) nolu konutları takip ederek "Yanık Konak(7)" önüne varış. Yanık Konakla ilgili, ilçenin tarihindeki yeri hakkında bilgilendirme.
13: 45	Eski Hükümet Konağı ve Ulu Cami yönüne hareket.
13: 50 - 14: 05	Harita üzerinde bilgilendirme. Ulu Cami'nin içeriden ve dışarıdan gezilmesi.
14: 05 - 14: 15	Eski Hükümet Konağı, hikâyesi, Butik Otele çevrilme süreci, oda/yatak kapasitesi hakkında bilgilendirme.
14: 15 - 14: 30	(10) ve (11) nolu konutların incelenmesi.
14: 30 - 14: 45	Eski Han ve mimarisinin incelenmesi. Hanın özgünlüğünü koruyan tek dükkânı olan "çayhane" nin incelenmesi. Han avlusunda çay ve meşrubat molası. Hanın özgün dokusunu kaybetmiş, hediye eşya dükkânı olarak faaliyet gösteren işletmeler hakkında bilgilendirme. Tur sonunda serbest zaman sırasında, alışveriş molası hakkında bilgilendirme.
14: 50 - 15: 00	Sakarya Caddesi'ni takip ederek, Keskinler Sokağa yürüyüş.
15: 00 - 15: 30	Osmaneli'nin en büyük ve gösterişli konağı olan Keskinzade Konağı (13), Ellezler Konağı (17), Mehmet Özden (18) evinin incelenmesi. Bu yapıların incelenmesi sırasında, koruma kavramı, gerekliliği, restorasyon uygulamaları, hakkında bilgilendirme. İpekçilik Müzesine dönüştürülen Mehmet Özden evinin ziyaret edilmesi.
15: 30 - 15: 45	Keskinzade Konağının doğu cephesi tarafından ilerleyerek (12) nolu konutun önüne ulaşım. Fotoğraf molası. Harita üzerinde bilgilendirme.
15: 45 - 15: 55	Rotayı takiben, Dere sokağa ulaşım.
16: 00 - 16: 10	Bayraklı Dede Türbesi ve (9) nolu konutu takip ederek, Eski Fabrika Kalıntıları ve Böceklik ' e varış. Osmaneli ekonomik geçmişi, ipekçilik ve evlerde ipek böceği üretimiyle ilgili bilgilendirme. Fabrika kalıntılarının ve Böceklik yapısının incelenmesi. Osmaneli'ne özgü tavansız çatı ve çatı elamanlarının incelenmesi.
16: 25 - 16: 35	Kiliseye varış. Kilise, Osmaneli tarihi, mübadele, Rum nüfus hakkında bilgilendirme. Kilise yapısının incelenmesi. Lefke taşı örneklerinin tespiti ve incelenmesi.

16: 35 – 16: 50	Harita üzerindeki rota takip edilerek, (14) ve (15) nolu konutların önünden, geçerek, Tayyare Meydanına varış.
16: 55	Meydana bakan çay bahçesinde çay molası.
16: 55 – 17: 50	Serbest Zaman, Pazar Yerinde Alış – Veriş. Eski Han'da Alış- Veriş.
18: 00	Tayyare Meydanı'ndan minibüsle dönüş trenine binmek üzere tren istasyonuna hareket.
18: 05	Tren İstasyonuna varış.
18: 24	Doğu Ekspresi ile İstanbul'a hareket.
21: 35	İstanbul a varış.

- **Konaklama;** Osmaneli ilçesinde, 2008 Aralık itibarı ile turistik konaklama mümkün değildir. İlçeye en yakın konaklama imkânı, 16 km uzaklıkta ki Vezirhan ilçesinde, restorasyonu tamamlanarak, butik otele dönüştürülen Vezirhan KöprülÜ Kervansarayı ve 30 km uzaklıkta bulunan Bilecik İl Merkezindeki üç yıldızlı turistik belgeli oteldir. Vakıflar Bursa Bölge Müdürlüğü tarafından yaptırılan Vezirhan restorasyon çalışmaları, 2008 Temmuz ayı itibarı ile tamamlanmıştır.

Vezirhan'ın konaklama ve toplantı yapılabilecek bir mekâna dönüştürülmesi, aynı zamanda Osmaneli ilçe merkezine 16 km uzaklıkta olması, bölge için alternatif ve avantaj olarak düşünölmelidir.

Resim 88 : Vezirhan'ın Osmaneli yönüne doğru görünüşü

Resim 89 : Bilecik yönüne doğru görünüşü

Resim 90 : Vezirhan Köprülü Kervansarayının restorasyon dönüşüm çalışmaları

20 odalı bir butik otele dönüşmesi planlanan, Osmaneli Eski Hükümet Konağının restorasyon dönüşüm projesine başlanmıştır. Ancak proje tamamlanıp, işletmeye açıldığında, mevcut kapasite yeterli olmayacaktır. En basit anlamda ihtiyaç belirleme hesaplaması, bir yolcu otobüsü ile ilçeyi ziyaret eden turist sayısı, başka bir deyişle bir yolcu otobüsünde ki koltuk sayısı ile eşit yatak sayısı şeklinde yapılmalıdır. Bu sayı en az 30 – 50 yatak anlamına gelir.

Osmaneli için sürdürülebilir turizm ilkeleri kapsamında uygulanabilirliği mümkün diğer konaklama alternatifi " Ev Pansiyonculuğu" dur.

Pansiyonlar", uzun süreli konaklamaya uygun, istenildiğinde yeme-içme gereksinimlerinin de karşılandığı, çoğunlukla aile işletmesi tipindeki küçük konaklama birimleridir. Hizmetler, genellikle bir ev ortamı içerisinde mal sahibi ve aile bireyleri tarafından yerine getirilir. Sadeliği ve ücretli iş gören çalıştırmaması nedeniyle daha ucuz olan pansiyonlar, otel ve benzeri konaklama işletmelerinin bulunmadığı küçük yerleşim bölgelerinde, ya da yoğun turist talebi karşısında yatak kapasitesinin yetersiz kaldığı büyük turizm merkezlerinde önemli bir gereksinimi karşılar ve bölge halkı için bir gelir kaynağı oluştururlar⁹⁵.

Osmaneli'nde, ilk etapta Pansiyon, Danışma Bürosu, Otopark/ Restaurant ve Cafe, olarak önerilen yapılar ve kapasitelerini belirtir bir tablo yapılmıştır.

95 Dinçer, Konaklama Tesisi Olarak Yeniden Kullanılacak Eski Yapıların Seçimi, s.123-130.

Pansiyon / Danışma Bürosu / Otopark / Restaurant-Cafe Olarak Önerilen Yapılar

		Mevcut Durum (Tescil Fişlerine Göre)	Öngörülen İşlev	Sokak / Kapı No	Pafta	Ada	Parsel	Oda Sayısı
1		Konut	Danışma Bürosu	İstasyon C. PTT bitişiğinde ki konut	30 L I b4	68	-	-
2		Konut/ Düzenleme ile kapasite artırılabilir.	Restaura nt	İstasyon C. No: 4	30 L I b4	81	3	25 kişi/iki katta
3		Boş Arsa	Otopark	Balaban İ.Okulu Karşısı	30 L I b4	102	12 ve 13	2 otobüs 2 minibüs 20 binek araç
4		Konut/İkiz Ev/ Mevcut Olmayan Orijinal Kat Eklenecek	Pansiyon	İstasyon Cad. No: 1 ve 1A	30 L I b4	102	17 ve 18	11
5		Konut	Pansiyon	Balaban C. No: 61	30 L I b4	102	21	5
6		Konut	Pansiyon	Balaban C. No: 51	30 L I b4	102	24	4
7		Konut	Pansiyon	Çeşme Sok. No: 26	30 L I b4	98	3	8
8		Konut/ Restorasyon Tamamlandı/ 1 Oda Ev Sahibine Ait.	Pansiyon	Balaban C. No: 43	30 L I b4	102	28	4

9		Konut/ 1 Oda Ev Sahibine Ait.	Pansiyon	Kız Mektep Sok. No: 6	30 L I b4	102	2	3
10		Eski Han(Ellezar Hanı)/ Köşe Dükkan / İç avluda kalan yerler oturma mekanı olarak düzenlenmeli.	Cafe/ Çayhane	Sakarya Cad.	30 L I b4	111	12,13, 14	-
11		Konut/Mevcut olmayan orijinal kat eklenecek.	Pansiyon	Beyler Sok. No: 2	30 L I b4	109	7,8,9, kısmen 10	5
12		Arsa	Kış Bahçesi/ Kahvaltı Salonu	Balaban C. No: 51 numara bitişiği	30 L I b4	102	22,23	-
							TOPLAM	31

Şekil 10 : Öneriler Tablosu

- Toplam 31 Oda x 2 yatak : 62 yatak
  - Odalara +1 yatak eklenebilir : **93 yatak**
  - Eski Hükümet Konağı / 20 oda x 2 yatak : 40 yatak
  - Odalara +1 yatak eklenebilir : **50 yatak**
  - Osmaneli Öngörülen Yatak Kapasitesi 143 yatak ~ **ortalama 140 yatak**
  - 140 yatak/45 kişi : **3.1 otobüs yolcu / günlük**
  - 3 numarada önerilen otopark düzenlemesi için ayrılan arsanın alanı : 1800 m2.
- 1 otobüs için 120 m2
1 minibüs için 90 m2
1 araç için 60 m2 alan üzerinden hesaplama yapılmıştır.

Buradaki otoparkın kapasitesi aşıldığında, Balaban İlköğretim Okulunun bahçesi otopark olarak kullanılabilir.

- Her pansiyonun kahvaltı servisi vermesinin zor olacağı, hizmet ve kalite farkı olabileceği ve belli bir standart tutturma gereği, 12 numaralı görülen boş arsaya, (6 numarada ki konutun bitişiğinde bulunan boş araziye, kış bahçesi niteliğinin de, yöredeki geleneksel malzeme ile uyum sağlayacak estetik görünümde bir kış bahçesi yapılması önerilmiştir.

Koruma ve Restorasyon Sorunları; Osmaneli sahip olduğu mevcut yapı potansiyeli ile sürdürülebilir turizm ilkelerine uygun turizm faaliyetlerinin gelişebileceği bir ilçedir.

Burada göz ardı edilmemesi gereken unsurlardan en önemlisi "sürdürülebilirlik" niteliği olmalıdır. Geçmişten gelen özgünlüğü geleceğe aktarma becerisinin sağlanamadığı durumlarda sürdürülebilirlik kavram olarak anlamını yitirme riski taşır.

Osmaneli ilçesinde özellikle konumu ve hacmi sebebi ile pansiyon olarak işlev kazanabilecek, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca korunması gerekli kültür varlığı olarak tescillenmiş yapıların, koruma, restorasyon kuram ve kavramlarına, imkanların elverdiği en uygun şekilde uyularak yapılması gereğidir. Mevcut uygulamalar aksi yönde ve üzüntü vericidir. Yapıların özgünlükleri ve geleneksel sivil mimariyi yansıtan "belge nitelikleri" yavaş yavaş ortadan kalkmaktadır. Bu durumun tespit edildiği örnekler, (Resim 91) görölmektedir.

Kültür ve Tabiat varlıklarının korunması Anayasa gereği devlete verilmiştir. Ancak koruma bir kültür ve kamuoyu yaratama sorunudur. Üst kademedен aşağıya doğru gelişen önlemlerle başarılamaz. Aşağıdan yukarıya giden bir süreç olmalıdır. Mal sahibi, yatırımcı, tasarım ve uygulayıcılarla kamu arasındaki iletişim ve uyumla ortak mirasa sahip çıkılmalıdır⁹⁶.

---

96 Alper, "Geleneksel-Güncel İlişkisi ve Turizm Mimarimiz", s.12.

Resim 91 : Restorasyonu tamamlanan yapılar ve önceki durumları

- 90 ve 91 no lu resimler harita üzerinde 17 numara ile belirtilen Ellezler Konağı olarak bilinen yapının Haziran 2005 restorasyon öncesi ve Ağustos 2008 restorasyon sonrası durumlarıdır. Belediye yetkilileri ile yapılan görüşmelerde yapının büyük gruplara hizmet verecek bir restaurant olarak işlev kazanmasının planlandığı ifade edilmiştir. Bulunduğu noktadaki arazinin topoğrafik yapısından kaynaklanan konumu ve giriş cephesinin baktığı sokak dokusunun (Resim 91 ve 92) araç trafiği için müsait olmaması sebebi ile işletmecilik açısından doğru bir karar sayılamaz.

Resim 92 : Batı Cephesi restorasyon öncesi (Ünal 2007)

Resim 93 : Restorasyon sonrası

Resim 94 : Restorasyon sonrası doğu cephesi

Resim 95 : Keskinler Sokak Dokusu

Bu yapıyla ilgili diğer bir konu ise geleneksel malzeme yerine, modern malzeme ile yapılan restorasyon ve yenileme çalışmasıdır. Yörede yapılarda kullanılan geleneksel malzeme, olan kerpiç ya da Lefke Taşı yerine kullanılan modern malzeme, yöresel yapım tekniklerinin ve yöresel malzemenin gelecek kuşaklara aktarılmasını mümkün kılamayacaktır. Yörede uygulanan restorasyonlarda,

gözle görülen en büyük sorun, koruma ilkelerine ve geleneksele bağlı kalınmadan yapılan yenilemelerdir. Sürdürülebilir turizm ilkelerinden uzak kalmak, kısa vadede ekonomik olarak cazip gelse bile uzun vadede geri dönülmez zararlar getirecektir.

- 94 no lu resimde görülen yapı harita üzerinde 18 numara ile belirtilen Mehmet Özden Evidir. Geleneksel dokuyu korumasının yanında, halen, Osmaneli 'ne özgü geleneksel ipek böcekçiliği ile ilgili özgün malzemeyi barındıran tek konut olması sebebiyle, Belediye tarafından, gelecekte İpekçilik Müzesine dönüştürülmesi düşünülmektedir. Osmaneli'nde bir "İpekçilik Müzesi"nin bulunması, ilçenin marka değerini artıracak bir unsur dur. Sürdürülebilir turizm açısından, yöreye kazandıracığı olumlu imaj sebebiyle son derece doğru ve yerinde bir karardır.

Resim 96: M.Özden Evi Batı Cephesi

Resim 97 : Doğu ve Güney Cepheleri (Ünal 2007)

Resim 98 : İpekböceği tavalarını taşıyan ayaklar(Ünal 2007)

Resim 99 : Çentikli ahşap dikmeler (Ünal 2007)

94 no lu resimde, yapının batı cephesinde ki sağır duvarların yüzeyinde, gözle görülür tuzlanmalar mevcut tur. Yapı zemin ve çatıdan su almaktadır. Bu durumun acilen giderilmesi için önlemler alınması ve bozulma sebeplerinin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Ciddi bozulmaların başlangıcı olan bu hasarların sürekli bakımla ortadan kaldırılması ve kontrol altında tutulması gerekir.

- **Yeme-İçme;** Turizm faaliyetlerine katılan turistler, ziyaret ettikleri yerlerde buldukları süre içerisinde bir takım turistik mal ve hizmetleri satın almak isterler. Yeme-İçme imkânları bunların içerisindeki en önemli kalemlerden biridir. Osmaneli şehirlerarası bir otoyol üzerinde olmasına, ilçe merkezi yakınında pek çok sanayi kuruluşu ve ticarethaneler bulunmasına rağmen yiyecek-içecek işletmeleri açısından makul alternatiflere sahip durumda değildir. Bunda ilçe halkının yaşam ve sosyal hayat alışkanlıkları da etkili olmaktadır.
- 2008 yılı bahar aylarında, Balaban Meydanında, 30 L I b4 Pafta, 81 Ada, 3 Parsel de bulunan konut olarak tescillenmiş yapı(Resim 98), konum, kapasite, dekorasyon ve hijyen açısından gerekli koşulları taşımasına rağmen, yeterli talep olmaması sebebiyle iki ay içerisinde kapanma kararı almıştır. Yapının doğu ucundaki bahçe kısmı, yaz aylarında hizmet verebilecek şekilde düzenlemeye müsait durumdadır. Yapının restaurant olarak dekore edilen giriş katında, aynı anda 20 kişiye hizmet vermek mümkündür.

Resim 100: Restoran olarak önerilen yapı

İlçede turistik anlamda hizmet verebilecek işletmeler, özellikle kadın nüfus, yerel yönetimin desteği ve ilgili kurumlardan (Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, Kagider^(*)) alınacak destek ile bu konu da ilk olacak uygulamalarda desteklenmelidir.

Balaban Meydanı, Tayyare Meydanı ve Eski Han civarı bu gibi işletmelerin olması gereken stratejik noktalar olarak değerlendirilebilir.

Bu konuda hissedilen eksiklik ve önerilen alternatif çözüm uygulamaları örnek tur programında belirtilmiştir.

- Saha araştırmaları esnasında gözlemlenen bir başka durum ise, mevcut sebze üretiminin, yeterince pazarlanmamasıdır. İlçede değişik zamanlarda vakit geçiren kişiler, turistler, ziyaretçiler, ilçenin üne sahip yaş sebze ve meyve ürünlerini satın almak için, haftanın bir tek günü kurulan, köylülerin, üreticilerin aracısız olarak ürünlerini sattığı "Cuma Pazarı"nı beklemek zorundadır. Ziyaretçiler Cuma dan farklı bir gün de ilçede bulunuyor ise bu alışverişin yapabileceği, ne bir açık tezgah, nede bir manav mevcut değildir. Bu hem olumsuz bir pazarlama biçimi hem de, oldukça önemli bir ekonomik girdiyi ret etmek anlamına gelmektedir.

Belediye tarafından belirlenecek noktalarda, estetik açık tezgâhlarda, ilçeden geçen ve ilçeyi ziyaret edenlerin alışveriş yapmasını özendirici satış noktaları oluşturulması önerilmektedir.

- **Hediyelik Eşya;** Osmaneli'nin sahip olduğu marka değerini artıracak pek çok avantajları bulunmaktadır. Bu avantajlar bir turistik ürün olarak pazarlanacak markayı destekleyen yan ürünler haline getirilerek, ona değer katmaya, rekabet avantajı sağlamaya yardımcı olacaktır. Bu anlamda başarılı bir uygulama olarak daha önce örnek gösterilen Beypazarı, bir marka, Beypazarı Kuruşu, Beypazarı Sarması, Beypazarı Yazmaları gibi ürünlerde markayı destekleyen yan ürünlerdir.

(*) KAGİDER : 37 kadın girişimci tarafından, 2002 yılında kurulmuştur. Ekonomik değer yaratan kadın girişimci sayısını artırıp, Türkiye'nin sosyal ve ekonomik gelişmesine katkı sağlamaktadır. www.kagider.org

Osmaneli, Ayva Lokumunun tescilini alarak ilk adımı atmıştır. Yörede üretilen yaş sebze ve meyvelerden özellikle kadın girişimciler sayesinde ortaya çıkacak diğer yan ürünler Osmaneli'nin marka değerini artırmaya devam edecektir. Bu konu da, yukarıda belirtilen kadın nüfusun üretime dahil edilmesi için Kagider ile ortak projeler geliştirilmelidir.

Yiyecek-İçecek işletmeleri için önerilen stratejik noktalarda bulunan turistik ürün satış noktaları yöre ekonomisine kısa zamanda büyük girdi sağlayacaktır.

- Günümüzde, Osmaneli'nde pek çok taş ocağı bulunmasına rağmen, "Lefke Taşı" adıyla herhangi bir üretim yapılmamaktadır. Yörede uzun vadede yapılacak turistik pazarlama çerçevesinde, "Lefke Taşı"ndan yapılmış hediyelik eşyalar önemli bir turistik ürün olarak ekonomik girdi sağlayacaktır. Bu konu da mevcut en önemli örnek, Kapadokya bölgesinde, hemen her turistik noktada satılan, yöreye özgü tuf benzeri malzemeyle yapılan ve bölgenin tipik özelliklerini yansıttığı hediyelik eşyalardır. Aynı tip bir uygulama, Osmaneli tarihi ve Lefke taşının tarihi belgelerdeki önemi referans alınarak yapılmalıdır.
- **Trafik;** Tarihi kentlerin insan ve at arabası trafiğine göre düzenlenmiş olan sokak dokusunun kamyon, traktör ve benzeri ağır taşıt trafiğine açılması, bu yollar çevresindeki yapılarda titreşimler ve temellere yapılan baskı sonucu ortaya çıkan hasarlara neden olmaktadır. Korunması istenen kentsel dokularda gerekli plan kararları alınarak yayalaştırma bölgeleri oluşturmak, trafiği denetlemek, daha uygun yerlere kaydırmak gerekmektedir.

Belli akslarda (İstasyon Cad. ve Sakarya Cad.) sürekli olan trafik akışına, ara sokaklarda kısıtlama getirilmesi mutlak suretle gereklidir. Sit Alanın ortasından birbirini dik keserek, alanı ortalama 4 eşit parçaya bölen iki ana aksa ulaşım, Sit alanı sınırları boyunca mümkündür.

Konutların önüne geliş güzel park etme alışkanlığı(Resim 101), sit alanı etrafında tespit edilen otopark olarak tanzim edilen alanlarda gerçekleşmelidir. Mecburi durumlar haricinde(örneğin mal / eşya veya insan taşıma zorunluluğu) kısıtlı saatlerde araç girişlerine müsaade edilmesi uygun olacaktır.

Resim 101 : Dar sokak dokusu ve park etmiş araçlar

Ayrıca, ilçeyi ziyaret edecek turist otobüsleri ve münferit ziyaretçilerin, araçlarını park edebilecekleri, sit alanı sınırında bulunan arazinin, otopark olarak düzenlenmesi önerilmiştir. Kapasite aşımı söz konusu olduğu zamanlara da, özellikle, hafta sonuna denk gelen günlerde, Balaban İlkokulu bahçesi, otopark olarak kullanılmalıdır.

- **Tarım Alanlarında Turizm;** Kırsal yerleşmeyi kentsel yerleşmeden ayıran temel göstergelerden biri, kırdaki yaşayan aktif nüfusun % 25 inden fazlasının tarım ve tarımla ilgili işlerde çalışıyor olmalarıdır⁹⁷. Osmaneli bu tanımlamaya uyan bir ilçedir. Ana geçim kaynağı tarımsal üretimdir.

Temel olarak küçük çiftlikler olmak üzere, çiftçilere ek gelir sağlamak amacıyla bağ, bahçe, tarla, ahır, ağıl, kümes vb tarımsal üretim alanları ile küçük ölçekli ve geleneksel gıda işleme tesisleri gibi faaliyet alanlarını ziyaret etmek, günlük işlerine katılmak, çiftlik evinde geceleme, gezinme, eğlenme, alış veriş

97 Kuntay, *Sürdürülebilir Turizm Planlaması*, s.112.

yapmak ve bazen de eğitim almak gibi aktivitelerin bir veya birkaçını kapsayan turizm olarak tanımlanır⁹⁸.

Tarım turizmi, tarımsal üretim ve ürünler hakkında arazi ve çiftçi deneyimlerini konuklarına sunmayı sağlayan bir turizm faaliyetidir. Bu faaliyet, konukların tarımsal bilgi ve deneyimlerini geliştirip hoş vakit geçirmelerini sağlarken çiftçilerin ve arazide çalışanların ekonomik gelirini arttırmaktadır. Çiftçi marketleri, eski ve/veya yeni çiftlikler, yol kenarı tezgâhları, çiftlik evinde konaklama ve yerel yiyecek ve içecekleri tatma, eğlenme ve kırsal alanı tanıma aktiviteleri en temel bileşenleridir⁹⁹.

Osmaneli, mevcut tarımsal üretimi sayesinde, kültür turizminin yanı sıra tarım turizmini başarıyla uygulayacak doğal ortama sahiptir. Tarım turizmi, kültür turlarını destekleyen turizm paketi olarak sunulabilir. Bunun yanı sıra sadece ekolojik turizmle ilgilenmek isteyen gruplar için de bir alternatif sunmak mümkündür.

Bugün Türkiye'nin değişik yerlerinde, uygulanan tarım turizmi ilçede benimsenmesi gereken turizm çeşitlerinden biridir. **Ta Tu Ta** Projesi olarak bilinen **Tarım ve Turizm Takası Projesi**¹⁰⁰, Türkiye'nin 32 noktasındaki çiftliklerde Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği tarafından başarıya ulaşmış ve talep gören bir proje olmuştur. Proje kapsamında gönüllü bilgi ve tecrübe takası, ekolojik tarım yapan çiftçilerle, bu konuda bilgi, tecrübe, ilgi sahibi kişiler ve üniversite öğrencileri arasında değiş-tokuş edilmektedir.

Ekolojik üretimin teknik, pazarlama, sosyal, çevresel vs. boyutlarında bilgi/ilgi sahibi kişiler, çiftlik ve işletmelerde bilgi, deneyim ve/veya işgüçlerini paylaşır. Bunun karşılığında, yiyecek, içecek ve barınma ihtiyaçları o çiftlik tarafından karşılanır. Bu süreç aynı zamanda, hem sosyal bir kaynaşmayı hem de yereldeki gerçek tecrübe ve bu tecrübeye dayalı bilginin, ilgi sahibi ziyaretçilerle paylaşılması sonucunda yaygınlaşmasını sağlamaktadır. Sürdürülebilir turizm ilkelerinin hayata geçirilmiş şeklidir.

---

98 Cebeci, Erdoğan, ve Kara, TürkÖnde: Türkiye Tarımsal Öğrenme Nesneleri Deposu. TÜBİTAK TOVAG Proje No: 1060829.
<http://traglor.cu.edu.tr>

99 Cebeci, Erdoğan, Kara, a.g.e. <http://traglor.cu.edu.tr>

100 www.bugday.org/tatuta/index.php

Osmaneli Ziraat Odası'nın, hem ilçede henüz tercih edilmeyen ekolojik tarımı, hem de tarım turizmini hayata geçirmek için gerekli girişimleri yapması^(*) son derece önem taşımaktadır.

Öte yandan ekonomik girdisinin büyük kısmını tarımdan sağlayan bir ilçenin henüz ekolojik tarıma yönelmemiş olması düşündürücüdür¹⁰¹. Bu durum incelendiğinde, aynı turizmde olduğu gibi tarımda da, yapılabileceklerin, "bir başkası" tarafından yapması fikri, aileden gelen bilgi birikiminin yeni durum ve koşullar göz ardı edilerek aynen kabul edilip uygulanması eğilimi yatmaktadır.

Çalışma sırasında yapılan gözlem ve sohbetlerde, Osmaneli doğumlu, merkeze 21 km uzaklıkta bulunan Avdan köyünde ikamet eden, Faik Bozkurt ve ailesi, sahip olduğu yaklaşık 100 dönüm tarım arazide, tahıl ve sebze ve meyve üretimi yaptığını, ekolojik tarım ve bu bağlamda ekolojik turizm yapma isteğini ifade etmiştir.

(*) Cebeci, bu konu da, T. C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü'nce hazırlanan "Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi" ön fizilbite raporunda açıklanan "Proje 3.4.1.10: Ekoturizm ve Tarım Turizmi Altyapısının ve Kır Pansiyonculuğunun Geliştirilmesi" projesini incelenmesini önermektedir.

101 Duman, Osmaneli İlçesinin Sebzeçiliğinin Gelişimine Yönelik Öneriler, www.egelihracatcilar.com

9. SONUÇ

- Bu çalışmada, Osmaneli İlçe merkezinde bulunan, Sit Alanı içinde kalan, korunması gerekli tarihi, mimari, kültürel ve doğal değerler ve bu değerlerin ilişkili olduğu çevresel faktörler incelenmiştir.
  - Mevcut değerlerin korunarak, geleceğe aktarılması konusunda yapılacak çalışmaları olumlu yönde etkileyecek en uygun sektörün turizm olduğu belirtilmiştir.
  - Yerel yönetimlerce de benimsenen, ilçenin sahip olduğu değerlerin turizme açılması fikrinin, uluslar arası kabul görmüş kavramlar, tanımlar ve hükümetlerce benimsenmiş ilke ve unsurlar doğrultusunda yapılması gereği belirtilmiştir.
  - Turizm olgusunun ilçede yönlendirilmesi ve yöre halkının sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda turizm faaliyetlerinde yer alması, bundan ekonomik kazanç sağlaması için yerel yönetimce belirlenecek, duyarlı planlamalar gereklidir. Plan ve uygulamaların hangi alanlarda yapılması gerektiği, öneriler kısmında belirtilmiştir.
  - Planlamanın şekillendirilebilmesi için İlçe halkının turizme bakışının bilinmesi önemlidir. Çalışma kapsamında, bu amaca yönelik bir anket uygulanmış, Sit Alanı sınırları içindeki Cami-i Kebir ve Cami-i Cedit Mahallelerinde yaşayan yöre halkından, 18 yaş ve üstü, birbirinden farklı grupları temsil eden, 100 kişi ile karşılıklı görüşme yapılmıştır. Bu görüşmeler de elde edilen bulgu ve yaklaşımlara göre, yöre halkı, büyük şehirlerde yaşam koşulları sonucu kaybolmaya yüz tutmuş Türk Halkına özgü, geleneksel değerleri yaşatmaktadır. Bu durum ilçe halkının turizm olgusuna kolay adapte olarak, yaşadıkları çevrede turizmi benimseyip geliştirebileceklerinin bir göstergesidir.
- Aynı anket uygulamasında, yöre halkının, turizm faaliyetlerinin işleyiş süreci hakkında, yeterli bilgiye sahip olmadıkları gözlemlenmiştir. Turizmde bir hizmet sunarak, karşılığında, ekonomik girdi elde etme fikrine, sahip oldukları geleneksel değerler sebebi ile şüpheli yaklaşmaktadırlar.
- Osmaneli'nde Sit Alanı içerisinde bulunan ve Belediye tarafından işlev kazandırılması planlanan yapılarda bozulmaya sebep olan mevcut durum(Mehmet Özden Evi-İpekçilik Müzesi), bozulma sebepleri, acil bakım ve müdahale gereği belirtilmiştir.

- İlçe merkezinde, tescilli yapıların pansiyona dönüştürülmesi ve oda/yatak kapasitesinin artırılması konusunda öneriler getirilmiştir.
- Turizmin yıpratıcı ve yok edici etkileri belirtilerek, ülkemizdeki olumsuz örnekler(Kuşadası) ve başarılı modeller (Beypazarı) örnek gösterilmiştir. Sadece “yapmak”, bireysel çıkarları göz önünde bulundurarak karar almak, popülist yaklaşımlar, siyasi çekişmelerin getireceği olumsuzluklar projeleri ve Osmaneli’ nin cazip bir destinasyon olarak algılanma sürecini yavaşlatacaktır.
- Tarım turizmi, Osmaneli için kısa zamanda hayata geçebilecek bir projedir. Kültür turları ve tarım turizmi birbirini destekler paketler halinde sunulmalıdır. Bu sayede ilçeye gelen konukların geceleme sayısı artırılabilir. Tarım turizmi ile ilgili kurum ve kuruluşlar, ayrıca gerekli alt yapı oluşturulması konusunda projeler referans gösterilmiştir.
- Her şeyi Devletten bekleme zihniyetinin hakim olduğu toplumumuzda ve özellikle bu zihniyetin yoğunlukla kendini hissettirdiği Osmaneli’nde bu modelin başarıya ulaşması zorlu bir süreç olacaktır. Doğru planlama, doğru zamanlama ve başarılı uygulamalarla bu zorlu süreç aşılabacaktır. Osmaneli bu süreci başarıyla geçirmiş, örnek projeler arasında yer alacak ilçelerden biridir.

KAYNAKÇA

- Akkayan, Taylan **Osmaneli Değişen Bir Anadolu Kasabası**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 3583, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1990.
- Akpınar, Ayşen **"Osmaneli Evleri"**, İlgı Dergisi, İstanbul, 1983, Sayı 36, S.13-17.
- Alper, Mehmet "Geleneksel – Güncel İlişkisi ve Turizm Mimarimiz", **Türkiye'de son on yılda Turizm Yapıları Uygulamaları Sempozyumu**. İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi, 6-7 Nisan 1989, s. 8-15.
- Bargu, Simav "The Geology of İznik-Yenişehir(Bursa), Osmaneli (Bilecik) Area", **İstanbul Üniversitesi Yer Bilimleri Dergisi**, Cilt 3, Sayı 1-2.
- Battalgazi, P.Aysun Konut Tipolojisi ve İç Mekan Kullanımında Ekonomik ve Sosyal Yaşam Değişimlerinin Rolü ve İpekçiliğin Etkileri, Osmaneli(Eski Lefke) Kasabası Örneği, **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 2004.
- Cebeci, Numan "Koruma Niçin Yapılır, Niçin Yapılmaz, Nasıl Yapılır, Nasıl Yapılmaz", **Ege Mimarlık**, Sayı 22, Mayıs 1977, S.32-33.
- Cebeci, Zeynel, Yoldaş Erdoğan ve Murat Kara TürkÖnde: Türkiye Tarımsal Öğrenme Nesneleri Deposu. TÜBİTAK TOVAG Proje No: 1060829. <http://traglor.cu.edu.tr> (28. 11. 2008)
- Çakılcıoğlu, Mehmet "Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin;Sürdürülebilir Turizm", **10.Ulusal Bölge Bilimi/Bölge Planlama Kongresi**, İstanbul, İTÜ Mimarlık Fakültesi, 17-18 Ekim 2002, www.kentli.org/makale/kalkinma.htm (04.01.2008).
- Çelebi Evliya **Evliya Çelebi b. Derviş Mehmet Zilli Evliya Çelebi Seyahatnamesi Topkapı Sarayı Bağdat 305 Yazmasının Transkripsiyonu Dizini** Hazırlayanlar: Seyit Ali Kahraman, Yücel Dağlı, Yapı Kredi Yayınları İstanbul, Kasım 1999, S. 10.

- Çobancı, Ulaş " 700 Yıllık Tarih Canlanıyor", Akşam Gazetesi, 25.05.2005, www.aksam.com.tr/arsiv/aksam/2005/05/05/pencere/pencere10.html (25.08.2008).
- Demiroğlu, O.Cenk ve İzgi T. Mehmet "Sürdürülebilir Kavramı Açısından Yerel Halkın Turizme Yaklaşımının Analizi; Taraklı, Göynük ve Mudurnu'da Bir Anket Çalışması", www.tourismology.org (04.02.2008).
- Dinçer, Z.Kaya "Konaklama Tesisi Olarak Yeniden Kullanılacak Eski Yapıların Seçimi", **Türkiye'de son on yılda Turizm Yapıları Uygulamaları Sempozyumu**. İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi, 6-7 Nisan 1989, s. 123-130.
- Diri, Aişe Osmaneli Yerleşiminin Geleneksel Dokusu Üzerine Bir Araştırma, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Şubat 1995.
- Duman, İbrahim "Osmaneli İlçesinin Sebzeçiliğinin Gelişimine Yönelik Öneriler", **Sebze Üretiminde Yeni Alternatifler** konulu panel, Bilecik, Osmaneli, 26 Ağustos 2004. www.egelihracatcilar.com/duyurudoc/200492181732/2004_0378.doc (25.12.2008).
- Evcim, Seçkin Osmaneli (Lefke) Hagios Georgios Osmanlı Dönemi Rum Kilisesi, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, Ocak 2004.
- Foss, Clive "Byzantine Malagina and the Lower Sangarius", Anatolian Studies, Vol. 40, British İnstitute, Ankara, 1990, s. 161-183. www.jstor.org/stable/3642800
- Gürbüz, Ahmet "Yerel Kalkınma Stratejisi İçinde Turizm ve Safranbolu", **Bilig**, Sayı 22, 2002, S. 29-46.
- Gürer, Nilüfer Kırsal, Geleneksel Konut Dokusunun Turizm Bağlamında Değerlendirilmesi, Cumalıkızık Örneği, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2003.
- Hasol, Doğan **Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü**, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul, 1998.

- İlkokur, Korkmaz "Sürdürülebilir Kalkınma", Radikal Gazetesi, 05.09.2002, <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=48876> (09.09.2008).
- İncedayı, Deniz "Çevresel Duyarlılık Bağlamında Davranış Biçimi Olarak 'Sürdürülebilirlik' ", **Mimarlık Dergisi**, Ağustos 2004, Sayı 318. <http://old.mo.org.tr/mimarlikdergisi/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=30&RecID=732> (04.01.2009)
- Karaman, Sebahattin "Balıkesir'de Yöre Halkının Turizme Bakış Açısı", **Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi**, Gazi Üniversitesi, Ankara 1999, Sayı 2, s.151-168.
- Kuntay, Orhan **Sürdürülebilir Turizm Planlaması**, Alp Yayınevi, Turizm Serisi 1, Yayın No: 21, Ankara, Ağustos 2004.
- Levi Akyüz Eti "Tarihi Çevre Korumacılığı ve Turizm", **Mimarlık**, Sayı 286, 1999, S. 55-56.
Osmaneli Rehberi, Hazırlatan: Osmaneli Kaymakamlığı, Osmaneli Belediyesi, Dönence Basım ve Yayın Hizmetleri, İstanbul, 2006.
- Özergin, Kemal M. Anadolu Selçukluları Çağında Anadolu Yolları, **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, İstanbul, 1959.
- Sarkım, Mustafa Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Turistik Ürün Çeşitlendirme Politikaları ve Antalya Örneği, **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, 9 Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2007.
- Soykan, Füsün "Turizm Potansiyelini Saptamanın Önemi ve Bir Yöntem Önerisi", **1.Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi**, Balıkesir, Balıkesir Üniversitesi, 15-16 Nisan 2004, s.13-31.
- Sözen, Metin ve Eruzun Cengiz **Anadoluda Ev Ve İnsan**, Emlak Bankası, Creativ Yayıncılık, İstanbul, 1992
- Taş, Tefik "**Osmaneli, Geçmişin Aynası**", Atlas Dergisi, İstanbul, Aralık 2004, s.86- 108.
- Tayla, Hüsrev **Geleneksel Türk Mimarisinde Yapı Sistem ve Elemanları**, TAÇ Vakfı, İstanbul 2007.

- Ünal, Ç.Özlem Bilecik- Osmaneli (Lefke)'de Hagios Georgios Rum Kilisesi, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2007.
- Ünal, Doğaç Bilecik, Osmaneli Anıtsal Yapılarının Analitik Açından Değerlendirilmesi, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2007.
- Yargıcı, Eylem Bilecik-Osmaneli (Eski Leukai, Lefke) Keskinzade Muhtar Konağı ve Çevresi İncelemesi, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2007.
- Yaşın, Mehmet "Osmaneli'nde Dün Bugün", Hürriyet Gazetesi, 13.11.2005, <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=3514047&yazarid=45> (25.08.2008)

Bilecik İl Yıllığı, 1967

Bilecik İl Yıllığı, 1973

Bilecik İl Yıllığı, 1989

Bilecik Ticaret ve Sanayi Odası, Osmaneli İlçesi Sanayi Kuruluşları, Yayınlanmamış Rapor, Bilecik, Ağustos 2008

Grena Mimarlık Mühendislik Müşavirlik İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. , "**Bilecik Osmaneli Sokak Sağlıklaştırma Projesi, 1/1000 Çevresel İlişkiler Paftası**" (02.01.2009)

WEB KAYNAKLARI

<http://sustainability.bsh.com.tr>

<http://swotanalizi.blogspot.com>

<http://traglor.cu.edu.tr>

<http://tuikapp.tuik.gov.tr>

www.bey pazari-bld.gov.tr/gerceklesen_turizm.htm

www.bilecikozelidare.gov.tr/cevreplan/37-50.pdf

www.la21turkey.net

www.osmaneli.bel.tr

www.osmaneli.gov.tr

www.tourismology.org

www.wikipedia.com

www.world-tourism.org/sustainable/doc/a21-def.pdf

www.kentli.org

www.yerelnetorg.tr/belediyeler/belediye_haberler

www.yalovayq21.org/21

EKLER

EK -1

Osmaneli, Çevresel İlişkiler Paftası

OSMANELİ YERLESMESİ KENTSEL SİT ALANI KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI

- GENEL HÜKÜMLER**
- 1) PLAN VE PLAN HARİTALARI HER İKİSİ DE...
  - 2) İMAR PLANI YAPILAN ALAN KİMLİK VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 3) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 4) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 5) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 6) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 7) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 8) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 9) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 10) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 11) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 12) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 13) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 14) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 15) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 16) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 17) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 18) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 19) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 20) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
- KONİT ALANLARI**
- 1) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 2) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 3) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 4) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 5) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 6) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 7) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 8) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 9) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 10) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 11) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 12) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 13) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 14) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 15) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 16) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 17) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 18) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 19) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 20) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
- OTICARİ ALANLARI**
- 1) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 2) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 3) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 4) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 5) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 6) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 7) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 8) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 9) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 10) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 11) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 12) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 13) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 14) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 15) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 16) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 17) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 18) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 19) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...
  - 20) İMAR PLANI VE TARİHİ YARARLANMA ALANINDA...

LEJAND	
	PLAN ONAMA SINIRI
	KENTSEL SİT ALAN SINIRI
	FORMASYON SINIRI
	SERBEST DÜZEN
	BITİŞİK DÜZEN
	ÖN BAHÇE MESAFESİ BITİŞİK DÜZEN
	KORUNAN CEPHE CIZGISI
	DÜZELTİLEBİR CEPHE CIZGISI
	ÖNERİLEN CEPHE CIZGISI
	ANITSAL YAPILAR
	SİVİL MİMARİ ÖRNEĞİ YAPILAR
	DOĞAL ANIT

A İSARETİ OLAN YAPILARDAKİLERİN ZEMİN EMNİYETİ GEREKMEZ. 1 KÖPRÜ'NÜN ARKASINDA DEĞİŞTİRİLMİŞTİR. BU ALANDA ZEMİN GRUBU B-C, GENEL ZEMİN SINIFI Z VE Z'İTÜR. ZEMİN ÖZELLİKLERİNİN İZER PARSSELLER BELİRLENMESİ VE YAPILARININ Bİ' CALIŞMALAR SONUCUNA GÖRE YAPILMASI UYGUN OLACAKTIR.

B İSARETİ OLAN YAPILARDAKİLERİN ZEMİN EMNİYETİ GEREKMEZ. 1 KÖPRÜ'NÜN ARKASINDA DEĞİŞTİRİLMİŞTİR. BU ALANDA ZEMİN GRUBU B-C, YEREL ZEMİN SINIFI Z VE Z'İTÜR. YEREL ZEMİN SINIFI YÜKSEK OLUYOR BAZI SAHALARDA SIVILASMA RİSKİ MEVCUTTUR. BU BÖLGEDE ZEMİN PARAMETRELERİNİN BELİRLENMESİ AMAÇLI İZER ZEMİN İZERLEMEYİ MUTLAKA SONDALAMA ÇIĞARAK YAPILMASI, LABORATUVAR SONUÇLARINA GÖRE BELİRLENMESİ UYGUN OLACAKTIR.

PLANLAMA EKİBİ	ŞEHİR PLANÇISI
İSERDAR BEKTÖRE	MİMAR
ELİF ÇIRAKLAR	PEYZAJ MİMARİ
ASLİHAN ÖZASLAN	SANAT TARİHÇİSİ
KEMAL YANAR	SOSYOLOG
ŞENAY GÜMÜÇ	

T.C. BİLECİK VALİLİĞİ İL ÖZEL İDARESİ

BİLECİK OSMANELİ SOKAK SAĞLIKLAŞTIRMA PROJESİ

GRENA GENEL MİMARLIK MÜHÜRÜSÜZLÜK MÜŞAVİRLİK İNŞ. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

PROJE MÜELLİFİ	PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ	RÖLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
...	...	☒	☐	☐

PROJE EKİBİ

İL	İLÇESİ	MAHALLESİ	SOKAĞI	PAFTA	ADA PARSEL
BİLECİK	OSMANELİ	...	...	R-01	...

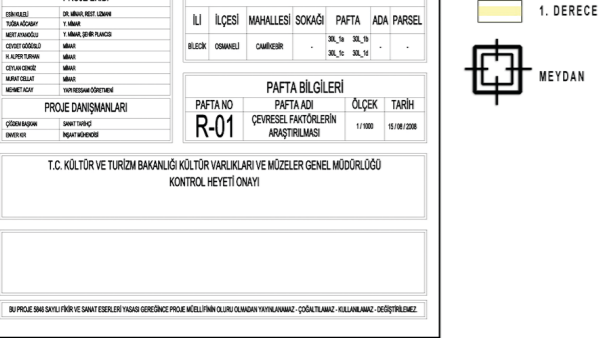
PAFTA BİLGİLERİ

PAFTA NO	PAFTA ADI	ÖLÇEK	TARİH
R-01	...	1/1000	...

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KONTROL HEYETİ ONAYI

1/1000 ÇEVRESEL İLİŞKİLER PAFTASI LEJAND

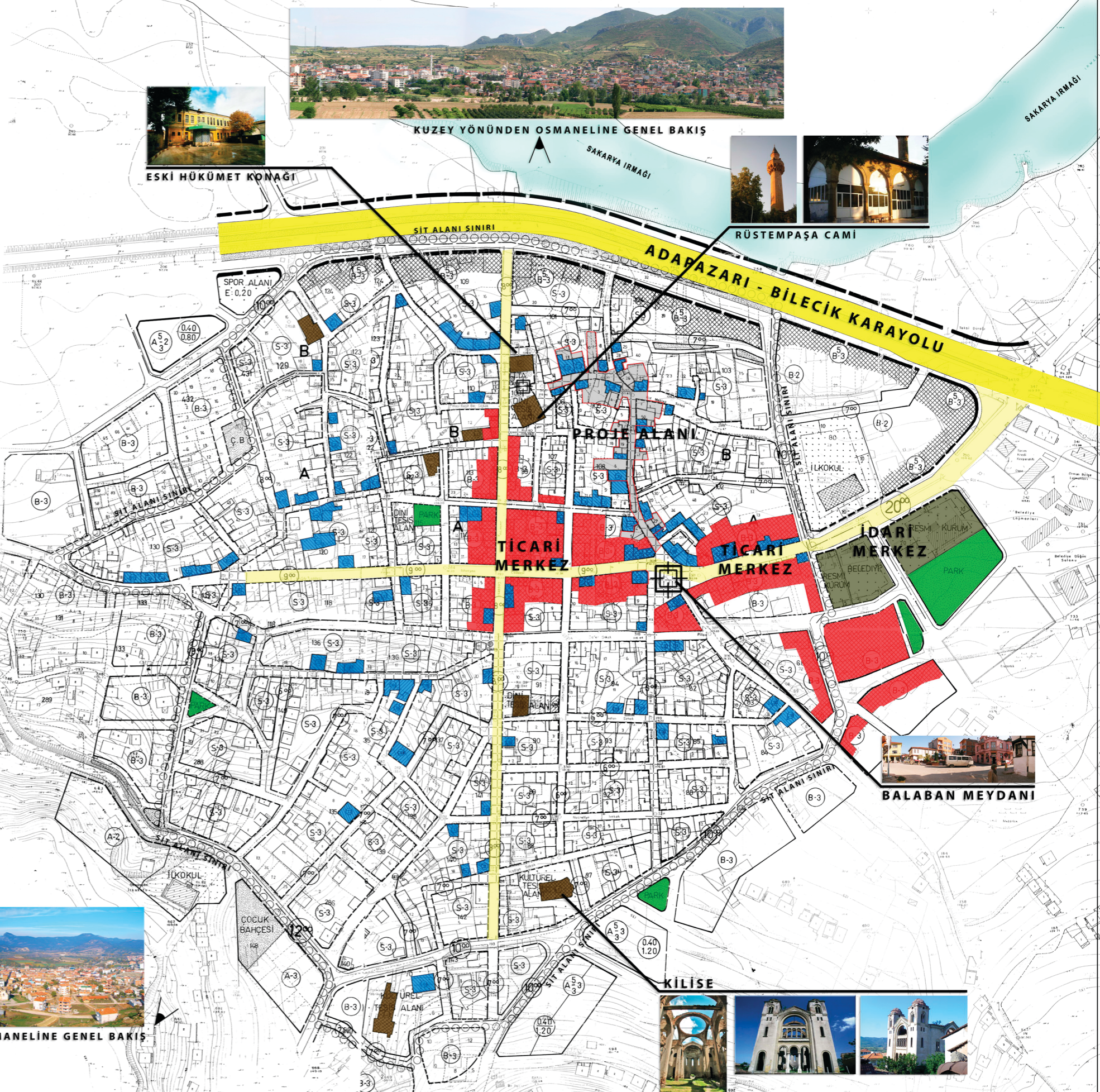
	TESCİLLİ SİVİL MİMARİ ÖRNEĞİ YAPILAR
	ANITSAL YAPILAR
	PROJE ALANI
	TİCARET ALANLARI
	İDARİ ALANLAR
	YEŞİL ALANLAR
	ŞEHİRLERARASI YOL
	1. DERECE ÖNEMLİ YOL
	MEYDAN

GÜNEY YÖNÜNDEN OSMANELİNE GENEL BAKIŞ

KUZEY YÖNÜNDEN OSMANELİNE GENEL BAKIŞ

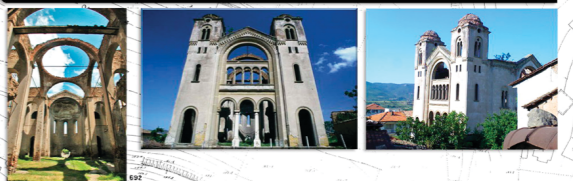
ESKİ HÜKÜMET KONAĞI

RÜSTEMPAŞA CAMİ

BALABAN MEYDANI

KİLİSE

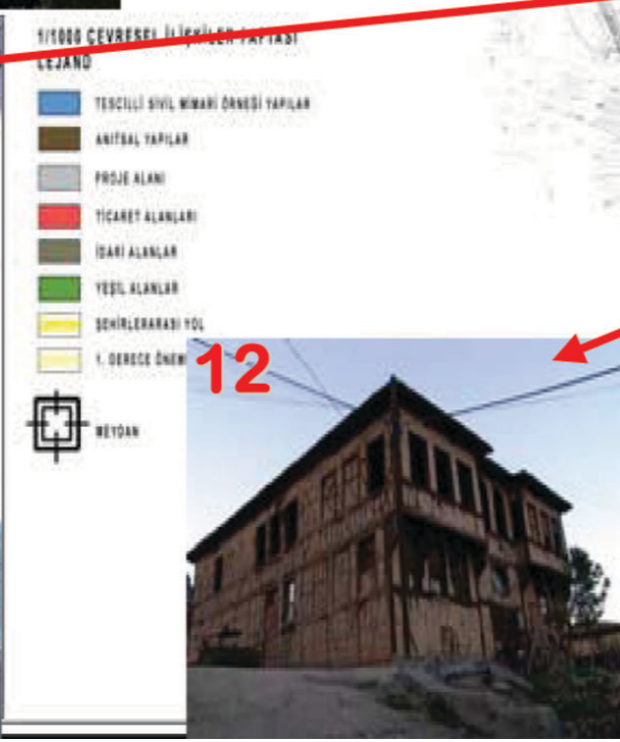
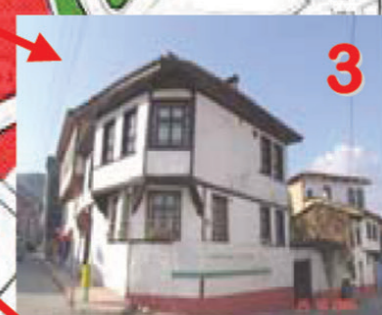
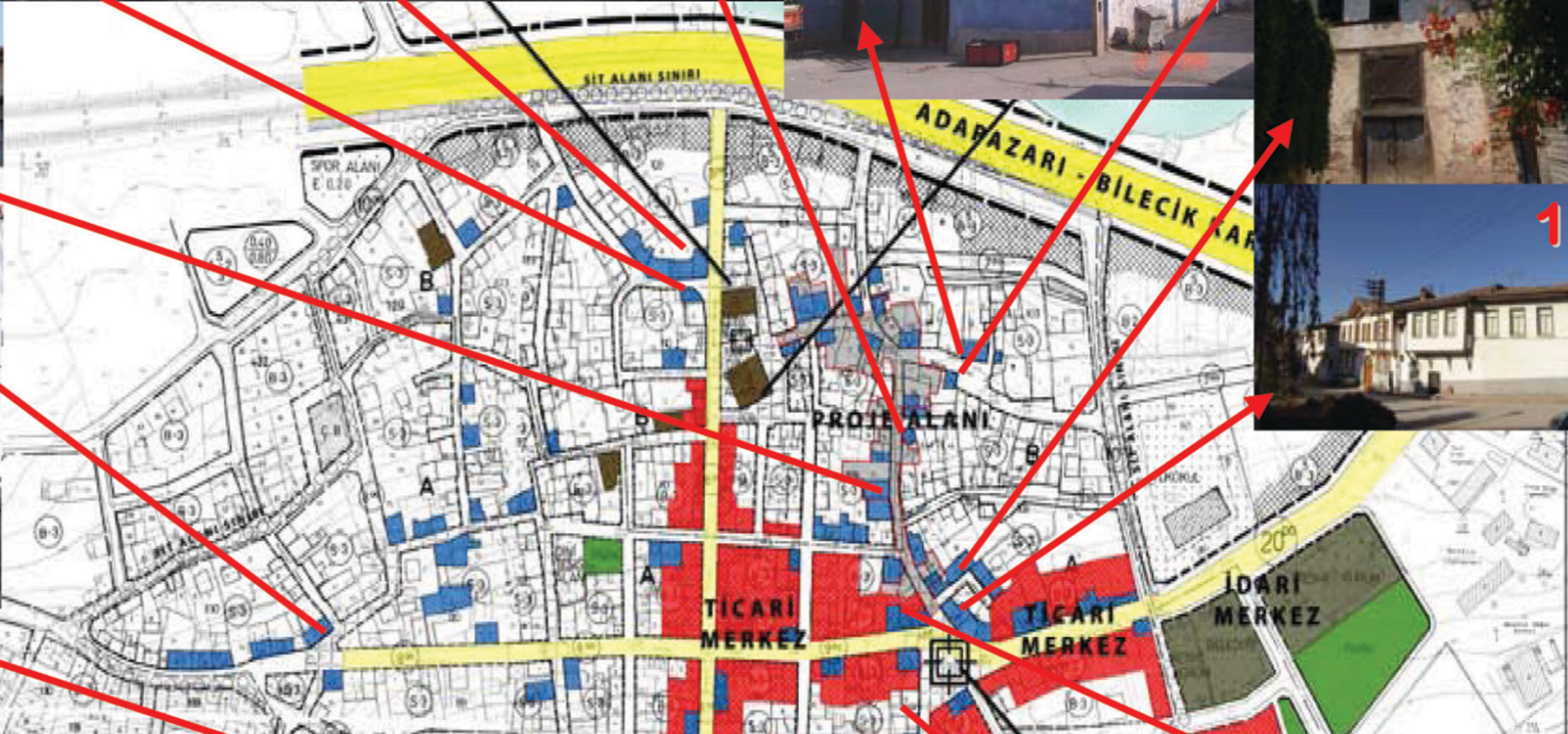
EK-2

Osmaneli, rnek Konutların Konumunu

Gösterir Harita

KONUTLAR

Ek-3

Osmaneli, Turizm Haritası

ÖZGEÇMİŞ

D.Yeri / D.Tarihi : Ankara / 15 Ocak 1966

Eğitim :

- Kadıköy Kız Lisesi İstanbul 1983
- Hacettepe Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Ankara 1988
- İstanbul Üniversitesi
İşletme Fakültesi
İşletme İktisadi Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği İhtisas Programı İstanbul 1989
- Kadir Has Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Kültür Varlıklarını Koruma
Yüksek Lisans Programı İstanbul 2009

Deneyim

- Butik Otel İşletmeciliği Bodrum 1989
- ITS- Operasyon Şefi İstanbul 1995- 1997
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
Profesyonel Turist Rehberi İstanbul 1997

Halen yurtiçi ve yurtdışı turlarda free-lance profesyonel tur rehberi olarak çalışmaktadır.

İletişim

Nuray Çağlar / nuray.caglar@gmail.com / 532 262 69 50